

แนวทางการ
การดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน
ที่ตั้งครุฑ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

เอกสารแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์ฉบับนี้จัดทำขึ้น โดยความร่วมมือของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มูลนิธิแพธทูเฮลท์ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และภาคีเครือข่าย ทั้งจากภาครัฐและเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เพื่อให้โรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ป้องกัน และให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์ในวัยเรียนให้ได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสมและต่อเนื่องจนจบการศึกษา รวมทั้งช่วยส่งต่อนักเรียนที่ตั้งครรภ์ให้ได้รับบริการอนามัยการเจริญพันธุ์และสวัสดิการสังคม เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครองและนักเรียน เป็นปัจจัยสำคัญ ในการช่วยลดปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยเรียน ดังนั้น ทุกคนทุกฝ่ายต้องมีทัศนคติ ที่ถูกต้องตรงกัน มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะพื้นฐานในการคิดเชิงบวก จึงจะสามารถป้องกัน แก้ไข และให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์ ด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์ภายใต้การสนับสนุน ส่งเสริม กำกับ ติดตาม และร่วมคิด ร่วมพัฒนาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวคิด การจัดการศึกษา ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์ จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียนซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่า ของสังคม และใช้เป็นฐานความคิดให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา เกิดแรงบันดาลใจในการพัฒนานวัตกรรมด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน โอกาสต่อไป

ในการนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานขอขอบคุณ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ร่วมจัดทำเอกสารฉบับนี้ให้มีเนื้อหาที่มีคุณค่าในการส่งต่อ ให้โรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ สูงสุดต่อนักเรียนและระบบการศึกษาต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวทางการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนที่ตั้งครรภ์

บทที่ 1

ความเป็นมา

สารบัญ

แนวคิดในการดำเนินงาน	12
สถานการณ์ปัญหาการตั้งครรภในวัยเรียน	13
สาเหตุและปัจจัยที่ทำให้เกิดการตั้งครรภของนักเรียน	14
สถิติและข้อมูลการตั้งครรภของนักเรียน	15

บทที่ 2

นโยบายและเป้าหมาย ในการดำเนินงาน

เหตุผลและความจำเป็น ในการกำหนดนโยบายและเป้าหมาย	21
นโยบายในการดำเนินงาน	25
เป้าหมายในการดำเนินงาน	27
แนวทางการดำเนินงานสำหรับเขตพื้นที่การศึกษา	28
แนวทางการดำเนินงานสำหรับโรงเรียน	30

บทที่ 3

ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนที่ตั้งครรรภ์

หลักการและแนวคิดในการดูแลช่วยเหลือ เหลือนักเรียนที่ตั้งครรรภ์	38
บทบาทของผูู้เกี่ยวข้องในระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนที่ตั้งครรรภ์	42
กระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินงาน	47
- การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	47
- การคัดกรองและการจัดกลุ่มนักเรียน	49
- การส่งเสริม พัฒนา การป้องกันแก้ไข และการให้ ความช่วยเหลือ	51
- การส่งต่อ	56

บทที่ 4

การดูแลช่วยเหลือ นักเรียนที่ตั้งครรรภ์

เจตคติของครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	65
ความรู้และความเข้าใจในทักษะการสื่อสาร เพื่อการให้การปรึกษา	68
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา กับการประสานงาน	96

บทที่ 5

แนวทางการจัดการ เรียนรู้สำหรับ นักเรียนตั้งครรภ์

บทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ให้แก่นักเรียนที่ตั้งครรภ์	107
แนวทางการจัดทำแผนการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่ตั้งครรภ์ (Guidelines for creating lesson plan for pregnant students)	109
รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนรู้ให้แก่เรียนที่ตั้งครรภ์	111

ภาคผนวก	117
---------	-----

บรรณานุกรม	138
------------	-----

คณะทำงาน	140
----------	-----

สารบัญแผนผัง

แผนผังที่ 1	แนวปฏิบัติในการช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์ได้เรียนต่อจนจบการศึกษาและมีคุณภาพชีวิตที่ดี	33
แผนผังที่ 2	ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการป้องกัน ดูแลสุขภาพ ช่วยเหลือคุ้มครอง กรณีการตั้งครรภ์ในโรงเรียน	58
แผนผังที่ 3	รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่ตั้งครรภ์	115
แผนผังที่ 4	การจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่ตั้งครรภ์	116

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	ข้อมูลการพิจารณาแจ้งการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2563 กรมอนามัย	16
------------	--	----

ถ้าทุกมือเอื้อมไปให้ถึงศิษย์
บุบเซ่ชีวิตพืดพลาอาจพลิกผัน
ได้ลุกขึ้นเรียนรู้อยู่เท่าทัน
น้ำใจครูสำคัญเสมอมา
รักเมตตาห่วงใยให้โอกาส
แต่เต็มवादถึงความมีค่า
ในดวงจิตศิษย์ทุกคนคงพัฒนา
จนเข้มแข็งแกร่งกล้าสง่างาม

...สันติสุข สันติศาสนสุข...

บทที่

ความเป็นมา

**การจัดการเรียนรู้ให้นักเรียน
มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์
มีสมรรถนะและทักษะ
ความสามารถตาม
เจตนารมณ์ของหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551
ได้ตามเป้าประสงค์นั้น**

จะต้องอาศัยการปกป้องคุ้มครองและการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนทุกคนอย่างรอบด้าน ทั้งในด้านสุขภาพ สวัสดิภาพ ชีวิตความเป็นอยู่ รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากทุกภาคส่วน เพื่อให้ นักเรียนทุกคนได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษา อย่างเท่าเทียม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานจึงให้ความสำคัญกับนักเรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มนักเรียนที่ประสบปัญหาการตั้งครรรค์ไม่พร้อม เป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญอีกกลุ่มเป้าหมายหนึ่งที่สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งให้โอกาสทางการศึกษา และจัดบริการทางการศึกษาอย่างเหมาะสมเช่นเดียวกับ นักเรียนในกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ ไม่มีนักเรียนคนใดมีความสุข จากการตั้งครรรค์ในขณะที่ตนเองยังเป็นนักเรียน การตั้งครรรค์ไม่พร้อมหรือการเป็นพ่อแม่วัยใสคือชีวิต ที่ก้าวพลาด อันเป็นผลของช่วงวัยที่ฮอร์โมนเพศกำลัง เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าภาวะความเป็น หนุ่มสาว การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายส่งผลต่อจิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา นักเรียนช่วงวัยรุ่นตั้งแต่ระดับ ประถมศึกษาไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นช่วงวัย ที่กำลังอยากรู้อยากลองต้องการการยอมรับจากเพื่อน จึงมักถูกชักจูงได้ง่าย ประกอบกับการขาดทักษะ ในการยับยั้งชั่งใจ ขาดความตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเอง ขาดทักษะชีวิตและขาดความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ และความเครียด ก็ยิ่งส่งผลให้มีพฤติกรรมเสี่ยงโดยเฉพาะ การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

แนวคิด ในการดำเนินงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานในสังกัดได้ดำเนินการพัฒนาโรงเรียนทุกแห่งให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังได้สร้างกลไกในการปกป้องคุ้มครองนักเรียนทุกคน โดยให้โรงเรียนได้ใช้เป็นเครื่องมือและแนวทางในการดำเนินงานควบคู่ไปกับการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาส่งเสริมศักยภาพ ทักษะความสามารถตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตรภายใต้บรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่อบอุ่นปลอดภัย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโรงเรียนจะมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีกระบวนการปกป้องคุ้มครองนักเรียนที่มีประสิทธิภาพในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะปกป้องคุ้มครองและให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหาได้ในทุกสภาพและลักษณะธรรมชาติของแต่ละกรณีปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ประสบปัญหาการตั้งครรรภ์ไม่พร้อม และเป็นสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งผลให้นักเรียนบางส่วนไม่สามารถอยู่ในระบบการศึกษาได้ตลอดหลักสูตร จนนำไปสู่ความสูญเปล่าทางการศึกษาเนื่องจากการออกกลางคันในทุกปีการศึกษา

จากสถานการณ์ปัญหาดังได้กล่าวไว้ข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องจึงได้ประสานทรัพยากร องค์ความรู้ และพลังความร่วมมือในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการป้องกัน แก้ไข และให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหาการตั้งครรรภ์ให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนจบหลักสูตรควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะชีวิต การให้บริการด้านสุขภาพอนามัยการเจริญพันธุ์ และการจัดสวัสดิการสังคมอย่างเหมาะสม

สถานการณ์ ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

วัยรุ่นเป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดช่วงหนึ่งของชีวิตเพราะเป็นช่วงเวลาที่ยังไม่มีปัญหาและภาระหน้าที่ความรับผิดชอบเหมือนผู้ใหญ่ สมรรถนะของร่างกายมีความพร้อมสามารถใช้อวัยวะทุกส่วนอย่างเต็มที่ มีจิตใจแจ่มใสไร้เรงเบิกบานพร้อมที่จะสนุกสนานกับเรื่องราวต่าง ๆ ได้โดยง่าย สามารถเรียนรู้เรื่องรอบตัวได้อย่างรวดเร็ว มองมองสามารถที่จะแสดงออกถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ วัยรุ่นทุกคนมักมีพรสวรรค์ และพลังจินตนาการมาแต่กำเนิด มีศักยภาพที่จะสร้างสรรค์สร้างประโยชน์สุขให้แก่ตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ แต่เนื่องจากวัยรุ่นแต่ละคนมีต้นทุนชีวิตที่แตกต่างกัน บางคนใช้ชีวิตอยู่ในสังคมและสภาพแวดล้อมที่ไม่สร้างสรรค์จึงชักนำให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างยากลำบาก วัยรุ่นหลายคนก้าวพลาดจึงต้องใช้ความพยายามอย่างหนักกว่าจะประสบความสำเร็จในชีวิต ปัจจุบันปัญหาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นขณะที่ยังเป็นนักเรียนเป็นประเด็นที่สังคมกำลังให้ความสนใจเนื่องจากส่งผลกระทบต่อตัวนักเรียนที่ตั้งครรภ์ และมีปัญหาต่าง ๆ ในหลายมิติ ได้แก่ การใช้ชีวิตในโรงเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมตามหลักสูตรด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ ด้านสุขภาพแม่และเด็ก การมีงานทำและรายได้ ด้านทัศนคติและค่านิยมของคนในสังคม ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี รวมทั้งข้อกำหนดในตัวบทกฎหมายต่าง ๆ และปัญหาอื่น ๆ

ที่ล้วนแต่เป็นอุปสรรคให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์ต้องปรับตัวและมีโอกาสค่อนข้างน้อยที่จะสำเร็จการศึกษาได้เหมือนนักเรียนปกติทั่วไป

การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นอายุ 10-14 ปี ในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา กระทรวงสาธารณสุขระบุว่า มีการตั้งครรภ์มากกว่า 23,000 ราย โดยมีการสำรวจกลุ่มวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์และคลอดบุตร ช่วงปี 2552 – 2562 พบว่า ในปี 2555 มีวัยรุ่นคลอดบุตรมากที่สุดถึง 3,710 ราย เฉลี่ย 10 รายต่อวัน และน้อยที่สุดในปี 2562 จำนวน 2,180 คน เฉลี่ย 5 รายต่อวัน นอกจากนี้ สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ ยังระบุว่า มีจำนวนแม่วัยใสช่วงอายุ 10 - 17 ปี คลอดทารกเฉลี่ยจำนวน 173 รายต่อวัน ในปี 2555 และ 81 รายต่อวัน ในปี 2562 และจากการศึกษาวิเคราะห์ยังพบว่า ก่อนตั้งครรภ์แม่วัยรุ่นส่วนใหญ่ยังเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนถึงร้อยละ 48.5 โดยหยุดเรียนหรือลาออกจากโรงเรียนหลังการตั้งครรภ์ถึงร้อยละ 43.7 และหลังจากคลอดทารกส่วนใหญ่ต้องเลี้ยงดูลูกอยู่กับบ้าน ซึ่งมีเพียงร้อยละ 23 ที่กล้าเข้าเรียนในโรงเรียน แม่วัยรุ่นที่เป็นนักเรียนร้อยละ 100 ตั้งครรภ์โดยไม่พึงประสงค์ สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ตั้งใจและไม่รู้จักวิธีคุมกำเนิด ส่วนใหญ่เรียนรู้เรื่องเพศด้วยตนเองและกลุ่มเพื่อน เรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ ที่เข้าถึงได้ง่าย ทั้งนี้ มีงานวิจัยจำนวนมากรายงานตรงกันว่า

วัยรุ่นชายหญิงอยู่ด้วยกันเป็นคู่ในหอพักระหว่างที่ออกจากบ้านไปเรียนหนังสือ มีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนโดยผู้ปกครองไม่ทราบ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตั้งครรภ์และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเลี้ยงทารก แม้วัยรุ่นหลายรายยังไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอต่อการเป็นแม่จึงนำไปสู่การทำร้ายทารก ทำร้ายตัวเองหรือไม่ก็ทำแท้งแบบผิดกฎหมายในหลายกรณี การตั้งครรภ์ในวัยเรียนเป็นการตั้งครรภ์แบบไม่พึงประสงค์ จึงมักนำไปสู่สถานการณ์ปัญหาสังคมตามมาในหลายรูปแบบ อาทิ การทำแท้งด้วยวิธีการต่าง ๆ ด้วยตนเอง หรือใช้บริการแบบผิดกฎหมาย การนำทารกไปทิ้ง การก่ออาชญากรรมต่อทารกและอื่น ๆ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องที่น่าเศร้าสลดใจที่ยังพบเห็นในสังคมไทยอยู่เสมอ

สาเหตุและปัจจัย ที่ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ ของนักเรียน

สถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมแม้จะมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังเป็นสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของวัยรุ่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จำเป็นที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันเพื่อการป้องกันแก้ไขมิให้เป็นปัญหาที่ชุกชอนอยู่ในครอบครัว สถาบันการศึกษา ชุมชน และสังคม เหตุและปัจจัยที่ทำให้วัยรุ่นวัยเรียนตั้งครรภ์ในเวลาที่ยังไม่เหมาะสม ส่วนมากเกิดจาก

1. การขาดความรู้ ความเข้าใจ และได้รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องเพศ การมีเพศสัมพันธ์ อนามัยการเจริญพันธุ์และวิธีการป้องกันการตั้งครรภ์
2. การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้อุปกรณ์คุมกำเนิด
3. วัฒนธรรมความเชื่อและทัศนคติบางอย่างเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้เพศศึกษา การคุมกำเนิดและบริการด้านอนามัยการเจริญพันธุ์
4. ทัศนคติและพฤติกรรมเชิงลบของผู้ปกครอง ครู และผู้ให้บริการเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงด้านสุขภาพอนามัย ด้านสังคมสงเคราะห์ ด้านการสื่อสารกับวัยรุ่นและการขอความช่วยเหลือต่าง ๆ

สถิติข้อมูล การตั้งครรภ์ของนักเรียน

แม้ว่าพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 ออกประกาศ ใช้และกระทรวงศึกษาธิการยังได้ออกประกาศ กระทรวงโดยได้กำหนดประเภทของสถานศึกษา และการดำเนินการของสถานศึกษาในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2561 ที่ย้ำในข้อ 7 ว่า สถานศึกษาที่มีนักเรียนหรือนักศึกษา ซึ่งตั้งครรภ์อยู่ในสถานศึกษาต้องไม่ให้นักเรียนหรือนักศึกษานั้นออกจากสถานศึกษาดังกล่าว เว้นแต่ เป็นการย้ายสถานศึกษา รวมถึงการทำข้อตกลง ร่วมกัน (MOU) ของกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวง สาธารณสุข และกระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อช่วยเหลือนักเรียน ที่ตั้งครรภ์ให้ได้เรียนต่อ แต่สถานการณ์นักเรียน ที่ตั้งครรภ์และต้องออกจากระบบการศึกษายังคง

ปรากฏให้เห็นอย่างต่อเนื่อง โดยข้อมูลจากรายงาน การเฝ้าระวังการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่น พ.ศ. 2563 ที่กรมอนามัยทำการสำรวจจากแม่วัยรุ่นที่มาใช้บริการ ตรวจหลังคลอดทั้งหมดโดยยินยอมตอบ แบบสอบถามด้วยความสมัครใจ (ระหว่างวันที่ 1 เมษายน ถึง 31 พฤษภาคม 2563 ในหน่วยบริการ 105 แห่ง 34 จังหวัด) จำนวน 1,078 ราย อายุ เฉลี่ย 17 ปี เรื่องสถานะการศึกษาและอาชีพ พบว่า ก่อนตั้งครรภ์มีสถานะเป็นนักเรียน นักศึกษา ร้อยละ 33.3 โดยแม่วัยรุ่นที่เรียนในระบบการศึกษาขณะ ตั้งครรภ์ต้องหยุดเรียนหรือลาออก ร้อยละ 45.8 และ หลังจากคลอดบุตร ส่วนใหญ่อยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร ร้อยละ 48.6 และกลับมาเรียนในโรงเรียนเดิมเพียง ร้อยละ 29.3 ดังข้อมูลการเฝ้าระวังการตั้งครรภ์ของ แม่วัยรุ่น พ.ศ. 2563 ของกรมอนามัย

สถานการศึกษา	เรียนในระบบ		เรียนนอกระบบ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ขณะตั้งครรภ์	n = 297		n = 57	
ยังเรียนในโรงเรียนเดิม	102	34.3		
ย้ายโรงเรียน	3	1.0		
เรียนนอกระบบการศึกษา	8	2.7	45	78.9
พักการศึกษาชั่วคราว	23	7.8	3	5.3
หยุดเรียน/ลาออก	136	45.8	7	12.3
จบการศึกษา (ไม่ศึกษาต่อ)	25	8.4	2	3.5
หลังคลอด	n = 290	n = 57		
ยังเรียนในโรงเรียน	85	29.3		
ย้ายโรงเรียน	9	3.1		
เรียนนอกระบบการศึกษา	35	12.1	26	45.6
อยู่บ้านเพื่อเลี้ยงลูก	141	48.6	25	43.9
ทำงาน	20	6.9	6	10.5

ตารางที่ 1 ข้อมูลการพิจารณาเรื่องการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่นน พ.ศ. 2563 กรมอนามัย

ข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนที่ตั้งครรภ์ต้องเผชิญสถานการณ์ท้าทายกับการเรียนให้จบหลักสูตร ทั้งระหว่างที่ตั้งครรภ์และเมื่อคลอดแล้ว โดยระหว่างตั้งครรภ์อาจต้องพบกับความไม่เข้าใจของครอบครัวทั้งจากครอบครัวโรงเรียนและเพื่อน ความเปลี่ยนแปลงของสรีระภาวะด้านจิตใจความวิตกกังวลต่างๆ ในขณะที่หลังคลอดแล้ว นักเรียนจำนวนหนึ่งอาจต้องลาออกหรือหยุดเรียนเพื่อเลี้ยงลูกเนื่องจากครอบครัวไม่มีใครดูแลเด็กที่เกิดมา ในขณะที่อีกจำนวนหนึ่งต้องลาออกมาทำงานหารายได้ เนื่องจากครอบครัวมีฐานะยากจน ซึ่งสถานการณ์ข้างต้นไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมและพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 ที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้ อย่างทั่วถึงมีคุณภาพและไม่เก็บค่าใช้จ่าย” อาจกล่าวได้ว่าการที่แม่วัยรุ่นคนหนึ่งจะสามารถเลี้ยงดูบุตรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีจะต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ เช่น สวัสดิการทางสังคมหลังคลอด เงินอุดหนุนการเลี้ยงดูบุตร สถานที่รับเลี้ยงเด็กแรกเกิด การได้รับการคุมกำเนิดเพื่อป้องกันการท้องซ้ำ การสนับสนุนโอกาสทางการศึกษา ฯลฯ เพื่อช่วยให้แม่วัยรุ่นสามารถกลับมาเรียนได้ตามปกติ อย่างไรก็ตาม “โรงเรียน” ถือเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้คุณภาพชีวิตของแม่วัยรุ่นดีขึ้นได้ ด้วยการมีนโยบายด้านการเรียนการสอนที่สอดคล้องต่อวิถีของวัยรุ่นหลังคลอด เช่น การจัดรูปแบบการเรียนรู้และแผนการเรียนรู้อย่างบุคคล การช่วยเหลือ

ด้านการปรับตัว การใช้ชีวิตในโรงเรียน การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการประสานกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อดูแลช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ตามความจำเป็นรายบุคคล อย่างไรก็ตามจากการสำรวจข้อมูลและสัมภาษณ์เชิงลึกนักเรียนที่ด้อยความสามารถและครอบครัว รวมถึงผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูที่เกี่ยวข้อง 10 กรณี โดยมูลนิธิแพथทูเฮลท์พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่ทราบรายละเอียดพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครุฑในวัยรุ่นและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง บางกรณีเมื่อทราบว่านักเรียนที่ด้อยความสามารถจะให้ออกจากการเรียน แต่เมื่อพบว่ามีกฎหมายคุ้มครอง จึงให้เรียนต่อ แต่ไม่ได้จัดระบบที่เอื้ออำนวยให้นักเรียนได้เรียนต่ออย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยพบสถานการณ์ทำทนายในการช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยความสามารถที่เกิดขึ้นทั้งในเชิงกฎหมาย นโยบาย และทัศนคติของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว ดังนี้

1. โรงเรียนยังมีระเบียบและแนวปฏิบัติที่ไม่ตรงกันเกี่ยวกับสถานะในการรับนักเรียน โดยระบุสถานะว่าจะต้อง “โสด” ซึ่งเป็นระเบียบที่ใช้สำหรับการรับนักเรียนเข้าศึกษาใหม่ แต่ถูกตีความครอบคลุมใช้กับนักเรียนที่ด้อยความสามารถซึ่งเรียนอยู่ในโรงเรียนทำให้รู้สึกว่าการอนุญาตให้เด็กท้องได้เรียนต่อในโรงเรียนเดิม คือการทำผิดระเบียบทั้งนี้บางโรงเรียนได้ออกระเบียบเรื่อง “โสด” ใช้ครอบคลุมกับนักเรียนคนอื่น ๆ ไม่ได้ใช้แต่เพียงการรับนักเรียนใหม่เท่านั้น
2. ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลเวลาของการวัดประเมินผล โดยเฉพาะเรื่อง “เวลาเรียนที่ต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80” (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระบุการตัดสินผลการเรียนเป็นรายวิชาระดับมัธยมศึกษาว่า นักเรียนต้องมีเวลาเรียนตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมดในรายวิชานั้น ๆ โดยไม่ระบุรายละเอียด

วิธีนับ เช่น นับจาก on site online หรือการแปลงผลงานเป็นชั่วโมงเรียน) ทำให้ครูฝ่ายวิชาการกังวลเรื่องนับเวลาเรียนเพราะนักเรียนที่ตั้งครุฑส่วนใหญ่จะทำให้ทำงานที่บ้านและนำมาส่งหรือใช้วิธีสอนทางออนไลน์ เป็นต้น

3. ลักษณะทางสังคมที่เปลี่ยนไปและความคลี่คลายของกฎหมาย ครูอาจต้องปรับวิธีคิดเรื่องการมีนักเรียนที่ตั้งครุฑเรียนอยู่ในโรงเรียนจะเป็นตัวอย่างที่ไม่เหมาะสมให้กับนักเรียนคนอื่น เป็นการช่วยสนับสนุนให้นักเรียนที่ตั้งครุฑมีคุณภาพชีวิตที่ดีและเรียนจบการศึกษาตามความตั้งใจเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ที่ใช้ประกอบอาชีพในอนาคต ซึ่งเท่ากับได้ช่วยให้เด็กที่เกิดมาเป็นประชากรที่มีคุณภาพด้วย
4. มุมมองเรื่องการลงทุนกับนักเรียนที่ตั้งครุฑซึ่งมีจำนวนน้อยเทียบกับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยครูอาจต้องปรับมุมมองต่อเรื่องนี้ว่านักเรียนทุกคนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าในการพัฒนาประเทศ และการลงทุนกับมนุษย์เป็นสิ่งที่คุ้มค่าเสมอ ทั้งนี้หากพิจารณาแนวโน้มโครงสร้างประชากรที่จะมีผู้สูงอายุมากขึ้นและเด็กแรกเกิดลดลง การให้ความช่วยเหลือวัยรุ่นที่ตั้งครุฑจึงสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับประชากรที่เกิดใหม่และวางรากฐานให้กับวัยรุ่นที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานในอนาคตได้อย่างมีคุณภาพ (ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครุฑในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ. 2560 - 2569) ประกอบกับเครื่องมือและเทคโนโลยีปัจจุบันที่เอื้อให้การเรียนการสอนสะดวกมากขึ้น เช่น โปรแกรมการสอนออนไลน์ โปรแกรม/แอปพลิเคชันสนทนาและส่งไฟล์งาน ก็ช่วยลดภาระเรื่องจำนวนบุคลากรและเวลาในการสอนให้กับนักเรียนที่ตั้งครุฑ

5. มุมมองเรื่องความผิดพลาดเรื่องเพศกับโอกาสที่ไม่ควรได้รับทัดเทียมกับคนอื่น เช่น นักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ควรได้รับโอกาสเรียนในระบบเหมือนเพื่อนแต่ควรไปเรียนการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัย หรือย้ายไปเรียนที่อื่น ซึ่งมุมมองข้อนี้ส่งผลต่อการตีความกฎหมายที่เปิดโอกาสให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์ได้เรียนต่อ โดยเจตนารมณ์ของกฎหมายในการให้ย้ายโรงเรียน คือ ให้ยึดการตัดสินใจของนักเรียนเป็นหลัก

ทั้งนี้ ครูอาจจะต้องปรับเปลี่ยนมุมมองว่าเรื่องเพศสัมพันธ์สามารถเกิดขึ้นได้ในวัยรุ่น และไม่มีนักเรียนคนใดตั้งใจตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม แต่ด้วยบริบททางสังคมที่ไม่เปิดโอกาสนักเรียนได้เรียนรู้และฝึกทักษะในการเข้าถึงบริการความช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา ในฐานะผู้ใหญ่จึงควรให้โอกาสในความผิดพลาดนั้นโดยยึดการตัดสินใจของนักเรียนที่ตั้งครรภ์ และใช้โอกาสนี้ในการสร้างการเรียนรู้เรื่องความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจให้กับนักเรียนด้วย

วัยรุ่นเป็นความหวัง
คือพลังของสังคม
ฟันฝ่าไฟอารมณ์
อย่าให้ล้มลงกลางทาง
วัยรุ่นผู้พิดพลาด
เพราะประมาทต่อโลกกว้าง
โอกาสอาจวายว้าง
ควรซ่อมสร้างอย่างเข้าใจ

...สันติสุข สันติศาสนสุข...

บทที่

นโยบายและเป้าหมาย
ในการดำเนินงาน

เหตุผลและความจำเป็น ในการกำหนดนโยบายและเป้าหมาย

จากข้อมูลเชิงสถิติและ สถานการณ์ที่เป็นปัญหา ดังกล่าวไว้ในบทที่ผ่านมา

จึงเป็นเหตุผลและความจำเป็นที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ก้าวพลาดจนตั้งครุภณในวัยเรียน ให้ได้รับการศึกษาด้วยวิธีการหรือกระบวนการจัดการเรียนที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพความต้องการจำเป็นของนักเรียนที่ตั้งครุภณ ทั้งนี้ อาจใช้วิธีการยืดหยุ่นหลักสูตรและแผนการเรียน วิธีการจัดการเรียนรู้ การนับเวลาเรียน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การวัดและประเมินผล รวมถึงเกณฑ์การจบหลักสูตรโดยเทียบเคียงกับวิธีการจัดการศึกษาในสถานการณ์ที่ไม่เป็นปกติ เช่น ภัยพิบัติ โรคระบาด และอื่น ๆ ที่นิยมใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการจัดบริการทางการศึกษา เพื่อให้ นักเรียนที่กำลังประสบปัญหาได้รับการดูแลช่วยเหลือให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีโอกาสได้ศึกษาต่อได้อย่างเพียงพอต่อการสร้างรากฐานให้กับอนาคตของตนเอง

การจัดการศึกษาให้แก่ นักเรียนที่ประสบปัญหาการตั้งครุภณในวัยเรียน อาจเป็นเรื่องใหม่สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครูบางคน จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ทุกฝ่ายจะต้องเรียนรู้ร่วมกันทั้งในเชิงป้องกัน แก้ไขการให้ความช่วยเหลือ และการสร้างเครือข่ายเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ตลอดจนการแสวงหาแนวทางและนวัตกรรมในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนทุกคนซึ่งมีสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์และลดปัญหาสังคมที่ล้วนแต่จะส่งผลถึงสวัสดิภาพและความมั่นคงของมนุษย์ทุกคน เพราะการปล่อยปละละเลยหรือทอดทิ้งให้เด็กเผชิญความยุ่งยากในชีวิตตามลำพังย่อมไม่เป็นผลดีต่อระบบสังคม เศรษฐกิจ และความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ดังนั้น การป้องกัน แก้ไข และการให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยความสามารถนอกจากจะส่งผลดีต่อนักเรียนแต่ละคนแล้ว ยังเป็นการดำเนินงานที่เป็นไปตามหลักของกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่มีอยู่ในทุกระดับ ดังนี้

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 10 การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงมีคุณภาพและไม่เก็บค่าใช้จ่าย

การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาสต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการ ในวรรคสองให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับ

สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกระทรวง

การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

2. พระราชบัญญัติคุ้มครองสิทธิเด็ก พ.ศ. 2546

มาตรา 22 การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใด ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญและไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

การกระทำใดเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก หรือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อเด็กหรือไม่ ให้พิจารณาตามแนวทางที่กำหนดในกฎกระทรวง

3. พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559

มาตรา 5 วัยรุ่นมีสิทธิตัดสินใจด้วยตนเอง และมีสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้ ได้รับการบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ ได้รับการรักษาความลับ และความเป็นส่วนตัว ได้รับการจัดสวัสดิการสังคมอย่างเสมอภาคและไม่ถูกเลือกปฏิบัติ และได้รับสิทธิอื่นใดที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ตามพระราชบัญญัตินี้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และเพียงพอ

มาตรา 6 ให้สถานศึกษาดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ดังต่อไปนี้

- (1) จัดให้มีการเรียนการสอนเรื่องเพศวิถีศึกษาให้เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน หรือนักศึกษา

แนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยความสามารถ

- (2) จัดหาและพัฒนาครูผู้สอนให้สามารถสอนเพศวิถีศึกษาและให้คำปรึกษาในเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นแก่นักเรียนหรือนักศึกษา
- (3) จัดให้มีระบบการดูแล ช่วยเหลือ และคุ้มครองนักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งตั้งครรถ์ให้ได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสมและต่อเนื่อง รวมทั้งจัดให้มีระบบการส่งต่อให้ได้รับบริการอนามัยการเจริญพันธุ์และการจัดสวัสดิการสังคมอย่างเหมาะสม

ตามกำหนดประเภทของสถานศึกษาและการดำเนินการของสถานศึกษาแต่ละประเภทให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

4. ประกาศกฎกระทรวงกำหนดประเภทของสถานศึกษาและการดำเนินการของสถานศึกษาในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2561

ข้อ 2 ให้สถานศึกษาแต่ละประเภทดังต่อไปนี้ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

- (1) สถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับดังต่อไปนี้
  - (ก) ระดับประถมศึกษา
  - (ข) ระดับมัธยมศึกษา
- (2) สถานศึกษาที่จัดการอาชีวศึกษาตามหลักสูตรดังต่อไปนี้
  - (ก) ประกาศนียบัตรวิชาชีพ

- (ข) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
- (ค) ปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ

- (3) สถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

ข้อ 5 ให้สถานศึกษาตามข้อสองจัดหาและพัฒนาผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถ มีทัศนคติที่ดีและมีทักษะการสอนที่เหมาะสม รวมทั้งเข้าใจจิตวิทยาการเรียนรู้ของนักเรียนหรือนักศึกษาแต่ละระดับ ที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถสอนเพศวิถีศึกษาทักษะชีวิตและให้คำปรึกษาในเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นแก่นักเรียนหรือนักศึกษา

ในกรณีที่สถานศึกษาตามข้อ 2 มีผู้สอนเพศวิถีศึกษา ทักษะชีวิต และให้คำปรึกษาไม่เพียงพอให้สถานศึกษานั้นประสานงานกับหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานของเอกชนที่เกี่ยวข้อง หรือผู้ซึ่งมีความรู้ความสามารถในการสอนเพศวิถีศึกษา ทักษะชีวิต และให้คำปรึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อขอรับการสนับสนุนหรือทำหน้าที่เป็นผู้สอนเพศวิถีศึกษา ทักษะชีวิต และให้คำปรึกษาดังกล่าวให้เหมาะสมและเพียงพอ

ข้อ 7 สถานศึกษาตามข้อ 2 ที่มีนักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งตั้งครรถ์อยู่ในสถานศึกษาต้องไม่ให้นักเรียนหรือนักศึกษานั้นออกจากสถานศึกษาดังกล่าว เว้นแต่เป็นการย้ายสถานศึกษา

ให้สถานศึกษาตามวรรคหนึ่ง จัดให้มีระบบการดูแล ช่วยเหลือ และคุ้มครองนักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งตั้งครรถ์ให้ได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสมและต่อเนื่อง ดังต่อไปนี้

- (1) อนุญาตให้นักเรียนหรือนักศึกษาดังกล่าวหยุดพักการศึกษาในระหว่างการตั้งครรภ์ การคลอด และหลังคลอดเพื่อดูแลบุตรตามความเหมาะสมและจัดการเรียนการสอนให้เกิดความยืดหยุ่นตามศักยภาพอย่างต่อเนื่อง
- (2) จัดให้มีผู้ให้คำปรึกษาตามข้อห้าโดยร่วมมือกับบิดามารดาผู้ปกครองหรือผู้ซึ่งปกครองดูแลนักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งตั้งครรภ์ในการให้ความช่วยเหลือและสร้างความเข้าใจสำหรับการอยู่ร่วมกับสังคม ทั้งนี้ให้สถานศึกษาอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสมกับนักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งตั้งครรภ์

เพื่อประโยชน์ในการจัดระบบตามวรรคสองให้สถานศึกษาจัดให้มีช่องทางหรือวิธีการที่หลากหลายในการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งตั้งครรภ์รวมทั้งประสานงานและร่วมมือกับแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ผู้เชี่ยวชาญด้านกระบวนการยุติธรรม หรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้องเพื่อให้การดูแลช่วยเหลือ และคุ้มครองนักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งตั้งครรภ์นั้น

กฎหมายที่เกี่ยวข้องแม้ว่าจะมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองเด็ก แต่ในการปฏิบัติมักถูกตีความและนำมาใช้โดยไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ เช่น กรณีการย้ายสถานศึกษาในประกาศกฎกระทรวงถูกนำมาใช้กับนักเรียนที่ตั้งครรภ์โดยไม่ยึดการตัดสินใจของนักเรียนว่า ประสงค์จะขอย้ายโรงเรียนด้วยความเต็มใจหรือไม่

นโยบาย ในการดำเนินงาน

เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 และกฎกระทรวงกำหนดประเภทของสถานศึกษาและการดำเนินการของสถานศึกษาในการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภในวัยรุ่น พ.ศ. 2561 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดแนวทางปฏิบัติของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภนักเรียน ทั้งนี้ให้คำนึงถึงผลประโยชน์ของนักเรียน เป็นสำคัญ ดังนี้

1. ด้านการป้องกัน

- 1.1 กำหนดนโยบายมาตรการ กฎระเบียบของโรงเรียนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 และกฎกระทรวงกำหนดประเภทของสถานศึกษาและการดำเนินการของสถานศึกษาในการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภในวัยรุ่น พ.ศ. 2561
- 1.2 จัดให้มีการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษาและทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียนโดยจัดการเรียนรู้ในวิชาสุขศึกษาและวิชาเพิ่มเติมบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น
- 1.3 จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้บูรณาการเพศวิถีศึกษาและทักษะชีวิตแก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ
- 1.4 จัดหาและพัฒนาครูให้มีความรู้ มีทัศนคติที่ดี มีทักษะการสอนเพศวิถีศึกษาที่เหมาะสมและมีความสามารถในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน
- 1.5 จัดให้มีการพัฒนาความรู้ สร้างความเข้าใจ และเสริมสร้างทัศนคติที่ดีแก่ครู บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ซึ่งปกครองดูแลนักเรียนเพื่อใช้ในการสื่อสารเรื่องเพศในวัยรุ่น

- 1.6 จัดให้มีช่องทางสื่อสารให้ความรู้เรื่องสุขภาพทางเพศแก่นักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย
- 1.7 สร้างเครือข่ายความร่วมมือภายในและภายนอกโรงเรียน รวมทั้งสหวิชาชีพเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น
- 1.8 จัดให้มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านการแก้ไขและการให้ความช่วยเหลือ

- 2.1 โรงเรียนที่มีนักเรียนที่ตั้งครรภ์อยู่ในโรงเรียน ต้องไม่ให้นักเรียนออกจากโรงเรียน เว้นแต่เป็นการย้ายโรงเรียนด้วยความสมัครใจ
- 2.2 จัดให้มีระบบการดูแล ช่วยเหลือ และคุ้มครองนักเรียนที่ตั้งครรภ์ให้ได้รับการศึกษาด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นเหมาะสม และต่อเนื่องเป็นรายบุคคล
- 2.3 อนุญาตให้นักเรียนหยุดพักการศึกษา ในระหว่างการตั้งครรภ์ การคลอด และหลังคลอด เพื่อดูแลบุตรตามความเหมาะสมกรณีนักเรียนมีความประสงค์
- 2.4 จัดให้มีครูผู้ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่ตั้งครรภ์ โดยร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ซึ่งปกครองดูแลนักเรียนในการให้ความช่วยเหลือ และสร้างความเข้าใจสำหรับการอยู่ร่วมกับสังคม
- 2.5 จัดให้มีช่องทางหรือวิธีการที่หลากหลายในการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนที่ตั้งครรภ์ โดยร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และสหวิชาชีพ
- 2.6 จัดให้มีระบบการส่งต่อโดยประสานกับสถานบริการหรือหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์ได้รับบริการอนามัยการเจริญพันธุ์และการจัดสวัสดิการสังคมอย่างเหมาะสม
- 2.7 ให้โรงเรียนดำเนินการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองสิทธินักเรียนซึ่งตั้งครรภ์ด้วยความระมัดระวังรักษาความลับและความเป็นส่วนตัวของนักเรียน

เป้าหมาย ในการดำเนินงาน

นโยบายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับกลุ่มนักเรียนที่ประสบปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยเรียน โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 และกฎกระทรวงกำหนดประเภทของสถานศึกษาและการดำเนินการของสถานศึกษาในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2561 โดยมีมุ่งหมายให้โรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขตได้ใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกันโดยเน้นให้ความสำคัญกับเป้าหมายในการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

1. นักเรียนทุกคนได้เรียนเพศวิถีศึกษา

เจตนารมณ์ของเป้าหมายนี้ คือ การส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีองค์ความรู้และทักษะในการใช้ชีวิตเรื่องเพศ สามารถเลือก ตัดสินใจ และรับผิดชอบต่อวิถีทางเพศที่ตัวเองเลือก รวมทั้งมีทักษะในการขอความช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา เข้าใจและไม่ตีตราเพื่อนที่ประสบปัญหาเรื่องเพศ อันจะทำให้โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ดีและเอื้อต่อนักเรียนที่ตั้งครรภ์ในการเรียนต่อจนจบการศึกษา โดยได้กำหนดแนวปฏิบัติไว้ทั้งในระดับโรงเรียนและระดับเขตพื้นที่การศึกษา

2. นักเรียนที่ตั้งครรภ์ได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพ

เจตนารมณ์ของเป้าหมายข้อนี้ คือ การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนให้สามารถป้องกันนักเรียนที่มีความเสี่ยงเรื่องเพศและการตั้งครรภ์และช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์แล้วให้พ้นวิกฤติของชีวิตได้

3. นักเรียนที่ตั้งครรภ์ต้องได้เรียนทุกคน

เจตนารมณ์ของเป้าหมายข้อนี้ คือ การทำให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์ได้เรียนจนจบการศึกษาโดยโรงเรียนจะต้องเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและเอื้ออำนวยให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์สามารถเรียนจนจบการศึกษาได้ พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ ตามสภาพปัญหาเพื่อลดอุปสรรคในการเรียนของนักเรียน

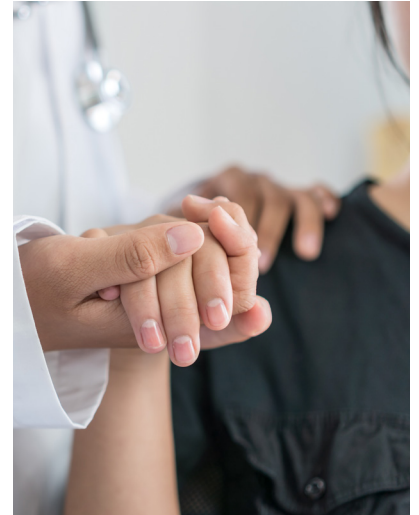
แนวทางการดำเนินงาน สำหรับสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา

ได้กำหนดเป้าหมาย ต่อไปนี้

เป้าหมายที่ 1

นักเรียนทุกคนต้องได้เรียนเพศวิถีศึกษา

- 1.1 กำกับ ติดตามการจัดการเรียนรู้เพศวิถีศึกษาให้นักเรียนทุกคน
ได้เรียนอย่างต่อเนื่อง
- 1.2 สนับสนุนให้มีการพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนรู้เพศวิถีศึกษา
ได้โดยใช้กระบวนการที่หลากหลาย เช่น การสร้างชุมชนการเรียนรู้
ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) กระบวนการ
จัดการความรู้ (Knowledge Management) ฯลฯ
- 1.3 สนับสนุนด้านวิทยากร ฐานข้อมูลแหล่งวิทยากร และสื่อการเรียนรู้
เรื่องเพศวิถีศึกษา ที่อำนวยความสะดวกให้โรงเรียนจัดการเรียนรู้
- 1.4 นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการจัดการเรียนรู้เพศวิถีศึกษาของ
โรงเรียน และสามารถเสนอผลของความครอบคลุมของโรงเรียน
ที่มีการจัดการเรียนรู้เพศวิถีศึกษา
- 1.5 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการนำเสนอผลงานและความสำเร็จ
(Best Practice) ในการจัดการเรียนรู้เพศวิถีศึกษาของโรงเรียน
แต่ละรูปแบบ เพื่อให้เกิดการพัฒนาและต่อยอด

เป้าหมายที่ 2 นักเรียนตั้งครรถ์ได้รับการดูแลช่วยเหลือ อย่างมีประสิทธิภาพ

- 2.1 สร้างความตระหนักและความเข้าใจในการคุ้มครองสิทธิวัยรุ่นตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรถ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 มาตรา 5 และมาตรา 6
- 2.2 ส่งเสริมองค์ความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาทักษะครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนตั้งครรถ์ / ผู้ให้การปรึกษา ให้สามารถดูแลและให้การปรึกษาได้อย่างรอบด้านและสนองความต้องการของนักเรียนตั้งครรถ์
- 2.3 ประสานและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยบริการสาธารณสุขและทีมสหวิชาชีพ เพื่อช่วยเหลือนักเรียนตั้งครรถ์ตามการรายงานจากโรงเรียน
- 2.4 ติดตามการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหาและประสานให้การสนับสนุนกรณีที่โรงเรียนต้องการความช่วยเหลือ
- 2.5 มอบหมายนักจิตวิทยาโรงเรียนประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประสานและให้การช่วยเหลือโรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งครรถ์อย่างใกล้ชิด

- 2.6 จัดให้มีการถอดบทเรียนและประสบการณ์ เพื่อพัฒนาแนวทางการดูแลช่วยเหลือให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 2.7 กำกับ ติดตาม และรายงานข้อมูล จำนวน วิธีการ และผลการช่วยเหลือนักเรียนตั้งครรถ์ให้กับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ

เป้าหมายที่ 3 นักเรียนตั้งครรถ์ต้องได้เรียนทุกคน

- 3.1 สสำรวจข้อมูล สอบถาม ติดตามสถานการณ์ และความต้องการของนักเรียนตั้งครรถ์เกี่ยวกับการเรียนในระหว่างการตั้งครรถ์
- 3.2 ให้แนวทางในการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนตั้งครรถ์ระหว่างเรียน
- 3.3 ประสานความร่วมมือกับหน่วยบริการสาธารณสุขและทีมสหวิชาชีพเพื่อช่วยเหลือนักเรียนตั้งครรถ์ตามการรายงานจากโรงเรียน
- 3.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและนักจิตวิทยาโรงเรียนประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลนักเรียนตั้งครรถ์ตามการรายงานของโรงเรียน เพื่อหาแนวทางการช่วยเหลือตามรายกรณี

แนวทางการดำเนินงาน สำหรับโรงเรียน

ได้กำหนดเป้าหมาย ต่อไปนี้

เป้าหมายที่ 1

นักเรียนทุกคนต้องได้เรียนเพศวิถีศึกษา

- 1.1 กำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษาไว้ในหลักสูตรโรงเรียน
- 1.2 พัฒนาครูและบุคลากรทุกคนให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องเพศวิถีศึกษา
- 1.3 จัดการเรียนรู้เพศวิถีศึกษาด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง
- 1.4 กำกับ ติดตาม การจัดการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษาของครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง

เป้าหมายที่ 2

นักเรียนด้อยความสามารถได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพ

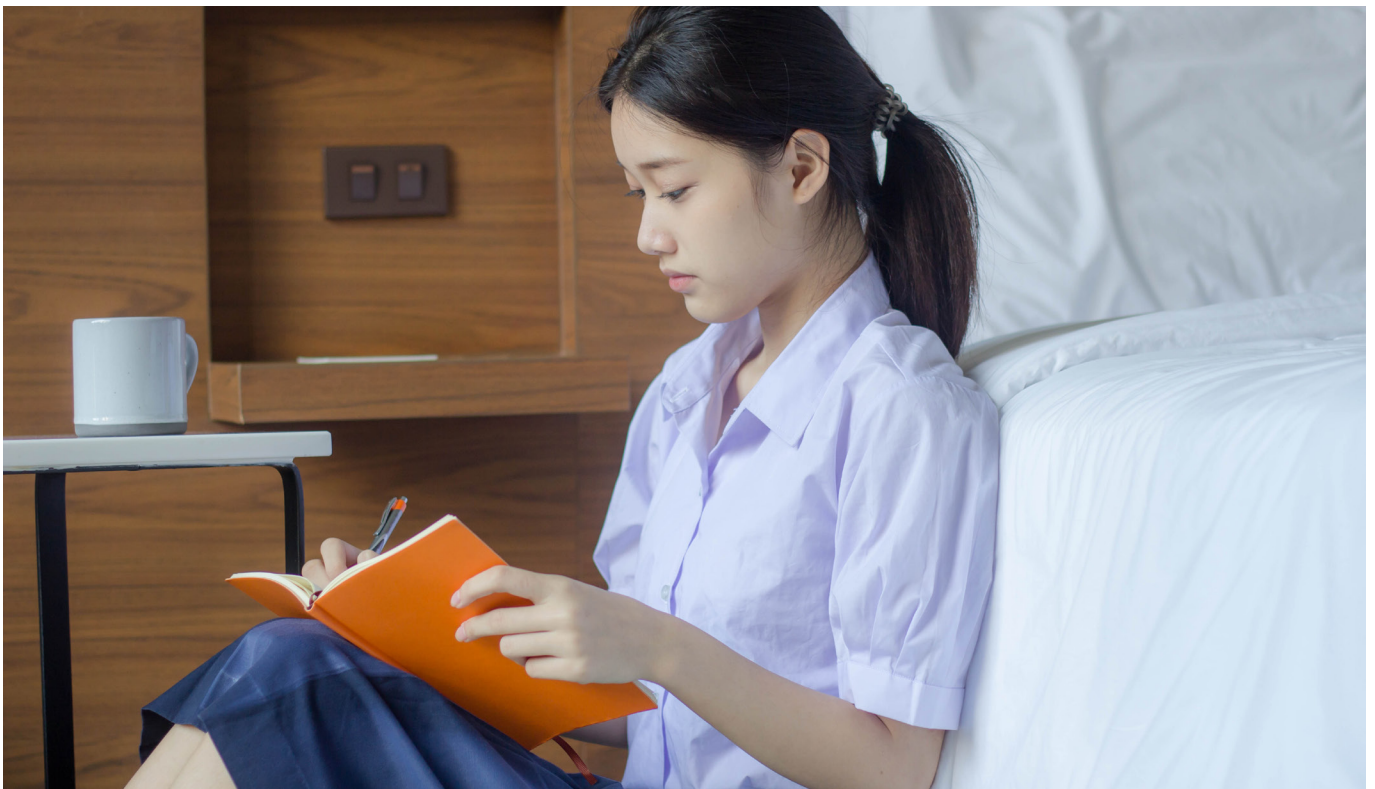
- 2.1 มีระบบฐานข้อมูลเด็กรายบุคคลอย่างครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน
- 2.2 มีระบบคัดกรองนักเรียนที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการด้อยความสามารถ
- 2.3 มีระบบการช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยความสามารถ โดยนำแนวปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละด้านมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน
  - ด้านการเรียน เช่น มีแนวทางจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของนักเรียนที่ด้อยความสามารถ
  - ด้านสุขภาพ เช่น มีการเชื่อมประสานกับโรงพยาบาล/หน่วยบริการสาธารณสุขแลกเปลี่ยนข้อมูลเรื่องสุขภาพของนักเรียน การมีระบบส่งต่อเพื่อให้นักเรียนด้อยความสามารถได้รับบริการสุขภาพ

แนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยความสามารถ

- ด้านสวัสดิการ เช่น ทุนการศึกษา เงินอุดหนุน เด็กแรกเกิด เครื่องมือคอมพิวเตอร์ การให้การปรึกษา ฯลฯ
  - การสร้างสิ่งแวดล้อมด้านสังคม เช่น การไม่ถูกรังแก (bully) การไม่ตีตราการจัดให้มีตู้เย็นเก็บน้ำนมสำหรับเลี้ยงลูก ฯลฯ
  - การจัดสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพในโรงเรียน ให้เอื้อต่อการเรียน การใช้ชีวิตของนักเรียนที่ด้อยความสามารถ เช่น ห้องน้ำแบบชักโครก ทางเดิน ห้องเรียนที่ปลอดภัย
- 2.4 จัดให้มีบุคลากรทำหน้าที่ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้อยความสามารถในโรงเรียน
- 2.5 มีช่องทางให้นักเรียนติดต่อเพื่อขอคำปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือกรณีเกิดปัญหาเรื่องเพศและการด้อยความสามารถที่สะดวกและเป็นความลับ
- 2.6 กำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานเรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เป้าหมายที่ 3 **นักเรียนที่ด้อยความสามารถต้องได้เรียนจบหลักสูตรทุกคน**

- 3.1 ชี้แจงทำความเข้าใจกับนักเรียน ผู้ปกครอง ภาควิเคราะห์ข้อขัดแย้งเรื่องนโยบายการให้นักเรียนด้อยความสามารถเรียนต่อพร้อมชี้แจงสิทธิและการช่วยเหลือตามกรอบกฎหมายและนโยบายของโรงเรียน
- 3.2 ประสานความร่วมมือกับโรงพยาบาลหรือหน่วยบริการสาธารณสุข เพื่อทำงานร่วมกันในการช่วยเหลือนักเรียนด้อยความสามารถ
- 3.3 รายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรณีพบนักเรียนด้อยความสามารถ เพื่อหาทางช่วยเหลือตามความต้องการของนักเรียน
- 3.4 มีแนวทางการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนด้อยความสามารถได้เลือกตามความเหมาะสม

แผนผังที่ 1

แนวปฏิบัติในการช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยความสามารถ
ได้เรียนต่อจนจบการศึกษาและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

การบริหารจัดการและการให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยความสามารถ

เป้าหมายและแนวทางการดำเนินงาน

สพท.

เป้าหมายที่ 1

1. กำกับ ติดตามการจัดการเรียนรู้เพศวิถีศึกษาอย่างต่อเนื่อง
2. สนับสนุนให้มีการพัฒนาครู
3. สนับสนุนด้านวิทยากร และสื่อการเรียนรู้ เรื่องเพศวิถีศึกษา
4. นิเทศ กำกับ ติดตาม และเสนอผล
5. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการนำเสนอผลงาน และความสำเร็จ

เป้าหมายที่ 2

1. สร้างความตระหนัก และความเข้าใจ ในการคุ้มครองสิทธิวัยรุ่น
2. ส่งเสริมองค์ความรู้ ความเข้าใจและพัฒนา ทักษะครูผู้ให้การดูแล ช่วยเหลือนักเรียนด้อยความสามารถ
3. ประสานและสร้าง เครือข่ายเพื่อช่วยเหลือ นักเรียนด้อยความสามารถ
4. ติดตามการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนที่ประสบปัญหา
5. มอบหมายนักจิตวิทยา โรงเรียนประจำ สพท. ประสานและให้การ ช่วยเหลือโรงเรียน
6. จัดให้มีการถอดบทเรียน
7. กำกับ ติดตาม และ รายงานการช่วยเหลือ นักเรียนด้อยความสามารถ ให้ สพฐ.ทราบ

เป้าหมายที่ 3

1. สืบค้นข้อมูล สอบถาม ติดตามสถานการณ์ และความต้องการของ นักเรียนด้อยความสามารถ
2. ให้แนวทางในการจัดการ เรียนรู้สำหรับนักเรียน ด้อยความสามารถ
3. ประสานความร่วมมือ กับหน่วยบริการ สาธารณสุขและทีม สหวิชาชีพเพื่อช่วยเหลือ
4. สพท. และนักจิตวิทยา โรงเรียนประจำ สพท. ลงพื้นที่เพื่อสำรวจ ข้อมูลนักเรียนที่ด้อยความสามารถ และหาแนวทางการ ช่วยเหลือตาม รายงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

การบริหารจัดการและการให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยความสามารถ

เป้าหมายและแนวทางการดำเนินงาน

โรงเรียน

เป้าหมายที่ 1

1. กำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษาไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา
2. พัฒนาครูและบุคลากรทุกคนให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องเพศวิถีศึกษา
3. จัดการเรียนรู้เพศวิถีศึกษาด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมอย่างต่อเนื่อง
4. กำกับติดตามการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

เป้าหมายที่ 2

1. มีระบบฐานข้อมูลเด็กรายบุคคลที่เชื่อมกับ DMC
2. มีระบบคัดกรองนักเรียนมีโอกาสเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์
3. มีระบบการช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์
4. จัดให้มีบุคลากรทำหน้าที่เป็นผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์
5. มีช่องทางให้นักเรียนติดต่อเพื่อขอคำปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือ
6. กำกับ ติดตาม ประเมินผลการทำงาน

เป้าหมายที่ 3

1. ชี้แจงทำความเข้าใจเรื่องนโยบายการให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์เรียนต่อ
2. ประสานความร่วมมือกับโรงพยาบาล เพื่อทำงานร่วมกันในการช่วยเหลือนักเรียนตั้งครรภ์
3. รายงาน สพท. เพื่อหาทางช่วยเหลือ
4. มีแนวทางการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่ตั้งครรภ์

ความรักและความรู้
เป็นเพื่อนคู่อยู่เคียงข้าง
คุณธรรมมีนำทาง
ย่อมหนุนสร้างเสริมชีวิต
อย่ารักอย่างไม่รู้
อาจอดสูสิ้นศักดิ์ศรี
เวลายังมากมี
ความโชคดียกยอเรา

...สันติสุข สันติศาสนสุข...

บทที่

๑

ระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน :
นักเรียนตั้งครรภ์

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการ เพื่อการพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

โดยมีขอบข่ายการทำงานทั้งด้านส่งเสริมพัฒนา ป้องกัน แก้ไขปัญหา และให้ความช่วยเหลือเมื่อนักเรียน ประสบปัญหา การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือ ในแต่ละโรงเรียนจึงเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยเหลือให้นักเรียน มีความเข้มแข็ง มีทักษะชีวิต ช่วยลดหรือป้องกันพฤติกรรม เสี่ยงต่าง ๆ และสามารถก้าวข้ามสถานการณ์ที่จะ ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของนักเรียน เรื่องสาเหตุและปัจจัยของ ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากสภาพแวดล้อมรอบตัว เพื่อน ครอบครัว ชุมชน รวมทั้งตัวนักเรียนเอง ทั้งนี้ ระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนมุ่งเน้นให้นักเรียนมีโอกาส เจริญเติบโตมีคุณภาพชีวิตที่ดีและได้รับสิทธิพื้นฐานในฐานะ เด็กและเยาวชนที่ต้องได้รับการปกป้องคุ้มครองตามหลัก สิทธิเด็ก และสิทธิที่ระบุในพระราชบัญญัติการป้องกันและ แก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559

แนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์

เนื่องจากการพัฒนาทางเพศในช่วงวัยรุ่น เป็นเรื่องธรรมชาติ และเป็นเรื่องปกติที่อาจเกิดผลกระทบจากการไม่เท่าทันในเรื่องเพศของวัยรุ่น ส่งผลให้เกิดการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ติดเชื้อจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ หรือเผชิญปัญหาทางเพศ เช่น การถูกล่วงละเมิด ล่อลวง ถูกใช้ความรุนแรง หรือแสวงหาประโยชน์ทางเพศ ซึ่งปัญหาทางเพศและผลกระทบจากเรื่องเพศในรูปแบบต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อสุขภาพและการมีสุขภาพที่ดีของนักเรียนทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยเฉพาะการตั้งครรภ์ตั้งแต่อายุต่ำกว่า 18 ปี ที่การเจริญเติบโตของร่างกายยังไม่เต็มที่ ขาดวุฒิภาวะ สุขภาพจิตไม่ปกติที่มีแรงกดดันจากครอบครัว คนรอบข้าง อาจทำให้เกิดความวิตกกังวล เครียด ที่ต้องมีภาระการเลี้ยงดูทารกที่คลอดออกมา รวมถึงการสูญเสียโอกาสและอนาคต หากไม่ได้เรียนต่อ หรือจบการศึกษาที่จะเป็นช่องทางประกอบอาชีพ หรือการดูแลตัวเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ในอนาคต

ดังนั้น การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนตั้งครรภ์ที่มีเป้าหมายหลัก 3 ข้อ ได้แก่

1) นักเรียนทุกคนได้เรียนเพศวิถีศึกษา 2) นักเรียนที่ตั้งครรภ์ได้รับการดูแล ช่วยเหลือ ค้ำครองอย่างมีประสิทธิภาพ 3) นักเรียนที่ตั้งครรภ์ได้เรียนต่อทุกคน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนจึงเป็นกลไกหนึ่งซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการตามขั้นตอน ตั้งแต่การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะและทักษะชีวิต โดยจัดการเรียนรู้เพศวิถีศึกษาให้กับนักเรียนทุกคนทั้งในและนอกห้องเรียน สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียนเพื่อให้สะดวกใจในการสื่อสารการป้องกันปัญหาทางเพศและการตั้งครรภ์ให้กับนักเรียนทุกคน โดยมีบริการให้ความช่วยเหลือ การให้การปรึกษา ให้ข้อมูลด้านสุขภาพทางเพศอนามัยการเจริญพันธุ์และส่งต่อเมื่อต้องการรับบริการ การช่วยเหลือดูแลกรณีที่มีนักเรียนเผชิญปัญหาทางเพศหรือตั้งครรภ์ให้มีโอกาสได้เรียนต่อจนจบหลักสูตรของโรงเรียนได้เรียนรู้เพื่อรับผิดชอบและดูแลตัวเองโดยการมีส่วนร่วมจากทั้งตัวนักเรียนที่เผชิญปัญหา ครอบครัว และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากทั้งภายในและนอกโรงเรียน โดยอยู่บนพื้นฐานการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน

หลักการและแนวคิด ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่ด้อยความสามารถ

การดำเนินการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทั้ง 3 ข้อ ผู้ปฏิบัติงานหรือครูทุกคนที่มีหน้าที่ ควรคำนึงถึงหลักคิดสำคัญในการปฏิบัติงานส่งเสริมพัฒนา ป้องกันแก้ไข และดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

1. การสร้างพลังสุขภาพจิต (RQ, Resilience Quotient)

นักเรียนที่อยู่ในช่วงพัฒนาการย่างเข้าสู่วัยรุ่น จึงมีปัจจัยทั้งภายในและภายนอกเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความอยากลองทำในเรื่องท้าทาย หรือมีพฤติกรรมเสี่ยง ครูที่เป็นผู้ใหญ่ใกล้ตัวนักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาและสร้างสภาพแวดล้อมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากความสนใจ แรงกระตุ้นให้อยากลองทำ หรือลงมือทำ แล้วเกิดความผิดพลาด เพื่อให้พวกเขาเกิดทักษะและแรงยึดที่จะดูแลตัวเองต่อไปได้ พลังสุขภาพจิต (RQ : Resilience Quotient) หมายถึง กระบวนการปรับตัวหรือฟื้นตัวเมื่อต้องเผชิญกับภาวะยากลำบากหรือภาวะวิกฤตในชีวิต เป็นอีกมิติหนึ่งของความอยู่ดีมีสุขหรือสุขภาวะที่ดีของคนเรา นอกจากพลังสติปัญญา (IQ : Intellectual Quotient) ความฉลาดด้านอารมณ์ (EQ : Emotional Quotient) ความฉลาดด้านจริยธรรม (MQ : Moral Quotient) การมีพลังสุขภาพจิตหรือมีความเข้มแข็งทางจิตใจ เกิดจากการที่นักเรียนรู้สึกได้รับการยอมรับ มีคุณค่า มีความรู้สึกปลอดภัยในสภาพแวดล้อมรอบตัว ได้รับการฝึกฝนให้แสดงออก มีส่วนร่วมในการวางแผน ใช้ทักษะในการจัดการตัวเอง รับรู้เป้าหมายและแรงบันดาลใจของตัวเองที่มีอยู่ การพัฒนานักเรียนผ่านกระบวนการในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงต้องใช้หลักคิดที่จะสร้างพลังสุขภาพจิต เพื่อให้นักเรียนที่เผชิญปัญหาเติบโตและเรียนรู้ผ่านข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น และส่งผลต่อชีวิตในอนาคต มากกว่าการใช้มาตรการลงโทษ หรือผู้ใหญ่กำหนดระเบียบและข้อบังคับให้ทำตาม

2. แนวทางการช่วยเหลือแบบรอบด้าน หรือเป็นองค์รวม (holistic approach)

การช่วยเหลือนักเรียนตั้งครรภ์ซึ่งเป็นเจ้าของปัญหาต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการทั้งวิเคราะห์ทางเลือก ตัดสินใจ ในขณะเดียวกัน การดูแลช่วยเหลือต้องคำนึงถึงปัจจัยรอบด้านที่มีผลต่อวิถีการดำรงชีวิตของตัวนักเรียน ทั้งด้านสังคมหรือความสัมพันธ์กับครอบครัว ภาวะเศรษฐกิจ รายได้ของครอบครัว เพราะหลายกรณีนักเรียนอยู่ในครอบครัวที่มีรายได้ที่จำกัด และการดูแลสุขภาพ เนื่องจากการตั้งครรภ์ในช่วงอายุยังน้อยต้องได้เข้ารับบริการทั้งด้านกายจิตใจอารมณ์หรือการเข้ารับบริการอนามัยเจริญพันธุ์และการดูแลครรภ์จากสถานบริการสาธารณสุขที่เหมาะสม การช่วยเหลือด้านกฎหมายในบางรายที่ถูกล่วงละเมิดหรือใช้ประโยชน์ทางเพศ หรือมีความจำเป็นต้องการการสงเคราะห์สวัสดิการคุ้มครองสวัสดิภาพที่สำคัญที่สุดคือการสนับสนุนและช่วยเหลือให้ได้รับการศึกษาในรูปแบบที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของตัวนักเรียน การศึกษาเป็นสิทธิพื้นฐานสำคัญต่อการเจริญเติบโตของวัยรุ่น ดังนั้น ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละโรงเรียนจึงต้องเชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก เพื่อการส่งต่อ ดูแล ฟันฟู หรือส่งต่อทีมสหวิชาชีพในการดูแลช่วยเหลือสำหรับบางกรณีที่มีความต้องการจำเป็นที่ซับซ้อน

3. การคุ้มครองสิทธินักเรียนตั้งครรภ์

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้ระบุแนวทางการดำเนินงานและกระบวนการที่อยู่บนพื้นฐานการคุ้มครองสิทธิเด็ก (เด็กคือบุคคลที่มีอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์) คือ การมุ่งยึดประโยชน์สูงสุดสำหรับนักเรียนเป็นสำคัญ มีความเคารพในศักดิ์ศรี

ความเป็นมนุษย์ และคุ้มครองให้ได้รับการดูแลช่วยเหลือตามสิทธิเด็กขั้นพื้นฐาน ซึ่งระบุให้รัฐและผู้เกี่ยวข้องต้องช่วยเหลือให้เด็กหรือนักเรียนได้รับบริการสวัสดิการ และการพัฒนาให้สามารถดำรงชีวิตหรืออยู่รอดและเจริญเติบโตได้ตามมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดี มีสิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองจากภัยต่าง ๆ สิทธิที่จะได้รับการพัฒนาให้เต็มศักยภาพ โดยเฉพาะด้านการศึกษาที่รัฐต้องมีมาตรการให้เด็กมาเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีสิทธิในการศึกษาภาคบังคับหรือมากกว่าอย่างเท่าเทียมกันกับเด็กทั่วไป และสิทธิในการมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ได้แสดงความคิดเห็น การแสดงออก และการเข้าถึงหรือได้รับข้อมูลข่าวสาร หลักการดังกล่าวนี้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 ที่มุ่งคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนให้ได้รับสิทธิ คือ

3.1 การตัดสินใจด้วยตัวเอง เป็นสิทธิพื้นฐานของนักเรียนทุกคน และนักเรียนที่ตั้งครรภ์จะเป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ต่อหรือยุติการเลือกรูปแบบการเรียน การเลี้ยงดูทารกที่จะเกิดมาหรือไม่ การเลือกวิธีการคุมกำเนิด โดยได้รับข้อมูลที่รอบด้านเพื่อตัดสินใจเลือกด้วยตัวเอง และครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนตั้งครรภ์ ผู้ปกครอง หรือผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการดูแลช่วยเหลือจะทำหน้าที่ช่วยให้ข้อมูล การปรึกษา คำแนะนำ ข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ เพื่อให้นักเรียนตั้งครรภ์หรือเผชิญปัญหาได้ใคร่ครวญอย่างรอบคอบ และเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาของตนเอง และเป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือนักเรียนในการดำเนินตามทางเลือกที่ได้ตัดสินใจ อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่นักเรียนตั้งครรภ์ที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี การเลือกตัดสินใจของนักเรียนจะต้องมีการอนุญาตหรือยินยอมจากผู้ปกครอง

- 3.2 การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความรู้ เป็นสิทธิของนักเรียนทุกคนที่จะได้รับบริการข้อมูลความรู้ที่ทันสมัยเป็นปัจจุบัน การศึกษาหรือเรียนรู้เพศวิถีศึกษาที่เหมาะสมและเพียงพอ มีความต่อเนื่อง เพื่อเรียนรู้และพัฒนาตัวเอง ให้เต็มศักยภาพ มีทักษะการดูแลตัวเอง ให้ปลอดภัย โดยโรงเรียนต้องจัดการเรียนรู้ให้มีรูปแบบหลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียน แนะนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนหรือออนไลน์ ที่ปลอดภัย หรือมีผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานเฉพาะด้านมาจัดกิจกรรม บริการข้อมูล เป็นครั้งคราว เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน
- 3.3 การรับบริการอนามัยเจริญพันธุ์ นักเรียนทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับบริการเกี่ยวกับสุขภาพเพศสัมพันธ์อนามัยการเจริญพันธุ์การคุมกำเนิด การยุติการตั้งครรภ์ การเลี้ยงดูทารก โดยโรงเรียนทำหน้าที่หรือประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือจัดบริการเพื่อให้มีบริการที่เป็นมิตร มีการรักษาความลับ มีการคุ้มครองความเป็นส่วนตัว ถือเป็นงานป้องกันและบริการของโรงเรียน
- 3.4 การรับสวัสดิการสังคม นักเรียนที่ตั้งครรภ์ และนักเรียนที่เผชิญปัญหาทางเพศ มีสิทธิที่จะได้รับการดูแลช่วยเหลือเพื่อให้มีชีวิตรอดตามมาตรฐานที่ดีโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เช่น การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสวัสดิการรูปแบบหนึ่งของรัฐ การคุมกำเนิดฟรี การตรวจสุขภาพ และการเลี้ยงดูทารกแรกเกิด การช่วยเหลือสงเคราะห์รูปแบบต่าง ๆ เงินทุนสนับสนุน เป็นต้น ซึ่งโรงเรียนสามารถเชื่อมประสานการส่งต่อและช่วยเหลือไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ให้สนับสนุน แก้ไขปัญหา และช่วยเหลือ

อย่างเหมาะสมสำหรับนักเรียนที่ตั้งครรภ์หรือเผชิญปัญหาทางเพศที่มีความจำเป็น รวมถึงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนที่ตั้งครรภ์ที่มาเรียนร่วม

- 3.5 การปฏิบัติอย่างเสมอภาค การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์หรือเผชิญปัญหาทางเพศ ซึ่งมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกับคนอื่น ๆ ในโรงเรียน จึงไม่ใช่สาเหตุที่จะทำให้ถูกไล่ออกจากโรงเรียน ถูกประจาน ลงโทษ ถูกทำให้อับอาย ทำให้รู้สึกไร้คุณค่า หรือจำกัดสิทธิด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษาต่อ การบริการสาธารณสุขสวัสดิการสังคมของนักเรียนที่ตั้งครรภ์หรือเผชิญปัญหาทางเพศ แต่โรงเรียนมีหน้าที่สร้างความเข้าใจกับเพื่อนนักเรียน ครู ชุมชน ให้ตระหนักถึงการคุ้มครองสิทธิเด็ก การมีความเห็นอกเห็นใจและเข้าใจกระบวนการช่วยเหลือนักเรียนที่เผชิญปัญหาให้ฟื้นตัวและพัฒนาตัวเองต่อไปได้อย่างเต็มศักยภาพ
- 3.6 การรักษาความลับและความเป็นส่วนตัว ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์ ครูแนะแนว หรือครูเกี่ยวข้องที่มีหน้าที่จัดเก็บข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนทุกคน จะต้องได้รับการยินยอมจากผู้ปกครองและนักเรียนในการเก็บข้อมูลสุขภาพ การมีเพศสัมพันธ์ การตั้งครรภ์ การคุมกำเนิด การยุติการตั้งครรภ์ ความต้องการช่วยเหลือหรือคำปรึกษา หรือพฤติกรรมต่าง ๆ และ ไม่เปิดเผยข้อมูล ส่งต่อ เผยแพร่โดยที่นักเรียนหรือผู้ปกครองไม่ยินยอม รวมถึงการดำเนินการกระบวนการดูแลช่วยเหลือ 5 ขั้นตอนจะต้องได้รับการยินยอมจากผู้ปกครองและนักเรียนด้วยเช่นกัน

ดังนั้น ผู้ปฏิบัติงาน คือ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนจะต้องคำนึงถึงหลักปฏิบัติงานที่ครอบคลุมแนวคิดสำคัญ ดังนี้

1. ดูแลช่วยเหลือ ค้ำครองสิทธิและพัฒนา นักเรียนที่ด้อยความสามารถหรือเผชิญปัญหาทางเพศให้ได้รับประโยชน์สูงสุดได้เรียนต่อจนจบหลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และคำนึงถึงความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. จัดระบบการดำเนินงานและกระบวนการดูแลช่วยเหลือที่มีมาตรฐาน สร้างความไว้วางใจ ความรู้สึกปลอดภัย การรักษาความลับหรือคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของนักเรียนที่ด้อยความสามารถหรือเผชิญปัญหาทางเพศและให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิดวางแผน และตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของตัวเอง
3. ครูและผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนมีทัศนคติเชิงบวกต่อเรื่องเพศ การสื่อสารเรื่องเพศ

กับนักเรียน เปิดใจต่อนักเรียนที่เผชิญปัญหาทางเพศ หรือด้อยความสามารถ

4. ครูและผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนมีทักษะรับฟังความต้องการ และสื่อสารโดยไม่ตัดสิน ถูกผิด ดีดร้า หรือโน้มน้าวชักจูงให้ทำตาม และตัดสินใจตามความคิดเห็นของครูเพียงฝ่ายเดียว
5. มีระบบเชื่อมโยงและส่งต่อกับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือหน่วยบริการอื่น ๆ นอกจากโรงเรียน เพื่อให้ได้รับการช่วยเหลือหรือคุ้มครองอย่างเร่งด่วน ทันต่อเวลาและความต้องการ
6. จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการพัฒนาตนเอง เสริมพลังให้นักเรียนมีสมรรถนะและทักษะทั้งในการป้องกันปัญหาและมีความรับผิดชอบต่อนตนเอง มีช่องทางที่สะดวกต่อการเข้าถึงบริการและความช่วยเหลือเมื่อต้องการด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ เพศ และสุขภาพอื่น ๆ

บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง ในการป้องกันและช่วยเหลือ นักเรียนที่ตั้งครรภ์

การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย 3 ข้อ เป็นภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูทุกคนในโรงเรียน โดยอาศัยการทำงานผ่านโครงสร้างและกลไกของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีอยู่ในโรงเรียน ซึ่งมีองค์ประกอบการทำงาน และกำหนดผู้รับผิดชอบที่สอดคล้องกับการส่งเสริมพัฒนา ป้องกันแก้ไขปัญหา และดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกคนในโรงเรียน ให้มีกระบวนการและขั้นตอนดำเนินงานเป็นไปตามแนวปฏิบัติที่ระบุไว้ในบทที่ 1 และอาศัยแนวทางการปฏิบัติงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและแต่ละโรงเรียนสามารถปรับรูปแบบของการทำงานได้ตามเงื่อนไขและบริบทของโรงเรียน เช่น ขนาดของโรงเรียน จำนวนครูและบุคลากรภายในโรงเรียน จำนวนนักเรียน ภาระงานหรือต้นทุนการทำงานที่มีอยู่ ทั้งนี้ โรงเรียนสามารถตรวจสอบกระบวนการทำงานเรื่องการสอนพิเศษ การจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน การดูแลช่วยเหลือ และนำผลที่ได้มาปรับปรุงกระบวนการทำงานภายในโรงเรียน

บทบาทและขอบข่ายหน้าที่ความรับผิดชอบ ในการดำเนินงาน

1. ผู้บริหารสถานศึกษา มีขอบข่ายหน้าที่ ความรับผิดชอบ ดังนี้

1. กำหนดให้มีนโยบาย ประกาศหรือคำสั่งในระดับโรงเรียนในการทำงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์และเผชิญปัญหาทางเพศ การจัดการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษา และป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียนให้มีความชัดเจน
2. สร้างการรับรู้เรื่องนี้อย่างทั่วถึงให้ครูทุกคนรับบทบาทหน้าที่และถือเป็นคณะทำงาน/ทีมทำงานร่วมกับกับครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์

3. เป็นตัวแทนโรงเรียนในการสื่อสาร ประสาน และเชื่อมต่อความร่วมมือ สนับสนุน การทำงาน หรือชี้แจงแนวทางการทำงาน ป้องกันการตั้งครมรณในโรงเรียนทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน กับหน่วยงาน ภาคคในระดบพื้นที่ เช่น คณะกรรมการ สถานศคคษาชั้นพื้นฐาน เครือข่ายผู้ปกครอง โรงพยาบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ประจำตำบล องค์กรบริการส่วนตำบล เทศบาลสำนักงานเขตพื้นที่การศคคษาเป็นต้น
4. กำกับ ติดตามผลการทำงานภายในโรงเรียน และหาวิธีการพัฒนา ปรับปรุงระบบ การดำเนินงานของโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายทั้ง 3 ข้อ

วิธีการและหลักฐานอ้างอิงการปฏิบัติงาน

การประชุมชี้แจงกฎหมายคุ้มครองสิทธิเด็ก พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการตั้งครมรณในวัยรุน พ.ศ. 2559 / คำสั่ง ประกาศตามนโยบาย / บันทึกรายงาน

2. คณะกรรมการอำนวยการ ได้แก่ ผู้บริหาร รองผู้บริหารฝ่ายต่าง ๆ ตัวแทน ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน และหน่วยงาน ภาคคในพื้นที่ มีขอบข่ายหน้าที่ความ รับผิดชอบ ดังนี้

1. วางแผนการทำงานและบูรณาการงาน เพื่อจัดชั่วโมงการสอนเพศวิถีศคคษาที่ต่อเนื่อง สำหรับนักเรียนทุกคน
2. วางแผนการทำงานป้องกันการตั้งครมรณ ภายในโรงเรียนให้มีความชัดเจนกับผู้รับผิดชอบ ทุกฝ่ายในโรงเรียน และภายนอก โรงเรียน ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ส่งผลต่อเป้าหมายเชิงนโยบายทั้ง 3 ข้อ

3. ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้สามารถ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนางาน อย่างต่อเนื่อง มีความเข้มแข็ง
4. ให้การแนะนำ ปรีกษา แก้ไขปัญหา หรือ ช่วยเหลือผู้ปฏิบัติงาน และทีมงานมีกำลังใจ ในการทำงาน

วิธีการและหลักฐานอ้างอิงการปฏิบัติงาน

แผนการทำงาน/การอบรม/การประชุม

3. คณะกรรมการประสานการทำงาน (รองผู้บริหารที่รับผิดชอบหรือถูกมอบหมาย หรือฝ่ายต่าง ๆ ทั้งด้านวิชาการ กิจกรรม พัฒนานักเรียน และระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน ฝ่ายกิจกรรมนักเรียน ครูอนามัย ครูพยาบาล หัวหน้าระดับชั้น หรือสายชั้น และครูผู้ให้การดูแล ช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครมรณ) มีขอบข่าย หน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

1. ประสานการทำงานระหว่างทีม นำ ทีมประสาน ทีมทำ หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ งานการเรียนการสอนเพศวิถีศคคษา การดูแล ช่วยเหลือกรณีตั้งครมรณในโรงเรียน กิจกรรม การสร้างเสริมทักษะชีวิต การ จัด สภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อนักเรียน ที่ตั้งครมรณที่เรียนต่อในโรงเรียนเดิม
2. ประสานกับหน่วยงานทั้งภายในและ ภายนอก เพื่อให้มีการสื่อ ชุดการสอน อุปกรณ์ ที่จำเป็นในการทำงานของครู ในโรงเรียน เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศคคษา โรงพยาบาล องค์กร NGO ที่มีแนวทาง การทำงานเฉพาะด้านมาหนุนเสริม
3. จัดประชุมหรือกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจ กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งด้านการสอน การดูแลช่วยเหลือและกิจกรรมพัฒนานักเรียน ตามแนวทางที่วางไว้

4. ประสานความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น เพื่อการดูแลช่วยเหลือส่งต่อ และคุ้มครองกรณี ที่นักเรียนมีความต้องการจำเป็นเฉพาะด้าน หรือต้องการเข้ารับบริการตามกระบวนการ ของทีมสหวิชาชีพ หรือประสานจัด case conference ร่วมกับครูผู้ให้การดูแล ช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์
5. ประเมินผลงานตามแผนที่วางไว้ สรุปผล รวบรวมข้อมูลรายงานจากฝ่ายต่าง ๆ เพื่อจัดทำรายงานสรุปภาพรวมการดำเนินงาน เพื่อเสนอต่อคณะอำนวยการภายในหรือ ต้นสังกัดเป็นระยะ

วิธีการและหลักฐานอ้างอิงการปฏิบัติงาน

การประชุม/รายงานผลการดำเนินงานแต่ละด้านในแต่ละ ภาคเรียน/ทำเนียบ รายชื่อหน่วยงานในพื้นที่/แผนผังการทำงานของทีม

4. คณะดำเนินการ มีขอบข่ายหน้าที่ ความรับผิดชอบ ดังนี้

4.1 หัวหน้าระดับชั้น /ผู้รับผิดชอบงานวิชาการ

1. กำกับ ติดตาม การดูแลช่วยเหลือ การเรียนการสอนเพศวิถีศึกษาสำหรับ นักเรียนแต่ละกลุ่มที่คัดกรองและประเมิน ความเสี่ยงทางเพศ หรือสอดคล้องกับ รูปแบบการเรียนของนักเรียนที่ตั้งครรภ์ และนักเรียนแต่ละกลุ่มที่คัดกรอง ได้เรียนต่อในโรงเรียนเดิมจนจบหลักสูตร
2. ประชุมครูแต่ละระดับชั้นเพื่อปรับปรุง และพัฒนาการทำงานดูแลช่วยเหลือ และรูปแบบการจัดการเรียนการสอน เพศวิถีศึกษาเป็นระยะ เพื่อให้เกิด ผลลัพธ์ที่ดีด้านพฤติกรรมทางเพศของ นักเรียนแต่ละกลุ่ม

3. จัดทำรายงานผลและปัญหาการดำเนินงาน ให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ เพื่อหาทาง แก้ไข หรือเกิดแนวทาง วิธีการทำงาน ที่มีประสิทธิภาพ

วิธีการและหลักฐานอ้างอิงการปฏิบัติงาน

รายงานข้อมูลภาพรวมของนักเรียน ทุกคน/การประชุม/ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ในและนอกห้องเรียนของเพศวิถีศึกษา สำหรับนักเรียนแต่ละกลุ่ม/ข้อมูลผลลัพธ์ ด้านสุขภาวะทางเพศของนักเรียน

4.2 ครูประจำชั้น หรือครูที่ปรึกษา

1. บันทึกและจัดเก็บรวบรวมข้อมูล นักเรียนเป็นรายบุคคลโดยการบันทึก ฐานข้อมูล DMC
2. ดำเนินการตาม 5 ขั้นตอนระบบการดูแล ช่วยเหลือ นักเรียน รู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคลคัดกรองดำเนินการส่งเสริม หรือพัฒนาการป้องกันและแก้ไข ปัญหา การส่งต่อและเข้าร่วมประชุม Case conference กรณีที่นักเรียนมีปัญหา เรื่องเพศหรือตั้งครรภ์ไม่พร้อม

3. ติดตามเยี่ยมบ้านนักเรียน และสื่อสารกับผู้ปกครองตามแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่คัดกรองเป็นกลุ่ม ๆ
4. ประสาน ส่งต่อข้อมูลในมิติต่าง ๆ ของนักเรียน และร่วมมือกับครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์ในการดูแลนักเรียนที่เผชิญปัญหาทางเพศหรือตั้งครรภ์ไม่พร้อมจนกว่าจะจบการศึกษา
5. สรุป รวบรวม และนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของนักเรียนให้กับผู้เกี่ยวข้องภายในโรงเรียน เพื่อ ออกแบบการพัฒนาดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลให้มีประสิทธิภาพ

วิธีการและหลักฐานอ้างอิงการปฏิบัติงาน

ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลแต่ละชั้น/ข้อมูลการเยี่ยมบ้านรายบุคคล/บันทึกข้อมูลของนักเรียนกลุ่มเผ่าระวังและนักเรียนกลุ่มที่ตั้งครรภ์

4.3 ครูแนะแนว และครูพยาบาล

1. นิเทศ แนะนำครูทุกคนในโรงเรียน ด้านการทำงานป้องกัน ดูแล ช่วยเหลือ และพัฒนาเด็กและเยาวชนในเชิงบวก การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน การรักษาความลับส่วนตัวของนักเรียน ฯลฯ
2. นิเทศให้การปรึกษาสนับสนุนหรือร่วมมือกับครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษากรณีที่ต้องดูแลนักเรียนแต่ละกลุ่มที่คัดกรองไว้ (กลุ่มทั่วไป-กลุ่มเผ่าระวัง-กลุ่มตั้งครรภ์หรือได้รับผลกระทบจากเรื่องเพศ)
3. ให้การปรึกษาเบื้องต้น (Basic counselling) กับนักเรียนที่เผชิญปัญหาเรื่องเพศหรือตั้งครรภ์ไม่พร้อม หรือยุติการคลอดแล้วเรียนต่อในโรงเรียนเดิม

ร่วมกับครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์ ที่ต้องการความช่วยเหลือหรือขอความร่วมมือ

4. จัดกิจกรรมแนะแนว ส่งเสริม และพัฒนา นักเรียนตามแนวทางของการสร้างเสริมทักษะชีวิตและพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ

วิธีการและหลักฐานอ้างอิงการปฏิบัติงาน

รายงานการดำเนินงานหรือกิจกรรมพัฒนาครูผู้สอน และนักเรียน/การประชุม การโค้ช การบริการปรึกษา/บันทึกข้อมูลรายบุคคล สถิติการรับบริการด้านต่าง ๆ ของนักเรียน

4.4 ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์

1. รับผิดชอบดูแล ช่วยเหลือ เยียวยา นักเรียนที่เผชิญปัญหาเรื่องเพศหรือตั้งครรภ์ไม่พร้อม ตั้งแต่ตั้งครรภ์ - ยุติการตั้งครรภ์/คลอด - หลังคลอด/หลังยุติการตั้งครรภ์
2. ประสานและทำงานกับผู้เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนที่เผชิญปัญหาเรื่องเพศหรือตั้งครรภ์ไม่พร้อม เช่น ผู้ปกครอง เพื่อนนักเรียน ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว นักจิตวิทยาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือการส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ตามความต้องการจำเป็นของนักเรียน
3. บันทึก จัดเก็บ รวบรวมข้อมูลของการให้ความดูแล ช่วยเหลือ คุ้มครองนักเรียนที่เผชิญปัญหาเรื่องเพศหรือตั้งครรภ์ไม่พร้อม เพื่อใช้ประโยชน์ในการส่งต่อหรือ จัดประชุมสหวิชาชีพ (Case conference) รวมทั้งการรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ
4. จัดประชุมสหวิชาชีพ (Case conference)

วิธีการและหลักฐานอ้างอิงการปฏิบัติงาน

แบบบันทึกและข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน เฉพาะรายที่รับบริการ/ทำเนียบรายชื่อ ทีมวิชาชีพ หน่วยงาน หรือผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะทางด้านสุขภาพเด็กและเยาวชน

4.5 ครูผู้สอนรายวิชาต่าง ๆ หรือครูอื่นในโรงเรียน

1. สนับสนุนและให้ความร่วมมือในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เผชิญปัญหา และการมีสภาพแวดล้อมทางสังคม ในโรงเรียนที่เอื้อต่อการให้กำลังใจช่วยเหลือ และการเรียนรู้ร่วมกัน ในเรื่องเพศวิถีการอยู่ร่วมกันของนักเรียน ที่ตั้งครรภ์และเรียนต่อในโรงเรียน
2. การบูรณาการการสอนที่เป็นการมุ่งเน้นให้เกิดทักษะความรู้ด้านสุขภาพ โดยเฉพาะเรื่องเพศวิถี

วิธีการและหลักฐานอ้างอิงการปฏิบัติงาน

กิจกรรมหรือแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ สำหรับนักเรียน

4.6 แกนนำนักเรียน

1. เป็นแกนหลักหรือตัวแทนของเพื่อนนักเรียนในการรวบรวมและเสนอความคิดเห็น ความต้องการของนักเรียน ในภาพรวมต่อผู้บริหารหรือคณะกรรมการโรงเรียน เพื่อให้มีการเรียนการสอน หรือสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างสุขภาพทางเพศ ความปลอดภัยทางเพศ สำหรับนักเรียนทุกคน

2. เป็นแกนหลักหรือตัวแทนเพื่อนนักเรียน ในการมีส่วนร่วมในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกิจกรรมพัฒนาโรงเรียน
3. การสื่อสารหรือเชื่อมต่อเพื่อนนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือกับครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์ ครูแนะแนว ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา ครูพยาบาล เพื่อให้ได้รับบริการหรือการช่วยเหลือที่ทันเหตุการณ์

วิธีการและหลักฐานอ้างอิงการปฏิบัติงาน

การสำรวจปัญหา/การประชุมแต่ละระดับชั้น

5. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเครือข่าย มีขอบข่ายหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

1. มีตัวแทนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ) ให้ข้อเสนอแนะ ความคิดเห็น และสื่อสารความต้องการของผู้ปกครอง ในการพัฒนาทักษะชีวิตและการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น
2. สื่อสารความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือ ป้องกัน คัดกรองนักเรียนด้านเพศ ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 กับกลุ่มผู้ปกครอง ชุมชน
3. สนับสนุนและส่งเสริมการดูแลช่วยเหลือ ป้องกัน คัดกรองนักเรียนของโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนที่เผชิญปัญหาทางเพศหรือ ตั้งครรภ์ได้รับโอกาสการพัฒนาตามสิทธิที่พึงมีได้เรียนต่อจนจบ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

กระบวนการ และขั้นตอนการดำเนินงาน

นักเรียนทุกคนที่อยู่ในโรงเรียนมีโอกาสที่จะเกิดปัญหาเรื่องเพศหรือการตั้งครรภ์ไม่พร้อม เนื่องจากการเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ และความไม่เท่ากัน ขาดทักษะ ไม่มีความรู้ และปัจจัยแวดล้อมจากครอบครัว ชุมชนของนักเรียนแต่ละคนอาจเป็นปัจจัยกระตุ้น ดังนั้น ระบบการดูแลช่วยเหลือของโรงเรียนที่กำหนดบทบาทหน้าที่ให้ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา เป็นหลัก และมีกลไกการดำเนินงานในกรณีที่มีนักเรียนต้องการความช่วยเหลือที่จะมี “ทีมนำ” “ทีมประสาน” “ทีมทำ” ที่ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้องมีบทบาทหน้าที่ร่วมกัน รวมทั้งครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์ จะมีบทบาทการทำงานเฉพาะในการดูแลช่วยเหลือติดตามเชิงลึกกับนักเรียนที่ตั้งครรภ์หรือเผชิญปัญหาทางเพศภาพรวมการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน 5 ขั้นตอน จึงต้องมีแนวทางเพื่อให้เห็นกระบวนการที่ชัดเจนในการเรื่องการส่งเสริมและพัฒนา ป้องกันและแก้ไขดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกคนในเรื่องเพศและตั้งครรภ์ ดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ขั้นตอนเริ่มต้นของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนี้มีความสำคัญมาก เพราะครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาจะต้องมีข้อมูลรายบุคคลของนักเรียนที่รับผิดชอบทุกคนในแต่ละชั้น การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลต้องมีรายละเอียดหรือสารสนเทศครบประกอบด้วยข้อมูลทั้งสองด้าน คือ

1.1 ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน ทั้งด้านประวัติส่วนตัว ผลการเรียนความชอบความสนใจความสามารถพิเศษ การมีส่วนร่วมในโรงเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ สุขภาพส่วนตัว พัฒนาการด้านสังคม สภาพอารมณ์ สัมพันธภาพกับคนรอบข้าง เพื่อน พฤติกรรมเสี่ยงทั้งด้านการใช้สารเสพติด เหล้า บุหรี่ เพศ ความรุนแรง เกม ฯลฯ

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวหรือผู้ปกครอง ทั้งด้านเศรษฐกิจ รายได้ สัมพันธภาพของคนในครอบครัว มิติด้านสังคมวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ อาชีพของผู้ปกครอง ก็ถือว่าจำเป็น ข้อมูลสารสนเทศเหล่านี้ มีประโยชน์ในการนำมาวิเคราะห์เชื่อมโยงกับพฤติกรรมทางเพศของนักเรียน หรือในกรณีที่ต้องการช่วยเหลือหากตั้งครรภ์ ทั้งนี้ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาจะมีแนวทางการเก็บและจัดทำบันทึกข้อมูลของโรงเรียนอยู่แล้วในฐานะข้อมูลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ข้อมูลที่ได้มีความครอบคลุมทั้งมิติด้านร่างกายอารมณ์สังคม จิตใจ สติปัญญา หรือการเรียนรู้ของ

นักเรียนแต่ละคน และควรมีการเก็บข้อมูลที่รอบด้านจากทั้งตัวเด็กและผู้ปกครอง โดยการสัมภาษณ์ สอบถาม สังเกตสภาพแวดล้อม และนำมาใช้ประโยชน์ในการคัดกรองความเสี่ยงทางเพศของนักเรียน การเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคลเพื่อนำมาใช้เป็นแนวการประเมินความเสี่ยง ซึ่งประยุกต์มาจากแบบประเมินความเสี่ยง HEEDSSS (S) Assesment (องค์ความรู้การดำเนินงานดูแลสุขภาพวัยรุ่นแบบบูรณาการ สำหรับทีมผู้จัดการสุขภาพวัยรุ่น Teen Manager กระทรวงสาธารณสุข และ UNICEF 2559) เป็นการเก็บข้อมูลนักเรียนเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการพูดคุยหรือซักถามในแต่ละหัวข้อ ดังนี้

หัวข้อ	แนวทางคำถาม
พฤติกรรมทางเพศ	มีแฟน คนรักหรือไม่ การมีเพศสัมพันธ์ การใช้ถุงยางอนามัย การวางแผนป้องกันการตั้งครรภ์ การตรวจโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการรักษา
ครอบครัว บ้าน ชุมชน สิ่งแวดล้อม	บ้านอยู่ที่ไหน อยู่กับใคร อาชีพผู้ปกครองคืออะไร สนุกกับใครในบ้าน มีปัญหาปรึกษาใครในบ้าน ความรู้สึกพึงพอใจในการอยู่บ้าน ความกังวลใจกับสภาพแวดล้อมอะไรบ้าง
การศึกษาและ การวางแผนในอนาคต	ผลการเรียนเป็นอย่างไร พอใจกับผลการเรียนหรือไม่ วิชาที่ชอบ อาชีพที่อยากทำในอนาคต เพื่อนสนิทในโรงเรียนมีหรือไม่ ปัญหาการอยู่ในโรงเรียนมีอะไรบ้าง
กิจกรรมยามว่างหรืองานอดิเรก	ถ้ามีเวลาว่างชอบทำอะไรบ้าง ทำกับใคร การใช้สื่อเทคโนโลยี ถีบ๋อยแค้ไหน เว็บไซต์ที่เข้าไปบ่อย ๆ คืออะไร ดูหนังไปหรือ แอปพลิเคชันสื่อสารที่เป็นช่องทางการติดต่อหรือพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องเพศ การหาคู่ เป็นต้น
การใช้สารเสพติด	มีเพื่อนที่ใช้สารเสพติด (เหล้า บุหรี่) หรือไม่ มีคนในครอบครัวที่ใช้สารเสพติด(เหล้า บุหรี่) หรือไม่ อะไรบ้าง เคยลองใช้บ้างหรือไม่ ผลเป็นอย่างไร คิดอย่างไรกับสารเสพติดต่าง ๆ
ปัญหาทางอารมณ์	โดยทั่วไปเป็นอย่างไร รู้สึกเบื่อหน่าย เศร้า รู้สึกแ่ยหรือไม่ มีความคิดอยากมีชีวิตหรือวางแผนหรือลงมือฆ่าตัวตายหรือไม่ อย่างไร คะแนนความสุขในชีวิต อะไรที่ทำให้ชีวิตมีหรือไม่มีความสุข
ความปลอดภัย	การช้ช่นทำยมอเตอร์ไซด์ การสวมหมวกนิรภัย การคาดเข็มขัด การทะเลาะวิวาท ความรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่โรงเรียน บ้านหรือชุมชน

หมายเหตุ : ข้อพึงระวังในการการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพกับนักเรียน

ครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นควรจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นส่วนตัว ครูชวนพูดคุยด้วยท่าทีที่เป็นมิตร ชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลให้นักเรียนทราบ และไม่คาดคั้นให้ตอบคำถามถ้านักเรียนไม่สมัครใจ อึดอัด รวมทั้งไม่ตัดสิน สั่งสอน ดุด่า ในพฤติกรรมต่าง ๆ ที่นักเรียนสะท้อนหรือตอบคำถาม การพูดคุยเป็นการช่วยให้ครูรู้จักนักเรียนมากขึ้น และทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี เป็นช่องทางให้เข้าถึงตัวนักเรียนมากขึ้น

2. การคัดกรองและจัดกลุ่มนักเรียน

จากข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนที่จัดเก็บมาครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นจะต้องวิเคราะห์โอกาสเสี่ยงทางเพศของนักเรียนแต่ละคน โดยเฉพาะเพศหญิง เพื่อระบุขอบเขตของปัญหาหรือความเสี่ยงทางเพศ และวางแนวทางการดูแล ช่วยเหลือ และคุ้มครองอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับสภาพความต้องการหรือปัญหาของนักเรียน โดยมีแนวทางการพิจารณาความเสี่ยงทางเพศ ดังนี้

“มีความเสี่ยง” นักเรียนมีพฤติกรรมข้อใดข้อหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งข้อต่อไปนี้

มีแฟน มีคนรัก

อยู่เป็นคู่ โดยผู้ปกครองอาจรับรู้ หรือแต่งงาน

พฤติกรรมชู้สาว แยกตัวอยู่กับแฟน ตบตีแย่งแฟนกัน

มีเพศสัมพันธ์ไม่ป้องกัน

เผยแพร่ข้อมูลเรื่องเพศทางโซเชียลเน็ตเวิร์ค ส่งต่อภาพโป๊เปลือย คลิปการมีเพศสัมพันธ์

คนในครอบครัวเกี่ยวข้องกับการค้าบริการทางเพศ

คบเพื่อนที่อยู่ในกลุ่มขายบริการทางเพศ

พฤติกรรมอื่น ๆ (ที่อาจเชื่อมโยงกัน) เช่น มีความวิตกกังวล เบื่อหน่าย ขาดเรียนบ่อย เก็บตัว ความสัมพันธ์กับคนรอบตัว เพื่อน ผู้ปกครองไม่ค่อยดี ทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนที่เสี่ยงต่อความปลอดภัยหรือถูกลวนลามสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยไม่ปลอดภัยหรือไม่มีคนดูแลใกล้ชิดวิชาการเรียนลดลงขาดเรียนเกี่ยวข้องกับ การรวมกลุ่ม แข่งรถ ใช้สารเสพติดหรือดื่มแอลกอฮอล์ ทะเลาะวิวาท เป็นต้น

มีปัญหา” นักเรียนมีปัญหาในข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้

ติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

ตั้งครรภ์

ถูกล่วงละเมิดทางเพศ หรือถูกใช้ความรุนแรง

ล่วงละเมิดทางเพศผู้อื่น หรือละเมิดสิทธิทางเพศผู้อื่น

ถูกรังแก หรือเป็นเหยื่อทางเพศออนไลน์ (Sexual cyber bullying)

ขายบริการทางเพศ

ชักชวนเพื่อนขายบริการทางเพศ

สร้างหรือเผยแพร่คลิป ข้อความ ภาพ ข้อมูลทางเพศ เช่น คลิปมีเพศสัมพันธ์ ภาพโป๊เปลือย

ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาที่ได้พิจารณาข้อมูล นักเรียนเป็นรายบุคคลและความเสี่ยงทางเพศ แล้วก็นำมาแยกจัดกลุ่มนักเรียน ดังนี้

กลุ่มทั่วไป หมายถึง กลุ่มนักเรียนที่ยังไม่พบปัญหา หรืออาจยังไม่ถึงสภาพปัญหาทางเพศของ นักเรียนกลุ่มนี้

กลุ่มเฝ้าระวัง หมายถึงกลุ่มนักเรียนที่มี “ความเสี่ยง” มีพฤติกรรมเสี่ยง มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิด

ความเสี่ยงทางเพศ เช่น มีคูรักร มีแฟน อยู่เป็นคู่/ แต่งงาน มีเพศสัมพันธ์ รู้สึกว่าไม่ปลอดภัย ในบ้านหรือชุมชน มีสมาชิกในครอบครัวที่เกี่ยวข้อง กับการค้าบริการทางเพศหรือการใช้สารเสพติด

สัมพันธ์ภาพกับครอบครัว หรือกับเพื่อนไม่ดี ผลการเรียนตกต่ำลง ขาดเรียนบ่อย กลับบ้านดึก หรือไม่กลับ มีปัญหาทางด้านอารมณ์ สังคม เป็นต้น

กลุ่มตั้งครรภ์หรือมีผลกระทบจากเรื่องเพศ หมายถึง นักเรียนที่ “มีปัญหา” หรือเกิดผลกระทบ จากเรื่องเพศในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ได้แก่ ตั้งครรภ์ไม่พร้อม ติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ถูกล่วงละเมิดทางเพศ ถูกรังแก เผยแพร่ภาพลามก โป๊เปลือย ละเมิดสิทธิทางเพศผู้อื่น เกี่ยวข้องกับ การขายบริการทางเพศ เป็นต้น

3. การส่งเสริม พัฒนา และป้องกันแก้ไขปัญหา

สอดคล้องกับกลุ่มนักเรียน 3 กลุ่ม โดยมีแนวทางและรูปแบบของกิจกรรม ดังนี้

3.1 กลุ่มทั่วไป จะรวมถึงนักเรียนทั้งหมดทุกคนในโรงเรียน ที่โรงเรียนต้องการบริหารจัดการให้มีการป้องกันปัญหาทางเพศและการตั้งครรภ์ให้เป็นปกติในทุกปีการศึกษา โดยมีแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ดังนี้

3.1.1 สร้างสัมพันธภาพเชิงบวกระหว่างครูและนักเรียนในการสื่อสารเรื่องเพศให้เป็นเรื่องปกติ สร้างทัศนคติเชิงบวกในเรื่องเพศ ผ่านชั่วโมงโฮมรูม แนะนำประชาสัมพันธ์หน้าเสาธง

3.1.2 เน้นสอนเพศวิถีศึกษาในชั่วโมงเรียนที่ครบทั้ง 6 มิติ ได้แก่

- (1) พัฒนาการของมนุษย์ (Human Development)
- (2) สัมพันธภาพ (Relationships)
- (3) ทักษะส่วนบุคคล (Personal Skills)
- (4) พฤติกรรมทางเพศ (Sexual Behavior)
- (5) สุขภาพทางเพศ (Sexual Health)
- (6) สังคมและวัฒนธรรม (Society and Culture)

ต่อเนื่องในทุกระดับชั้น โดยครูที่ผ่านการอบรม และครูผู้สอนได้รับการพัฒนาให้สอนอย่างมีคุณภาพสำหรับนักเรียนทุกคน

3.1.3 พัฒนาทักษะชีวิต โดยการเสริมสร้างทักษะในการจัดการเรื่องเพศของตนเอง ได้แก่ การรู้จักคุณค่า การตัดสินใจ การสื่อสาร การยืนยันความต้องการของตนเอง การต่อรอง และขอความช่วยเหลือ

3.1.4 เชิญหน่วยงานที่มีความชำนาญเฉพาะด้านอนามัยการเจริญพันธุ์มาให้ความรู้ที่ทันสมัยเป็นระยะ เช่น การคุมกำเนิด การยุติการตั้งครรภ์ และสนับสนุนหรือมีบริการอุปกรณ์คุมกำเนิด ฤงยางอนามัย เครื่องมือตรวจการตั้งครรภ์

3.1.5 ประชุม หรือ จัดอบรม ผู้ปกครอง ด้านการดูแลบุตรหลานที่เป็นวัยรุ่น เพิ่มทักษะการสื่อสารเรื่องเพศกับบุตรหลานอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

3.1.6 สนับสนุนให้เครือข่ายผู้ปกครองมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายผู้ปกครองในการให้ความร่วมมือกับโรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะทางเพศกับนักเรียน

3.1.7 ประชาสัมพันธ์หรือให้ข้อมูลกับผู้ปกครองและนักเรียนทุกคนถึงช่องทางความช่วยเหลือและรับบริการด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ในโรงเรียน หรือในชั่วโมงโฮมรูม แนะนำ กิจกรรมหน้าเสาธง การประชุมผู้ปกครองทุกระดับชั้น การประชุมผู้ปกครองในชั้นเรียน

3.2 กลุ่มเฝ้าระวัง เมื่อมีการคัดกรองนักเรียนและค้นพบนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงและความเสี่ยงทางเพศแล้ว ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาและผู้รับผิดชอบร่วมมือกับครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์ จะต้องดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม พัฒนา และป้องกันแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์หรือความเสี่ยงทางเพศเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มเฉพาะเพื่อไม่ให้มีปัญหาก่อเกิดขึ้น เพิ่มเติมจากกิจกรรมที่โรงเรียนจัดเป็นปกติในทุกปีการศึกษาอยู่แล้ว โดยมีแนวทาง ดังต่อไปนี้

- 3.2.1 สร้างสัมพันธภาพที่ใกล้ชิด ไว้วางใจ และให้ความเอาใจใส่ใกล้ชิดในระดับที่เข้มข้นขึ้นในระดับบุคคลหรือตัวนักเรียนที่ต้องเฝ้าระวัง
- 3.2.2 ติดตามเยี่ยมบ้านอย่างน้อย 2 - 3 ครั้ง/ภาคเรียน สื่อสารพูดคุยกับผู้ปกครองเพื่อช่วยกันดูแลใกล้ชิด
- 3.2.3 ให้การช่วยเหลือเพื่อคลี่คลายหรือบรรเทาปัญหาที่อาจสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงหรือความเสี่ยงทางเพศ เช่น สร้างกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์กับเพื่อนในโรงเรียนเป็นผู้นำกลุ่มการใช้เวลาว่างที่เป็นประโยชน์ พัฒนาหรือส่งเสริมทักษะหรือความสนใจพิเศษ เช่น ดนตรี กีฬา จิตอาสาในชุมชน วาดภาพ ฯลฯ สนับสนุนการมีรายได้เสริมระหว่างเรียนที่ปลอดภัยมากขึ้น ทุนการศึกษา เป็นต้น
- 3.2.4 แนะนำข้อมูลแหล่งบริการด้านสุขภาพทางเพศอนามัยการเจริญพันธุ์ ความรุนแรงทางเพศ หรืออื่น ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาหรือความต้องการเป็นรายบุคคล และให้ข้อมูลหรือการเรียนรู้ที่เน้นเรื่องวิธีการคุมกำเนิด การตั้งครรภ์และการยุติการตั้งครรภ์ ผลกระทบจากการมีเพศสัมพันธ์ โรคติดต่อ การพร้อมของการเป็นพ่อแม่ การเลี้ยงดูเด็กทารก ฯลฯ รวมถึงครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาต้องพูดคุยสื่อสารกับคู่/แฟน เรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์ความเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ (กรณีเรียนที่เดียวกัน)
- 3.2.5 ให้การปรึกษาหรือพูดคุยเพื่อประเมินความเสี่ยงทางเพศเช่นทัศนคติหรือความเชื่อต่อการมีเพศสัมพันธ์ การใช้ถุงยางอนามัย ความรุนแรงทางเพศ
- 3.2.6 กรณีที่นักเรียนสงสัยว่าจะตั้งครรภ์หรือพบที่ตั้งครรภ์แล้ว ให้แนะนำให้เข้ารับบริการตรวจครรภ์จากโรงพยาบาล หรือประสานครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์โดยทันทีเพื่อเข้าสู่ระบบการดูแลช่วยเหลือ
- 3.2.7 หากพบปัญหาก่อขึ้นกับนักเรียนในรูปแบบอื่นๆ เช่น ถูกกล่เมิดทางเพศคุกคามทางเพศขายบริการ เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรงรูปแบบต่าง ๆ ติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องเพศออนไลน์ เช่น คลิปโป๊ ภาพลามก ฯลฯ ครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นต้องประสานกับครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์ ครูแนะแนว หรือนักจิตวิทยาโรงเรียนประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อหาทางแก้ไขปัญหอย่างเป็นระบบผ่านกลไกของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนต่อไป

3.3 นักเรียนที่ตั้งครรภ์หรือมีผลกระทบจากเรื่องเพศ การรับทราบว่า มีนักเรียนมีปัญหาหรือกำลังได้รับผลกระทบจากเรื่องเพศอยู่ในโรงเรียน อาจมีได้จากหลายช่องทางทั้งจากภายในโรงเรียน คือ ข้อมูลจากระบบการคัดกรองของครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา การพบเห็นเหตุการณ์เกิดขึ้นกับนักเรียน ตัวนักเรียนหรือผู้ปกครองที่ประสบปัญหาหรือนักเรียนในโรงเรียนเป็นผู้แจ้งให้กับครูคนใดคนหนึ่งรับทราบ และจากภายนอกโรงเรียน การส่งต่อข้อมูลจากหน่วยงานและเครือข่ายที่ให้บริการสาธารณสุขในพื้นที่ คนในชุมชน ข่าวสารผ่านระบบออนไลน์ เป็นต้น ถือว่ามีความต้องการที่เร่งด่วนและโรงเรียนจะต้องดำเนินการดูแลช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาทันที โรงเรียนมีแนวทางการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา ดังนี้

3.3.1 กรณีถูกละเมิดทางเพศ โดยนักเรียนเป็นผู้ถูกรกระทำ เช่น ถูกข่มขืน ถูกบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ ถูกบังคับใช้ประโยชน์ทางเพศ เช่น ถ่ายรูปหรือคลิปไป ลามก และเผยแพร่ออนไลน์ ถูกข่มขู่คุกคามหรือทำร้ายร่างกาย เพราะหึงหวง ขายบริการทางเพศ หรืออื่น ๆ ที่เป็นภัยและความไม่ปลอดภัยสำหรับนักเรียน ให้ใช้แนวทางการดำเนินงานตามคู่มือแนวทางการให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียนนักศึกษาซึ่งถูกล่วงละเมิด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

3.3.2 กรณีนักเรียนเป็นผู้กระทำผิดเกี่ยวกับกรณีทางเพศหรือเข้าข่ายการกระทำผิดตามกฎหมาย เช่น คุกคาม ข่มขู่ บังคับ ตบตี ทำร้ายเพราะหึงหวง กรรโชกทรัพย์ ประจานหรือเจตนาทำให้ผู้อื่นเสียหาย อับอายด้วยเรื่องทางเพศ และผู้ถูกรกระทำอาจเป็นนักเรียนคนอื่นในโรงเรียนหรือคนอื่น มีเพศสัมพันธ์ในโรงเรียน บันทึกหรือส่งต่อหรือเผยแพร่คลิปไปลามกชักชวนเพื่อนให้ขายบริการทางเพศ ครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นต้องประสานกับครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือ นักเรียนที่ตั้งครรภ์ ผู้บริหารหรือนักจิตวิทยาโรงเรียนประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยร่วมกับทีมสหวิชาชีพอย่างเป็นขั้นตอน

3.3.3 กรณีนักเรียนที่ตั้งครรภ์ เมื่อพบปัญหาการตั้งครรภ์ของนักเรียน โรงเรียนมีแนวทางการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา ฟันฟู นักเรียนที่ตั้งครรภ์ ดังนี้

- (1) ผู้พบปัญหานักเรียนที่ตั้งครรภ์ให้แจ้งต่อครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์เพื่อดำเนินการต่อและแจ้งให้ผู้บริหารให้รับทราบ

- (2) ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์มีหน้าที่เป็นตัวหลักในการดำเนินกระบวนการดูแลช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์ โดยประสานความร่วมมือกับฝ่ายต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือการทำงานตามที่ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์เสนอ ซึ่งครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์จะรวบรวมข้อมูลความต้องการช่วยเหลือจากนักเรียนที่ตั้งครรภ์หรือผู้ปกครองที่ให้การยินยอมแล้วมาเพื่อวางแผนร่วมกับฝ่ายต่าง ๆ ในเรื่องรูปแบบการเรียนต่อการตั้งครรภ์ การคลอด การเลี้ยงดูทารกหลังคลอด และความช่วยเหลือต่าง ๆ เพื่อให้มีสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนร่วมของนักเรียนที่ตั้งครรภ์
- (3) การจัดทำแผนเรียนรู้อย่างบุคคล เมื่อครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์ได้พูดคุยและนักเรียนที่ตั้งครรภ์ตัดสินใจเลือกรูปแบบการเรียน (มาเรียนร่วมปกติ - แบบ on site on line หรือหยุดพักช่วงตั้งครรภ์ หรือเรียนเองที่บ้าน) จะประสานแจ้งกับฝ่ายวิชาการหรือทีมประสานเพื่อจัดเตรียมรูปแบบและวิธีการสอนให้สอดคล้องกัน
- (4) การให้การปรึกษา โดยครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์จะใช้กระบวนการปรึกษากับนักเรียนที่ตั้งครรภ์ตั้งแต่รู้ว่าตั้งครรภ์ - ตั้งครรภ์ต่อหรือยุติการตั้งครรภ์ - หรือคลอด - ระหว่างเลี้ยงดูทารกหรือหลังยกให้บุคคลอื่น ช่วงฟื้นฟูสภาพจิตใจหลังเผชิญเหตุการณ์ทั้งหมด เป็นระยะเพื่อหาความต้องการช่วยเหลือหรือค้นหาปัญหาจากนักเรียน
- (5) การส่งต่อ โดยครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์และทีมประสานจะดำเนินการเพื่อให้เด็กนักเรียนที่ตั้งครรภ์ได้รับการช่วยเหลือที่ครอบคลุมทุกด้านตามความต้องการ ทั้งด้านการเรียน สุขภาพการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจ สวัสดิการ การช่วยเหลือต่าง ๆ

(6) ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์จะดำเนินการหรือติดตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์ให้ได้รับการปรึกษา ติดตามดูแล ตั้งแต่รู้ว่าตั้งครรภ์ ระหว่างตั้งครรภ์ หลังคลอด/ยุติการตั้งครรภ์ รวมทั้งการฟื้นฟูเพื่อให้เด็กที่ตั้งครรภ์สามารถปรับตัวและใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในโรงเรียนได้อย่างปกติ

3.3.4 การจัดการบริการและการอำนวยความสะดวกให้แก่เด็กที่ตั้งครรภ์ ในกรณีที่นักเรียนที่ตั้งครรภ์มีความประสงค์จะเข้าเรียนในชั้นเรียนปกติ ซึ่งมีช่วงเวลาที่ตั้งครรภ์ และช่วงเวลาหลังคลอดบุตร โรงเรียนควรจัดบริการสถานที่ที่เหมาะสมกับเด็กที่ตั้งครรภ์ ทั้งนี้ ควรคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่จะเป็นเงื่อนไขต่อการใช้ชีวิตทั้งด้านกายภาพและสังคมรอบตัว อันจะส่งผลต่อเด็กที่ตั้งครรภ์ ถือเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ทีมงาน ทีมประสาน และทีมทำ ที่จะปฏิบัติงานในขอบข่ายหน้าที่รับความผิดชอบ (ตารางที่ 1 ขอบข่ายการปฏิบัติงานของผู้ที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและช่วยเหลือเด็กที่ตั้งครรภ์) โดยมีแนวทางการจัดการ ดังนี้

(1) การจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โรงเรียนควรพิจารณาการจัดสภาพแวดล้อมดังต่อไปนี้

- การจัดสภาพห้องเรียน ปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เอื้อต่อการทำกิจกรรมของเด็กที่ตั้งครรภ์ เช่น เก้าอี้ โต๊ะ อาคารเรียนที่ห่างไกล ห้องเรียนอยู่ในชั้นที่ต้องเดินขึ้นสูงหรือไม่ ห้องน้ำที่เป็นชักโครกทางเดินระหว่างอาคาร โรงอาหาร

- การเตรียมอุปกรณ์ ที่จำเป็นสำหรับแม่หลังคลอด เช่น ตู้เย็นเพื่อเก็บน้ำนม ห้องให้นมลูก

(2) การจัดการบรรยากาศการอยู่ร่วมกันในโรงเรียนการมีเพื่อนตั้งครรภ์มาเรียนร่วมจะต้องจัดเตรียมหรือวางแผนการดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้

- การแต่งกาย สำหรับเด็กที่ตั้งครรภ์ การใช้ชุดนักเรียนจะไม่สะดวก จึงต้องอนุโลมหรืออนุญาตให้แต่งตัวแบบสุขภาพและสะดวกต่อการตั้งครรภ์ และเคลื่อนไหว

- การสื่อสารและสร้างทัศนคติเชิงบวก การมาเรียนร่วมของเด็กที่ตั้งครรภ์ อาจเกิดบรรยากาศของการสงสัย ซุบซิบหรือมีความเห็นแย้งครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาควรสื่อสารกับนักเรียนคนอื่นด้วยท่าทีที่เป็นเชิงบวก และสร้างความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ และช่วยเหลือกัน

- การเชื่อมต่อกับฝ่ายต่าง ๆ ในโรงเรียน ได้แก่ ฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนวิชาอื่น ฝ่ายอาคารสถานที่ เพื่อสร้างความเข้าใจ และสนับสนุนให้เกิดการดูแลเด็กที่ตั้งครรภ์อย่างเป็นระบบ

(3) การสื่อสารกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและเครือข่ายผู้ปกครอง เช่น พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 หรือความต้องการเรียนต่อของเด็กที่ตั้งครรภ์

4. การส่งต่อ

4.1 การส่งต่อภายใน การดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนที่ตั้งครรภ์หรือได้รับผลกระทบจากเรื่องเพศภายในโรงเรียนมีผู้ประสานงานหลักหรือครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์ดำเนินการร่วมกับครูแนะแนว ครูพยาบาล และนักจิตวิทยาโรงเรียนประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัดในพื้นที่ในกรณีที่ไม่ซับซ้อนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องประเมินว่าสามารถจัดการได้ในระดับเบื้องต้น ในกรณีที่ซับซ้อนจะต้องส่งต่อหน่วยงานเฉพาะทาง

4.2 การส่งต่อหน่วยงานภายนอก โดยทั่วไปหากสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียนที่ตั้งครรภ์ไม่ซับซ้อน โรงเรียนโดยผู้ประสานงานหลักหรือครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์สามารถประสานกับหน่วยงานเฉพาะทางโดยตรง แต่หากพบปัญหาที่ซับซ้อนก็สามารถประสานทีมสหวิชาชีพ (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) - นักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยา โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลจิตเวช ตำรวจ อัยการ) ซึ่งเป็นกลไกการทำงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เพื่อจัดประชุมและหาแนวทางช่วยเหลืออย่างเป็นขั้นตอน

4.2.1 เกณฑ์การส่งต่อหน่วยงานภายนอกพิจารณาจาก

- (1) กรณีที่นักเรียนต้องการยุติการตั้งครรภ์ ต้องส่งต่อโรงพยาบาลเพื่อให้เข้ารับการประเมินการตั้งครรภ์ไม่พร้อมและเข้าสู่กระบวนการให้การปรึกษาอย่างเป็นระบบและการปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางโดยทันที
- (2) เมื่อให้การปรึกษาเบื้องต้นแล้วพบว่า มีปัจจัยอื่นร่วมด้วย เช่น ถูกใช้ความรุนแรง ถูกล่วงละเมิด ข่มขืน ล่อลวง เกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติดการค้าบริการทางเพศ
- (3) ผลการประเมินนักเรียนที่ตั้งครรภ์ด้านสุขภาพกาย จิต อารมณ์ พบว่าต้องได้รับการดูแลจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น นักจิตวิทยาเด็ก แพทย์บำบัดเฉพาะทาง
- (4) การประเมินสภาพความต้องการจำเป็นของนักเรียนที่ตั้งครรภ์และครอบครัว เช่น ต้องการไปพักอาศัยที่อื่นชั่วคราว

หรือยกบุตรบุญธรรม (ประสานพมจ.) มีความจำเป็นด้านเศรษฐกิจ (ทีมสหวิชาชีพท้องถิ่น) ต้องการดำเนินการเกี่ยวกับคดีความ (ทีมสหวิชาชีพจังหวัด ตำรวจ)

4.2.2 หน่วยงานหรือแหล่งบริการช่วยเหลือกรณีตั้งครรภ์ไม่พร้อม

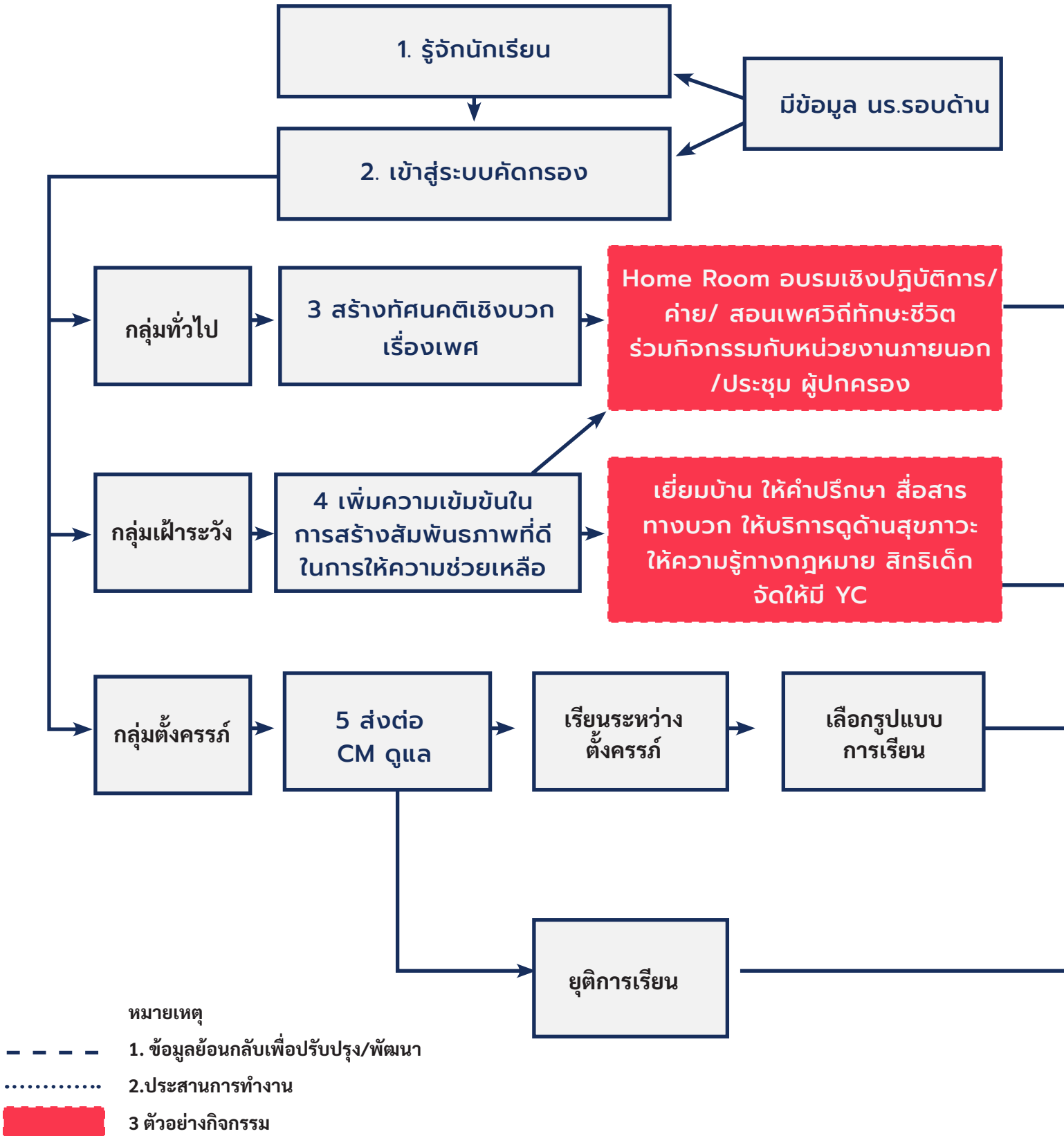
- (1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพป. หรือ สพม.) : หน่วยงานต้นสังกัดในระดับพื้นที่ มีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาครูและโรงเรียนให้สามารถจัดการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษา และให้การปรึกษา ดูแลช่วยเหลือ รวมถึงส่งต่อนักเรียนที่เผชิญปัญหาเรื่องเพศ การตั้งครรภ์ของนักเรียน โดยมีศึกษานิเทศก์ นักจิตวิทยาโรงเรียนประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นักวิชาการ ที่ทำหน้าที่สนับสนุนการทำงานของโรงเรียนในสังกัด

- (2) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) : มีบทบาทในการฝึกอบรมอาชีพหรือจัดหางานให้กับวัยรุ่นที่ตั้งครรภ และหาครอบครัวทดแทนให้กับวัยรุ่นที่ไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้เอง ในด้านการป้องกันมีภารกิจสร้างแกนนำระดับจังหวัดและอำเภอในการเฝ้าระวังปัญหาการตั้งครรภในวัยรุ่น รวมถึงสนับสนุนหน่วยงานของรัฐและเอกชนให้ความช่วยเหลือแก่วัยรุ่นที่ตั้งครรภและครอบครัวนอกจากนี้ พมจ. ยังมีบทบาทในการช่วยเหลือและสนับสนุนความเป็นอยู่ จัดสรรสวัสดิการให้กับเด็กและเยาวชนที่อยู่ในภาวะยากลำบาก
- (3) โรงพยาบาลชุมชนหรือสถานบริการสาธารณสุขในพื้นที่ : มีบทบาทในการให้ข้อมูลและความรู้ในการป้องกันที่ถูกต้องและครบถ้วน ให้การปรึกษาและบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ที่ได้มาตรฐาน มีระบบส่งต่อไปยังสวัสดิการสังคม และโรงพยาบาลในบางจังหวัดจะมีจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นประจำการอยู่ สามารถตรวจสอบได้จากเว็บไซต์สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (<https://camri.go.th/DatabasePsychiatrist/>)
- (4) ท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล : มีบทบาทในการดูแลช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคม การดำรงชีวิต และความเป็นอยู่ของนักเรียนและครอบครัวที่เผชิญปัญหา รวมถึงการออกเทศบัญญัติในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในเรื่องเพศ
- (5) ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉก.ชน.สพฐ.) มีบทบาทในการสนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ นักจิตวิทยาโรงเรียนประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นักวิชาการ ครูและโรงเรียนให้สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานคุ้มครองดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อ 02 288 5795
- (6) ศูนย์คุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียนนักศึกษาที่ถูกละเมิด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ (ศคพ.) มีบทบาทในการป้องกัน ปรามปราม คุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียนนักศึกษาในสังกัดตามกระบวนการขั้นตอนและมาตรการที่กำหนด หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อ สายด่วน 1579 หรือ 02 007 0001

แผนผังที่ 2

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการป้องกัน
ดูแล ช่วยเหลือ คู่ครอง กรณีการตั้งครรภ์ในโรงเรียน

การนิยามศัพท์เฉพาะ

ความหมายของคำที่เกี่ยวข้อง อ้างอิงตามแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ. 2560 - 2569

เพศวิถีศึกษา

หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ในเรื่องเพศที่ครอบคลุมถึงพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย การมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล พฤติกรรมทางเพศ สุขภาวะทางเพศ และมิติทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อเรื่องเพศ รวมทั้งสิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับอนามัยการเจริญพันธุ์ ที่ให้ความสำคัญกับความหลากหลายและความเสมอภาคทางเพศ

สุขภาวะทางเพศ

หมายถึง การมีชีวิตด้านเพศที่ดี ทั้งด้านกายใจสังคมและจิตวิญญาณ มีขีดความสามารถ ที่จะจัดการกับภาวะเปราะบางความเสี่ยงและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ

ทักษะชีวิต

หมายถึง ความสามารถอันประกอบ ด้วย ความรู้ เจตคติ และทักษะ ในอันที่จะจัดการปัญหารอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตไม่ว่าจะเป็นเรื่องสารเสพติด บทบาทหญิงชาย ชีวิตครอบครัว สุขภาพ อิทธิพลสื่อ สิ่งแวดล้อม จริยธรรมและปัญหาสังคม

ทัศนคติเชิงบวกเรื่องเพศ

หมายถึง การมีความ เข้าใจว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องปกติเป็นองค์ประกอบหนึ่งของชีวิตการมีความรู้ที่เท่าทันและมีทักษะที่ถูกต้องที่จะทำให้ดำเนินชีวิตทางเพศได้อย่างมีความปลอดภัย

การปรึกษาทางเลือก

หมายถึง การปรึกษาที่เสริมพลังหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ให้สามารถตัดสินใจเลือกที่สอดคล้องกับปัญหาและเงื่อนไขชีวิตของตนเอง

ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์

หมายถึง ครูที่นักเรียนที่ตั้งครรภ์มีความไว้วางใจ และอยากให้ทำหน้าที่ดูแลช่วยเหลือ และประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายเพื่อให้นักเรียนผ่านพ้นปัญหาไปได้

ให้โอกาสผู้พลาดแพ้วได้แก้ไข
ได้ก้าวอย่างต่อเนื่องไปมีไ้ค่า
แม้มีครรรค์ก็เป็นคนควรพัฒนา
ให้ได้รับการศึกษาเหมือนทุกคน

...สันติสุข สันติศาสนสุข...

41

การดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนที่พิการ

เมื่อพบว่ามึนักเรียนตั้งครรภ์ ในโรงเรียน บุคคลที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้ปกครอง ผู้บริหาร ครู ตลอดจนเพื่อนนักเรียน อาจเกิดความตระหนักและ รู้สึกเป็นทุกข์ไม่สบายใจ กับสิ่งที่เกิดขึ้น

โดยเฉพาะตัวนักเรียนที่ตั้งครรภ์ย่อมจะเกิดความทุกข์
ใจมากกว่าผู้ใด รู้สึกโดดเดี่ยว จมอยู่ในความทุกข์ที่เกิดจาก
ความกลัวที่ถาโถมในใจ กลัวคนอื่นจะรู้ กลัวไม่ได้เรียนต่อ
กลัวเสียอนาคต กลัวพ่อแม่ผู้ปกครองจะเสียใจ กลัวการ
ถูกประณาม กลัวเพื่อน ๆ ไม่ยอมรับ กลัวการถูกทิ้ง ฯลฯ
ความกลัวเหล่านี้มักนำไปสู่ความไม่ไว้วางใจว่าจะมีใคร
พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลืออย่างเข้าใจ นักเรียนบางคน
จึงเลือกที่จะไม่บอกใคร และหาทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง
โดยการแสวงหาบุคคล หรือแหล่งช่วยเหลือต่าง ๆ จาก
ป้ายประกาศที่พบเห็นในที่ต่าง ๆ จากคำบอกต่อที่ได้ยินมา
จากอินเทอร์เน็ต หรือพูดคุยกับคนที่ตั้งครรภ์ที่ตนไม่รู้จัก
ทางสื่อ social ต่าง ๆ ซึ่งอาจได้ข้อมูลที่น่าไปสู่การตัดสินใจ
การตั้งครรภ์ที่ไม่ปลอดภัย และด้วยความไม่เชื่อใจ กลัวคน
ที่รู้เรื่องนำไปพูดต่อ ๆ กันทำให้เรื่องบานปลายเสียหาย
ยิ่งขึ้นนักเรียนบางคนจึงอาจเลือกบอกกับคนที่ตนไว้วางใจเท่านั้น
เช่น เพื่อน ครูที่สนิทในโรงเรียน หรือคนในครอบครัว
คนรู้จักที่พูดคุยได้ และต่างก็ช่วยกันปิดเรื่อง ให้การดูแล
ช่วยเหลืออย่างดีที่สุดตามสภาพที่ตนสามารถ ซึ่งอาจทำ
ให้นักเรียนเสียโอกาสที่จะได้รับการดูแลช่วยเหลือจากบุคคล
ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือแหล่งบริการอื่น ๆ ที่เป็นมิตร
และปลอดภัย สูญเสียเวลาไปกับการหาทางออกด้วยตนเอง
ที่อาจจะไม่เป็นผลดีต่อสุขภาพ และลดทอนพลังที่จะ
ดำเนินชีวิตต่อไปอย่างมีคุณภาพ

การตั้งครรภ์ในวัยเรียนนั้นนับเป็นภาวะวิกฤติของชีวิตเพราะนักเรียนที่ตั้งครรภ์จะได้รับแรงกดดันทั้งจากภายในและภายนอกเนื่องจากเป็นสิ่งที่ขัดต่อค่านิยมเรื่องเพศของสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน ผู้คนรอบข้างไม่ว่าจะเป็นคนในครอบครัว เพื่อนบ้าน ครู และเพื่อน ๆ ย่อมรับรู้ด้วยความรู้สึกตำหนิติเตียนว่าเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม แม้อาจจะปนด้วยความห่วงใยของแต่ละคนก็ตาม ส่วนตัวของนักเรียนที่ตั้งครรภ์เองก็ยิ่งเป็นทุกข์ด้วยความรู้สึกผิดต่อครอบครัว รู้สึกว่าตนเองทำผิดพลาดเกินกว่าจะแก้ไขได้ เป็นลูกที่ไม่ดี ทำให้พ่อแม่ผิดหวังเสียใจ กลัวความลับถูกเปิดเผย กลัวการดูถูก กลัวเสียอนาคต รู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า สูญเสียความมั่นใจในตนเอง หาทางออกให้กับตนเองไม่ได้ นำไปสู่การขาดสติ ขาดการไตร่ตรอง และอาจเลือกวิธีการแก้ไขที่ผิดพลาดได้ แม้บทบาทของครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา (Case Manager) จะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่หลักในการดูแลช่วยเหลือโดยการสำรวจปัญหาและความต้องการของนักเรียน ร่วมวางแผนกับนักเรียนหรือผู้ปกครอง และประเมินผลแนวทางการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการประสานกับหน่วยงานหรือบุคคลในหลากหลายสาขาเพื่อมาช่วยเหลือและการจัดการกรณีที่มีนักเรียนตั้งครรภ์ในโรงเรียนให้สามารถเติบโต เรียนรู้ที่จะดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างมีคุณภาพก็ตาม แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนนั้นเป็นปัญหาที่ระดับจิตใจที่มีความละเอียดอ่อน มีภาวะสับสน กัดดัน เป็นวิกฤติระดับสูงของชีวิต ดังนั้น การทำหน้าที่ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาถือว่าเป็นผู้ที่ช่วยให้นักเรียนได้มองเห็นแสงสว่างในท่ามกลางความมืดของชีวิต ให้เห็นเส้นทางที่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาจึงควรได้เพิ่มพูนทักษะบางประการที่เอื้อต่อการทำหน้าที่นี้

ในที่นี้ทักษะการสื่อสารเพื่อการปรึกษา (Counseling Communication Skill) เป็นทักษะการสื่อสารที่มีพลังของการสร้างสัมพันธภาพให้การช่วยเหลือดำเนินได้เป็นอย่างดีและราบรื่น ทำให้นักเรียนเกิดความไว้วางใจและมีความพร้อมในการเล่าหรือระบายรายละเอียดความเป็นมาของปัญหาการคิด การตัดสินใจทำให้ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษารับรู้และเข้าใจนักเรียนได้อย่างแท้จริง ทำให้จัดกระบวนการเพื่อดูแลช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์ได้ผ่านพ้นปัญหาไปได้ด้วยวิธีที่เหมาะสมและปลอดภัย และในส่วนของบทบาทของครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา กับการปรึกษาในเอกสารนี้ขอนำเสนอใน 3 หัวข้อ คือ

1. เจตคติของครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา
2. ความรู้และความเข้าใจในทักษะการสื่อสารเพื่อการปรึกษา
3. การประสานงานเพื่อการดูแลช่วยเหลือ มีรายละเอียดของแต่ละหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เจตคติของครู ผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา

เจตคติต่อการตั้งครรภ์ของนักเรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งในการทำหน้าที่ของครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา เพราะเจตคติเป็นความนึกคิด สภาพความรู้สึกทางด้านจิตใจและท่าทีการแสดงออกของครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์ที่มีต่อนักเรียน เจตคติที่ดีจะเป็นแรงเสริมหรือเป็นตัวกระตุ้นให้ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษามีความตั้งใจ มีความพร้อม มีความอดทนและมีใจที่เมตตากรุณาที่จะช่วยเหลือนักเรียนให้ผ่านพ้นวิกฤติของชีวิตนี้ได้ ถึงแม้ว่าจะมีอุปสรรคใด ๆ ก็ตาม ถ้าครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษามีทัศนคติและมุมมองในทางลบ ไม่เปิดใจรับกับนักเรียน อาจสื่อสารออกมาเป็นคำพูดหรือท่าทีที่ทำให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์เกิดความไม่สบายใจ ขาดความไว้วางใจที่จะเข้ามาพูดคุย ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา จึงควรเตรียมใจของตนเองให้พร้อมก่อนที่จัดการสิ่งใด โดยการยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้น รับรู้ตามความเป็นจริง ไม่ตัดสินนักเรียนตามค่านิยมที่ตนยึดถือ เพราะความจริงตรงหน้า คือ นักเรียนคนหนึ่งกำลังเผชิญกับปัญหาซึ่งเป็นวิกฤติครั้งใหญ่ของชีวิต

นักเรียนที่ตั้งครรภ์ย่อมได้รับผลกระทบต่อจิตใจ อารมณ์และสังคมเป็นอย่างมาก เกิดความวิตกกังวล ลังเล อับอาย และรู้สึกว่าตนเองด้อยค่า ไม่เป็นที่ยอมรับของครอบครัวและสังคมภาวะจิตใจที่ถูกกดดัน มีความบอบช้ำอย่างมากนี้ อาจทำให้นักเรียนตัดสินใจแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีที่ผิดพลาดได้ แต่ถ้าครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษามีทัศนคติและมุมมองที่พร้อมจะเข้าใจและยินดีที่จะดูแลช่วยเหลือ ก็จะเอื้อให้นักเรียนผ่านพ้นวิกฤติของชีวิตนี้ไปได้ ดังนั้นก่อนให้การปรึกษาและช่วยเหลือ ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาต้องจัดใจโดยการปรับทัศนคติของตนเองก่อน ในที่นี้ขอนำเสนอใน 3 ประเด็นดังนี้

1.1 ทุกเรื่องราวเกิดขึ้นได้เสมอ

ถ้าครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาตระหนักและรับรู้ภาวะจิตใจของนักเรียนที่ตั้งครรภ์ว่ามีความทุกข์ที่ท่วมท้นจากเหตุการณ์นี้อย่างไรบ้างจะช่วยให้เข้าใจนักเรียนยิ่งขึ้น โดยเริ่มแรกเมื่อนักเรียนรับรู้ว่าคุณเองตั้งครรภ์ นักเรียนส่วนมากจะรู้สึกตกใจ มีภาวะวุ่นวายใจ

สับสน หงุดหงิด เศร้าหมอง ไม่รู้จะหาทางออกให้กับตนเองอย่างไร มีความกลัวความกังวลกับชีวิตของตนเองในอนาคตที่ต้องเปลี่ยนไปในทางร้าย ในทางไม่ดี เช่น พ่อแม่ต้องเสียใจร้องไห้ ต้องถูกพ่อแม่ญาติพี่น้องตำหนิ ต้องออกจากโรงเรียน ต้องถูกเพื่อนมองในแง่ลบ ชีวิตต้องเปลี่ยนไปในทางร้าย ดังนั้น สิ่งที่นักเรียนต้องระวังตัวมากที่สุดก็คือ ไม่แพร่พรายให้ใครรู้ ต้องปิดเป็นความลับ ผู้ใหญ่จะล่วงรู้ไม่ได้ เต็ดขาดถ้าผู้ใหญ่รับรู้ ไม่ว่าจะป็นพ่อ แม่ ครูก็ตาม ต้องกลายเป็นเรื่องใหญ่แน่นอน เพราะการตั้งครรภ์หมายถึง การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนอันเป็นสิ่งที่ไม่มีใครยอมรับ ครรภ์ที่โตขึ้นจะกลายเป็นหลักฐานที่น่าอับอาย สิ่งที่มาคือ การถูกตำหนิ ถูกตัดสิน อาจรวมไปถึงการถูกล่วงโทษ

ผู้ใหญ่ที่เป็นพ่อ แม่ และครูจำนวนไม่น้อย รู้สึกตกใจ คาดไม่ถึง ผิดหวัง เสียใจ อายากลัว หลกหลานหรือลูกศิษย์ที่ทำให้้อบอายขายหน้าที่ทำลายชื่อเสียงของครอบครัว วงศ์ตระกูล โรงเรียน สถาบัน ด้วยการตั้งครรภ์ในวัยเรียน ภาวะจิตใจที่ขุ่นมัวเช่นนี้จะมาปิดบังการรับรู้ความทุกข์ความไม่สบายใจของนักเรียน การไม่รับรู้จะทำให้มีปฏิกิริยาตอบโต้ มองว่านักเรียนเป็นตัวปัญหา แสดงความไม่พอใจเสียใจ รังเกียจ เพิกเฉย ฯลฯ หรือไม่ก็อาจจะให้คำแนะนำหาแนวทางออกจากฐานคิดและประสบการณ์ของตนมากกว่าจะคำนึงตัวนักเรียนเป็นที่ตั้ง

เพื่อจัดการกับใจที่ขุ่นมัว อกคิต ที่จะมาปิดบังการรับรู้ความทุกข์ของนักเรียน และเป็นกำแพงกั้นในการดูแลช่วยเหลือ ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาควรกลับมาพิจารณาให้เข้าใจความเป็นจริงของชีวิตว่า “ทุกเรื่องราวเกิดขึ้นได้เสมอ” และสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นกับนักเรียนที่ตั้งครรภ์ในวัยเรียนก็เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ด้วยเช่นกัน จะด้วยสาเหตุใดหรือเพราะอะไรไม่ใช่ประเด็นสำคัญไปกว่าเมื่อเกิดขึ้นแล้ว นักเรียนควรได้รับการดูแลช่วยเหลือและเยียวยาจิตใจให้กลับมาใช้ชีวิตได้อย่างปกติพร้อมที่จะก้าวเดินต่อไปอย่างเข้มแข็ง

และมั่นคง เพราะการตั้งครรภ์เป็นเพียงปัญหาอย่างหนึ่ง ในชีวิตเท่านั้น หากผ่านปัญหานี้ไปได้ชีวิตก็ยังมีศักยภาพ มีอนาคตและมีโอกาสอีกมากมายตามมา การแก้ไขปัญหาดังกล่าวก็เป็นไปได้ตามเหตุและปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมตัดสินใจ ไม่ใช่การชี้แนะของครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา หรือแม้แต่การเลือกยุติการตั้งครรภ์ก็เป็นไปตามเหตุและภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมกับเงื่อนไขชีวิตของนักเรียนในสถานการณ์นั้น ๆ

ความเข้าใจความจริงและปัจจัยต่าง ๆ ที่มีส่วนในการเกิดปัญหาดังกล่าวมาเป็นจุดเริ่มต้นที่จะช่วยให้ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาเข้าใจตนเองให้พร้อมที่จะรับรู้เรื่องราวตามความเป็นจริงและพร้อมให้การช่วยเหลือต่อไป

1.2 คุณค่าของใจเมตตากรุณา

นักเรียนที่ตั้งครรภ์ทุกคนไม่ใช่คนไม่ดี แต่อาจเกิดจากความอ่อนด้อยในชีวิต การขาดความรู้ที่ถูกต้องเรื่องเพศ สังคมที่หล่อหลอมและส่งเสริมเรื่องเพศที่ไม่เหมาะสม ตลอดจนการขาดการดูแลที่ดีจากครอบครัวทุกสาเหตุย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียน การตำหนิของผู้ใหญ่รอบตัวจึงไม่ส่งผลดีต่อนักเรียนและไม่ช่วยแก้ปัญหาแต่อย่างใด เพราะสิ่งที่นักเรียนที่ตั้งครรภ์ทุกคนเผชิญอยู่ในขณะนั้นคือ ตกอยู่ในภาวะ “ใจที่เป็นทุกข์” ด้วยความรู้สึกผิด ความรู้สึกกลัว รู้สึกไม่มั่นคง ความวิตกกังวลสูง คิดมาก หาทางออกของปัญหาไม่ได้ สิ่งที่นักเรียนที่ตั้งครรภ์ต้องการคือ ใครสักคนที่เข้าใจเป็นที่พึ่งพาได้ และพร้อมช่วยเหลือ ถ้าผู้ใหญ่ พ่อ แม่ ครู เข้าใจความจริงที่เกิดขึ้นอย่างมีสติและพร้อมให้ความช่วยเหลือไม่ตำหนิหรือประณามแต่พร้อมที่จะโอบอุ้มความทุกข์ใจของนักเรียนอย่างเต็มกำลัง ตลอดจนแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นตั้งใจอยากช่วยเหลือให้หลุดพ้นจากปัญหา ช่วยหาทางออกและพาก้าวเดินต่อไปได้สู่ออนาคตอย่างมีเป้าหมาย

เมื่อนักเรียนที่ตั้งครรภ์รับรู้ถึงความรัก ความเมตตา กรุณา ความเอาใจใส่อย่างจริงจังของผู้ใหญ่รอบตัว ได้แก่ พ่อ แม่ และครูจิตใจที่ทุกข์หม่นหมองของเขาจะถูกรับรู้และถูกโอบอุ้มด้วยความรักความเข้าใจ ที่เมตตาอยากช่วยเหลือเกื้อกูล โดยไม่มีการตำหนิ ตำว่า หรือลงโทษ และความจริงใจที่จะช่วยเหลือของผู้ใหญ่ จะทำให้นักเรียนออกจากความทุกข์ มองเห็นการยอมรับของผู้คน ทำให้รู้สึกว่าคุณค่า ยังมีส่วนที่ดี ทำให้สามารถใช้พลังความสามารถของตนมาคลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้นได้มากขึ้น และมีความเชื่อมั่นเพิ่มขึ้นว่าแม่จะอยู่ในสถานการณ์ที่เลวร้ายอย่างไรก็ยังจะสามารถเลือกทางเดินที่คิดว่าดีที่สุด สถานการณ์ขณะนั้นได้ก่อให้เกิดความพยายาม ความอดทน ความมุ่งมั่นที่จะผ่านพ้นปัญหานั้นไปได้ ดังนั้นสายสัมพันธ์ที่เอื้อเพื่อเกื้อกูลที่เกิดจาก “ใจเมตตา กรุณา” ของผู้ใหญ่ พ่อแม่ ครู จะเป็นกำลังใจให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์สามารถฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับชีวิตได้

1.3 การสื่อสารที่อ่อนโยน/การสื่อสารเชิงบวก

การสื่อสารด้วยภาษาเป็นช่องทางที่ทำให้ผู้คนรับรู้และเกิดการเปลี่ยนแปลงความคิด ความเข้าใจและส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรม เมื่อคนเราเกิดทุกข์ การพูดคุยด้วยเจตนาที่ดี และการใช้ถ้อยคำที่ไพเราะ อ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว สื่อเสียดประชดประชัน พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสมกับกาลเทศะ เป็นการพูดคุยเพื่อให้ผู้ที่ตกอยู่ในความทุกข์ได้มีโอกาสทบทวนเรียบเรียงเรื่องราวเพื่อเรียนรู้สิ่งที่ตนเองประสบอยู่ตามความเป็นจริง นำไปสู่การค้นหาวิธีการ แนวทาง และทางออกที่เหมาะสมกับตนเอง ตลอดจนค้นพบเป้าหมายของการดำเนินชีวิตต่อไป ดังนั้น การพูดคุยสนทนาในบรรยากาศที่มีไมตรี บรรยากาศของการที่ผู้ใหญ่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ไม่ได้เป็นคนสั่งการแต่พร้อมจะรับฟัง เป็นการพูดคุยที่ให้อิสระอย่างเต็มที่ในการแสดงความคิดเห็น บอกเล่า ความรู้สึก และสิ่งที่เกิดขึ้น ทั้งเรื่องราวและสิ่งที่อยู่ในใจ ไม่ด่วนสรุป ไม่ด่วนตัดสิน ตั้งคำถามด้วยความสุภาพและสร้างสรรค์เพื่อให้นักเรียนได้ใคร่ครวญจนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ไม่โจมตีกัน จับผิด ซึ่งจะนำไปสู่การค้นพบแนวทางหรือวิธีการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง เหมาะสมและเป็นไปได้ ดังนั้น ในการช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์จึงจำเป็นต้องใช้ “การสื่อสารด้วยภาษาที่อ่อนโยน” ทั้งภาษาพูดและภาษากายที่แสดงออกอย่างจริงใจ เพื่อช่วยเยียวยาจิตใจในเบื้องต้น และนำไปสู่การช่วยให้นักเรียนให้เข้าใจความต้องการของตนจนสามารถตัดสินใจเลือกแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม และมีความมั่นคงในการฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ของชีวิตได้

2. ความรู้และความเข้าใจ ในทักษะการสื่อสาร เพื่อการให้การปรึกษา

2.1 ความหมายและความสำคัญของการให้การปรึกษา

การให้การปรึกษาหมายถึง กระบวนการที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษากับผู้รับการปรึกษา โดยครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาให้ความช่วยเหลือปัญหาทางด้านจิตใจของผู้รับการปรึกษา โดยประยุกต์ใช้หลักการ/แนวคิด ทฤษฎีทางจิตวิทยา มาเอื้ออำนวยให้ผู้รับการปรึกษาได้ตระหนักในประสบการณ์ของตนผ่านการสนทนาระหว่างครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาและผู้รับการปรึกษา โดยให้ผู้รับการปรึกษาได้สำรวจตนเองอย่างรอบด้านเพื่อให้รู้จัก เข้าใจ และการยอมรับตนเองในสิ่งที่ปัญหาตามความเป็นจริงได้มากขึ้น และสามารถแสวงหาแนวทางและตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง และผ่านพ้นอุปสรรคช่วงวิกฤติของชีวิตไปได้

การให้การปรึกษาในที่นี้เป็นการปรึกษาเพื่อหาทางเลือก (Options counseling) หมายถึง การปรึกษาที่ช่วยให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์สามารถตัดสินใจในทางเลือกที่เหมาะสมสอดคล้องกับเงื่อนไขในชีวิตของนักเรียน โดยมี การให้การปรึกษาอย่างถูกต้องเหมาะสม สำหรับกรณีการตั้งครรภ์ของนักเรียน อาจมีทางเลือกของการจัดการปัญหาที่อาจเป็นไปได้ 5 ทาง คือ

- (1) ตั้งครรภ์ต่อ เลี้ยงลูกเอง และลาออกจากโรงเรียน
- (2) ตั้งครรภ์ต่อ เมื่อคลอดลูกแล้วให้คนในครอบครัวเลี้ยง และกลับมาเรียนต่อ
- (3) ตั้งครรภ์ต่อ เมื่อคลอดลูกแล้วยกให้คนอื่น และกลับมาเรียนต่อ
- (4) ยุติการตั้งครรภ์แล้วเรียนต่อ
- (5) ยุติการตั้งครรภ์และลาออก

ทางเลือกในทุกทางที่กล่าวมา มีความละเอียดอ่อน เพราะมีความเสี่ยงต่อสภาพจิตใจ และสภาพร่างกายของนักเรียน อีกทั้งต้องทำความเข้าใจกับครอบครัว ดังนั้น การให้การปรึกษาจึงไม่ใช่การใช้ความคิดหรือประสบการณ์ของครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาเป็นตัวตั้ง ซึ่งจะไม่ช่วยให้นักเรียนแก้ไขข้อขัดแย้งในจิตใจลงได้ และบางครั้งอาจจะเกิดปัญหาในความสัมพันธ์ของครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาและนักเรียนด้วยดังที่ได้ยินประโยคคำพูดของนักเรียนที่มาปรึกษาว่า

“ไปคุยกับครูแล้วกลับมารู้สึกไม่สบายใจ”
“วิธีที่ครูแนะนำเราไม่เห็นด้วยเราทำไม่ได้” หรือ
“ครูบอกให้เราต้องบอกพ่อแม่เราไม่ยากบอก”
**หรือประโยคคำพูดของครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/
ผู้ให้การปรึกษาที่ว่า**
“ฉันบอกเด็กไปแล้ว ก็ไม่ทำตาม ฉันก็ช่วยเหลืออะไรไม่ได้”
“คำแนะนำต่าง ๆ ก็บอกไปหมดแล้วไม่ทำก็ไม่รู้จะว่าอย่างไร”

จะเห็นว่าประโยคที่กล่าวมาข้างต้นล้วนแสดงถึงสัมพันธภาพที่แยกออกจากกัน ทั้ง ๆ ที่ในเบื้องต้นทั้งสองฝ่ายมีความสัมพันธ์ที่ดี มีความพร้อมและยินดีที่จะช่วยเหลือ แต่ปลายทางของการสนทนากลับไม่เป็นประโยชน์สมความตั้งใจ

(4) เพื่อให้ให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์และครอบครัว ตลอดจนบุคคลแวดล้อมเกิดความเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้น ตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลช่วยเหลือ เพื่อช่วยให้นักเรียนผ่านพ้นปัญหาไปได้

2.2 จุดมุ่งหมายการให้การปรึกษาเพื่อหาทางเลือกของนักเรียนที่ตั้งครรภ์

- (1) เพื่อช่วยให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์ลดความรู้สึกด้านลบที่เกิดจากการตั้งครรภ์ มีความไว้วางใจและพร้อมที่จะพูดคุยบอกเล่าปัญหา เพื่อหาวิธีการจัดการ และให้สามารถหาทางเลือกที่เหมาะสมกับตนเองได้
- (2) เพื่อให้ให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์มีข้อมูลข้อเท็จจริง จุดแข็ง และการช่วยเหลือจากบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ตลอดจนรับทราบผลกระทบที่จะตามมาของแต่ละทางเลือกเพื่อประกอบการตัดสินใจ
- (3) เพื่อให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์สามารถตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมกับตนเอง และรับผิดชอบต่อการตัดสินใจของตน

2.3 บทบาทของครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาเพื่อหาทางเลือกของนักเรียนที่ตั้งครรภ์

- (1) ให้การปรึกษาด้วยความเอาใจใส่ ความเห็นอกเห็นใจ และให้ข้อมูล เพื่อให้เกิดทางเลือกที่หลากหลาย
- (2) เอื้อให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์เข้าใจถึงทางเลือกที่เป็นไปได้ของตน สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเลือกแต่ละตัวได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน
- (3) มีความเป็นกลางไม่ชี้นำ ไม่ตัดสินตามความคิดเห็นของครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา
- (4) ช่วยให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์สามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง

2.4 กระบวนการและทักษะการสื่อสารเพื่อการให้การปรึกษาเพื่อหาทางเลือก

การให้การปรึกษาจะเกี่ยวข้องกับสิ่งสำคัญ 3 ประการคือ ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา ผู้รับการปรึกษา และกระบวนการให้การปรึกษา โดยกระบวนการให้การปรึกษากรณีนักเรียนตั้งครรภ์ที่จะนำเสนอในที่นี้เป็นกรให้การปรึกษาแบบหาทางเลือก มีลักษณะ 5 ประการคือ

- (1) เป็นการสื่อสารสองทาง
- (2) มุ่งเน้นสัมพันธภาพที่ดีและเจตคติที่ดี
- (3) เน้นเรื่องราวที่ปรากฏขึ้นในปัจจุบัน
- (4) มีหลักการและทักษะที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม
- (5) ไม่มีคำตอบที่ตายตัวหรือคำตอบที่สำเร็จรูปกระบวนการให้การปรึกษา

ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นตอนการให้การปรึกษา (2) ขั้นตอนการสำรวจและประเมินปัญหา (3) ขั้นตอนหาทางเลือกและแก้ไขปัญหา (4) ขั้นตอนสร้างเป้าหมายและคำมั่นสัญญา (5) ขั้นตอนยุติการปรึกษา โดยมีรายละเอียดและทักษะในแต่ละขั้นตอน ดังต่อไปนี้

(1) ขั้นตอนการให้การปรึกษา

เป็นขั้นตอนที่สำคัญเนื่องจากการเริ่มต้นพบปะสนทนา จึงเริ่มด้วยการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาและผู้รับการปรึกษาเพื่อลดความตึงเครียด สร้างความรู้สึกผ่อนคลาย ความไว้วางใจ รู้สึกอบอุ่นใจมากขึ้น ซึ่งช่วยให้ผู้รับการปรึกษาแสดงความรู้สึกของตนเองได้ ตั้งใจที่จะให้ความร่วมมือรวมทั้งเข้าใจกระบวนการให้การปรึกษา เนื่องจากให้การปรึกษาเป็นการช่วยเหลือที่ต้องการการมีส่วนร่วม (participation) ของผู้รับการปรึกษา สัมพันธภาพที่ดีจึงเป็นสิ่งจำเป็นในขั้นตอนนี้

ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาพึงปฏิบัติเพื่อเอื้อต่อการช่วยเหลือดังต่อไปนี้

- การแสดงความพร้อม และความยินดีในการได้ช่วยเหลือ
- การต้อนรับอย่างจริงใจ และอบอุ่น
- การแสดงท่าที่เป็นมิตร
- สื่อความตั้งใจและใส่ใจที่จะให้ความช่วยเหลือ
- แสดงความสนใจอย่างจริงใจ
- แสดงความไวต่อการรับรู้ความรู้สึก
- สังเกตสิ่งที่ผู้รับการปรึกษา แสดงออก ทั้งคำพูดและกิริยาท่าทาง
- สังเกตสิ่งที่เป็นอุปสรรคทำให้ผู้รับการปรึกษาไม่พร้อมที่จะเล่าเรื่องราวของตนเอง ทักษะที่ใช้ในขั้น ตอนเริ่มต้น การให้การปรึกษา ประกอบด้วย

(1.1) การเริ่มต้นการให้การปรึกษา (Opening the counseling) หมายถึง การเริ่มต้นการสนทนา เพื่อนำผู้รับการปรึกษาไปสู่กระบวนการให้การปรึกษาในขั้นตอนต่อไป ในระยะเริ่มต้นการให้การปรึกษา ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาต้องเอื้ออำนวยให้การสนทนาดำเนินไปในบรรยากาศที่อบอุ่น ปลอดภัย เป็นมิตร มีสถานที่นั่งและเชื่อเชิญให้ผู้รับการปรึกษานั่งอย่างผ่อนคลาย อาจจะเริ่มต้นสนทนาด้วยการสวัสดีทักทาย ต้อนรับด้วยท่าที่ที่อบอุ่น เป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใส แนะนำชื่อตนเองและให้ผู้รับการปรึกษาแนะนำตนเอง เรียกชื่อผู้รับการปรึกษาให้ถูกต้องเริ่มทักทายชวนสนทนาด้วยเรื่องกลางๆ หรือเหตุการณ์ทั่วไปใช้เวลาไม่มากนัก เพื่อให้ผู้รับการปรึกษาเกิดความสบายใจ ลดความตื่นเต้นและความอึดอัดรู้สึกผ่อนคลาย

แสดงการต้อนรับด้วยบรรยากาศที่อบอุ่น ทำให้ผู้รับการปรึกษาสามารถเริ่มเล่าเรื่องราว ความไม่สบายใจได้โดยไม่รู้สึกลำบากใจ

- (1.2) ทักษะการใส่ใจ (Attending) หมายถึง พฤติกรรมหรือการแสดงออกด้วยภาษาพูด หรือภาษาท่าทางของครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือ นักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา ที่สะท้อนให้ผู้รับการปรึกษารับรู้ว่าคุณครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาพร้อมเต็มใจและกระตือรือร้นที่จะให้การช่วยเหลือผู้รับการปรึกษา พฤติกรรม การใส่ใจ ได้แก่ การแสดงความสนใจ สบตา เรียกชื่อถูกต้อง ไม่ทำอย่างอื่นในระหว่างการให้การปรึกษา เช่น รับโทรศัพท์ หรือ กวาดสายตาไปรอบ ๆ ซีดเขียนข้อความ ในกระดาษ เพื่อเป็นการแสดงให้ผู้รับการปรึกษารับรู้ถึงความสำคัญและให้เกียรติ และการเป็นที่ยอมรับ อีกทั้งการใส่ใจ มีผลให้คุณครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาเข้าใจสิ่งที่ผู้รับการปรึกษาพูดถึง รวมทั้งเข้าใจว่าเพราะอะไร ผู้รับการปรึกษาจึงพูดเช่นนั้น การแสดง

การใส่ใจแสดงออกได้ทั้งภาษาพูดและภาษา ท่าทาง ดังนี้

- การแสดงออกด้วยภาษาพูด (Verbal expression): มีความต่อเนื่องในเรื่องเดียวกัน ของการสนทนา แสดงถึงการรับรู้ และความเข้าใจในทัศนคติ คุณค่า ความหมายและแนวคิดของผู้รับการปรึกษารวมทั้งการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เป็นตัวสะท้อนถึงการใส่ใจที่คุณครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษามีต่อผู้รับการปรึกษา การตอบรับภายหลัง ผู้รับการปรึกษาพูดจบ เช่น “ค่ะ” หรือ “ครับ”
- การแสดงออกด้วยภาษาท่าทาง (Non-verbal expression) : พฤติกรรมต่าง ๆ ที่ไม่ใช่คำพูดของคุณครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา ที่สื่อให้ผู้รับการปรึกษารับรู้ถึงความคิด ความรู้สึก และทัศนคติที่มีต่อผู้รับการปรึกษา เช่น การสบตา พยักหน้า จับมือ อาจมีความหมายต่อความรู้สึกนึกคิดมากกว่า ภาษาพูด

ตัวอย่างคำพูดที่ใช้ในการเริ่มต้นการปรึกษาด้วยการใส่ใจ

การสื่อสาร	ตัวอย่างคำพูด	ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน
1. ภาษาพูด	1.สวัสดีค่ะ เข้ามานั่งข้างในก่อนค่ะ 2.สวัสดีค่ะครูชื่อ..... เรียกครูว่า ครูอ้อได้นะคะ หนูชื่ออะไรคะ 3.ให้ครูเรียกชื่อเล่นหนูสั้น ๆ ว่ายังไงดีคะ 4. ครูยินดีที่หนูมาพบครูในวันนี้ 5.ครูเป็นครูที่ดูแลเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับ สิ่งที่หนูกำลังเผชิญอยู่ 6.ครูได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียนให้มา ดูแลหนูโดยตรงนะคะ และครูก็ยินดีที่จะ ได้พูดคุยกับหนู	นักเรียนเริ่มรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย สบายใจขึ้น รับรู้ว่ามีบุคคลที่พร้อม เข้าใจให้การช่วยเหลือ มีความพร้อม ที่จะพูดคุยเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากขึ้น
2. ภาษาท่าทาง	แสดงท่าทางที่แฝงด้วยความรู้สึกเมตตา ยิ้มต้อนรับ สบตา รับไหว้อย่างอบอุ่น ขยับเก้าอี้ให้นั่ง ฯลฯ	นักเรียนรู้สึกผ่อนคลายลดความตึงเครียด

ตัวอย่างการสนทนา ในช่วงเริ่มต้นการปรึกษา ด้วยการใส่ใจโดยใช้ภาษาพูดและภาษาท่าทาง

การสื่อสาร	ตัวอย่างคำพูด
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	(ใช้ภาษาท่าทาง หน้าตายิ้มแย้ม สบตา ขยับเก้าอี้ เชิญให้นั่ง)
นักเรียน	สวัสดีค่ะครู
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	สวัสดีค่ะ ครูชื่อ..... เรียกสั้น ๆ ว่าครูอ้อ ก็ได้นะคะ หนูชื่ออะไรคะ
นักเรียน	หนูชื่อสิริอนงค์ค่ะ
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	จ๊ะสิริอนงค์นะคะ ให้ครูเรียกชื่อเล่นหรือเรียกชื่อสั้น ๆ ว่าไงคะ

ตัวอย่างการสนทนา ในช่วงเริ่มต้นการปรึกษา ด้วยการใส่ใจโดยใช้ภาษาพูดและภาษากาย

การสื่อสาร	ตัวอย่างคำพูด
นักเรียน	เรียกว่า “ เล็ก ” ก็ได้ค่ะ
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	ครูยินดีที่ได้เจอเล็กนะ วันนี้เรามาคุยกัน
นักเรียน	ครูที่ปรึกษาของหนูเค้าให้หนูมาคุยกับครูค่ะ
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	ครูยินดีจะช่วยเหลืออย่างเต็มที่ค่ะ
นักเรียน	.....

(2) ขั้นตอนการสำรวจและการประเมิน

เป็นขั้นตอนที่ทำความเข้าใจปัญหาโดยครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาจะใช้ทักษะต่างๆเพื่อเอื้อให้ผู้รับการปรึกษาได้สำรวจและค้นหาปัญหาที่แท้จริง สาเหตุของปัญหา และผลกระทบที่เกิดขึ้น อีกทั้งให้ผู้รับการปรึกษาได้รู้ความต้องการในการแก้ไขปัญหาที่แท้จริงของตน และสร้างความหวังและความมั่นใจในการแก้ไขปัญหาในขั้นตอนนี้อาจต้องใช้เวลาและใช้ทักษะการให้การปรึกษาที่หลากหลาย เพราะผู้รับการปรึกษาส่วนใหญ่จะมีความสับสนทางอารมณ์หรือมีการรับรู้ที่บิดเบือนไปจากความเป็นจริง เช่น มือคดิเข้าข้างตนเอง หรือใช้กลไกป้องกันตนเองสูง หลังจากการสนทนาก็จะมีการประเมินสภาพปัญหาอย่างรอบด้าน ตลอดจนความต้องการร่วมกันทักษะที่ใช้ในขั้นการสำรวจและการประเมิน ขั้นตอนนี้มีทักษะการให้การปรึกษาที่จำเป็นเบื้องต้น ดังนี้

(2.1) ทักษะการถาม (Questioning Skill) เป็นการถามเพื่อให้ผู้รับการปรึกษาได้เล่าถึงความรู้สึกและเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับตนเอง สิ่งที่รบกวนจิตใจ สิ่งที่ต้องการปรึกษา โดยทักษะการถามนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูล และในการเข้าใจถึงปัญหา

สถานการณ์ชีวิตของผู้รับการปรึกษามากขึ้น เพื่อให้โอกาสผู้รับการปรึกษาได้บอกถึงความรู้สึกและเรื่องราวต่างๆที่ทำให้ยุ่งยากใจหรือรบกวนใจรวมทั้งให้โอกาสผู้รับการปรึกษาได้ใช้เวลาในการคิดทบทวนและทำความเข้าใจปัญหาและสาเหตุของตนเอง ทักษะการถามเพื่อการให้การปรึกษามี 2 แบบ คือ คำถามแบบเปิด (Open-ended Questions) : เป็นการถามที่ให้อิสระในการตอบเปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้เรียบเรียงความคิดความรู้สึก รวมทั้งสามารถระบายความขุ่นข้องหมองใจต่างๆ สามารถพูดได้อย่างเต็มที่และสะดวกใจที่จะพูด คำตอบที่ได้จะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อผู้รับการปรึกษา ข้อมูลที่ได้จากคำถามเปิดจะมากกว่าการใช้คำถามปิด คำถามเปิดมักจะถามด้วยคำว่า “อะไร” “อย่างไร” “เพราะอะไร” เป็นต้น คำถามลักษณะนี้ทำให้ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาได้ทบทวนครุ่นคิดถึงความคิดความรู้สึกและทัศนคติต่างๆของผู้รับการปรึกษาที่ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ได้ชัดเจนขึ้น ตัวอย่างคำถามเปิด เช่น

ลักษณะ	ตัวอย่างคำถาม	ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน
คำถามเปิด	<ol style="list-style-type: none"> 1. วันนี้หนูเป็นอย่างไรบ้าง หนูมีอะไรไม่สบายใจอยากเล่าให้ครูฟังไหม เล่าได้เลยนะ 2. เรื่องที่มาพบครูวันนี้ มีเรื่องอะไร 3. หนูคิดอย่างไรที่ครูที่ปรึกษาให้มาคุยกับครู 4. หนูคิดอย่างไรบ้างเกี่ยวกับผลตรวจการตั้งครรภ์ 5. ตอนนี้นู๋ตรวจแล้วพบว่าท้อง แล้วหนูตั้งใจจะทำอะไรกับชีวิตตอนนี้ 6. หนูคิดอย่างไร ที่หนูบอกว่าไม่อยากให้พ่อแม่รู้ 7. หลังจากคุยกับแฟนเรื่องที่หนูท้อง แฟนเขาว่ายังไงบ้าง 	เป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียบเรียงความคิด ความเข้าใจทัศนคติ ต่อเรื่องราวที่เกิดขึ้น เป็นโอกาสได้ทบทวน ได้ชัดเจนกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเอง ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือ นักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาได้รับรู้เรื่องราวของผู้มาปรึกษามากขึ้น

ตัวอย่างการสนทนา การใช้คำถามแบบเปิด

การสื่อสาร	ตัวอย่างคำพูด
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา	หนูคิดอย่างไรที่ครูที่ปรึกษาให้มาคุยกับครู
นักเรียน	ครูเค้าบอกว่าปัญหาของหนูมีครูคนเดียวที่จะช่วยหนูได้ หนูเลยมาหาครู
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา	จ๊ะ ๆ ๆ ครูก็ยินดีที่จะคุยกับเล้กนะ ที่หนูบอกว่าปัญหาของหนู ปัญหานั้นคืออะไรคะ
นักเรียน	คือ... หนูไปหาหมอแล้วหมอบอกว่าหนูท้องจริง ๆ ค่ะ
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา	หนูคิดอย่างไรเมื่อหมอบอกว่าหนูท้องจริง ๆ
นักเรียน	หนูกลัวค่ะ หนูไม่รู้จะทำยังไงดี มันมีแต่แต่ด้านไปหมด ครูคะหนูไม่รู้ว่ตอนนี้ ต้องทำยังไงบ้าง เพื่อนเค้าบอกว่าไปเอาออกเลยเค้ามีที่ที่แนะนำ

ตัวอย่างการสนทนา การใช้คำถามแบบเปิด

การสื่อสาร	ตัวอย่างคำพูด
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยความสามารถ/ ผู้ให้การปรึกษา	หนูมองยังไงบ้างที่เพื่อนแนะนำอย่างนั้น
นักเรียน	หนูกลัวค่ะ มันจะเป็นอันตรายไหมคะ รู้สึกแย่มาก ๆ เลย ทำไมต้องเกิดขึ้นกับหนู ถ้าพ่อแม่รู้เค้าเอาหนูตายเลย เค้าคงเสียใจมากค่ะ ครูคะครูคิดว่าหนูควรทำอะไรดี... แต่ใจหนึ่งก็คิดว่า อาจเป็นทางออกที่ทำให้ปัญหาหยุดได้

คำถามแบบปิด (Closed-ended Questions) : เป็นคำถามที่ต้องการคำตอบเฉพาะเจาะจง เช่น ใช่/ไม่ใช่ มีลักษณะคล้ายกับการสอบสวน หรือซักถาม ซึ่งคำตอบที่ได้ส่วนมากจะเป็นคำตอบสั้น ๆ มีประโยชน์ช่วยให้ทราบข้อเท็จจริงในแต่ละประเด็นได้เร็วขึ้น แต่เป็นเพียงข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงเท่านั้น ไม่สามารถเข้าใจถึงความคิด ความรู้สึก หรือทัศนคติของผู้รับการปรึกษาได้ ตัวอย่างการใช้คำถามปิด เช่น

ลักษณะ	ตัวอย่างคำถาม	ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน
คำถามเปิด	1. หนูตรวจครรภ์เองหรือเปล่า 2. หนูได้ไปหาหมอไหม 3. แพนหนูรู้แล้วหรือยังว่าหนูท้อง 4. หนูจะบอกพ่อแม่ไหม 5. ตอนนี้หนูท้องกี่เดือนแล้ว	ผู้รับการปรึกษาไม่ยุ่งยากนักในการตอบเพียงตอบสั้น ๆ ในเรื่องที่ถูกลถาม

โดยทั่วไปแล้ว ในการให้การปรึกษาควรใช้คำถามแบบเปิดมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้โอกาสผู้รับการปรึกษาได้สำรวจถึงความรู้สึก ความคิด ทัศนคติของตนได้อย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ คำถามเปิดยังทำให้ผู้รับการปรึกษาได้มีโอกาสสำรวจความคิดของตน การสนทนาให้ความสนใจที่เรื่องราวของตนไม่รู้สึกรำคาญ ส่วนคำถามแบบปิดควรใช้ตามความจำเป็น เมื่อต้องการทราบคำตอบเฉพาะ เนื่องจากคำถามแบบปิดไม่ค่อยเอื้อให้เกิดการเปิดเผยตนเอง ได้ข้อมูลน้อย และมักได้คำตอบเพียง “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” เท่านั้น

หลักการถามในการให้การปรึกษา

- เพื่อสำรวจปัญหา ไม่เน้นการวินิจฉัยปัญหา
- ใช้คำถามแบบเปิดมากกว่าคำถามแบบปิด
- ไม่ถามมากจนเกินไป
- เป็นการถามที่ยึดผู้รับการปรึกษาเป็นศูนย์กลาง

ข้อควรระวัง

(1) ในการถามคำถาม ไม่ควรถามเพราะความอยากรู้ในเรื่องราวของผู้รับการปรึกษาจนเกินไป

(2) คำถามที่ขึ้นต้นว่า “ทำไม” หรือ “มีปัญหาอะไร” เป็นคำถามที่ควรหลีกเลี่ยงเนื่องจากจะทำให้ผู้รับการปรึกษาเกิดความรู้สึกว่า ตัวผู้รับการปรึกษานั้นมีความผิด หรือกำลังถูกตำหนิ และส่งผลกระทบต่อสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้และผู้รับการปรึกษา ท้ายที่สุดคำตอบที่ได้มักเป็นคำตอบที่ต้องนำเหตุผลต่าง ๆ มาอธิบาย ซึ่งอาจจะทำให้ได้ข้อมูลบิดเบือนได้

(2.2) ทักษะการฟังอย่างใส่ใจ (Active Listening) เป็นทักษะที่สำคัญมากในอันดับแรก ๆ การฟังอย่างตั้งใจเริ่มต้นด้วยการสังเกตภาษาท่าทาง น้ำเสียงของผู้รับการปรึกษาและใส่ใจกับเรื่องราวที่ผู้รับการปรึกษากำลังบอกพยายามฟังรายละเอียดที่เล่าอย่างต่อเนื่องจนรับรู้ได้ว่าผู้รับการปรึกษาต้องการบอกอะไร ซึ่งจะช่วยให้ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาสามารถตอบสนองหรือสื่อสารได้ชัดเจนขึ้นและสอดคล้องกับสิ่งที่ผู้รับการปรึกษาต้องการจะบอก การฟังที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้การให้การปรึกษาดำเนินไปด้วยความเข้าใจปัญหาที่แท้จริงและประสบการณ์ของผู้รับการปรึกษาได้อย่างถูกต้อง

การฟังอย่างตั้งใจ (Listening) เป็นการฟังอันอ่อนโยน ติดตามเรื่องราวได้โดยการใส่ใจ มีสติมิใช่แค่ได้ยินผ่านเฉย ๆ (Hearing) ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาจะต้องเป็นผู้ฟังที่ชัดเจน ฟังจากคำพูด จากน้ำเสียง จากท่าทางจากกิริยาของผู้รับการปรึกษาอย่างละเอียดถี่ถ้วน ฟังด้วยใจใสสะอาด เปิดใจกว้าง ปราศจากอคติ ฟังโดยไม่ตัดสินหรือตอบโต้ ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาต้องชำระใจให้ใสสะอาด กระจ่าง เพื่อต้อนรับโลกของผู้รับการปรึกษาเข้าสู่การรับรู้ของตน การฟังอย่างตั้งใจ ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาต้องละทิ้งอคติค่านิยมความเชื่อของตนเพื่อให้การรับรู้รายละเอียดของสิ่งที่ผู้รับการปรึกษากำลังบอกเล่าอย่างลึกซึ้งและชัดเจน การฟังอย่างให้ชีวิตจิตใจทั้งหมดแก่ผู้รับการปรึกษาจะสามารถได้ยินคำพูด ความในใจที่ไม่ได้กล่าวออกมาได้ชัดเจนลึกซึ้งขึ้นทั้งเนื้อหาและความรู้สึกที่สื่อออกมา เป็นการฟังที่ช่วยให้ผู้รับการปรึกษาได้บรรเทาความเจ็บปวดและความทุกข์ทรมานใจจากปัญหาของเขาได้

ตัวอย่างการฟังอย่างใส่ใจ

บุคคล	ประโยชน์สนทนา	การรับฟังที่ชัดเจน
นักเรียน	หนูจะทำอะไรดีคะครู ถ้าพ่อแม่รู้ หนูตายแน่ค่ะ พ่อหนูดุมาก แม่คงเสียใจมาก หนูเป็นลูกสาวคนโตที่พ่อรักมาก น้อง ๆ คงอายุที่มีพ่อย่างหนู	ฟังเนื้อหา : นักเรียนกลัวพ่อแม่จะรู้ว่าตนเองตั้งครรภ์ และกลัวพ่อแม่และน้อง ๆ จะรู้สึกไม่ดีกับตนเอง ฟังความรู้สึก : นักเรียนรู้สึกไม่สบายใจ และเป็นกังวลกับความรู้สึกของพ่อแม่
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา	เท่าที่ฟังมาหนูกำลังไม่สบายใจเพราะกลัวว่าจะทำให้พ่อแม่และน้อง ๆ เสียใจจากการกระทำของหนู หนูห่วงทุกคนในบ้านเลยนะคะ	การตอบสนอง : โดยการพูดถึงความรู้สึกของนักเรียน ทำให้นักเรียนรับรู้ว่าคุณเข้าใจในสิ่งที่นักเรียนต้องการ จะบอกและเกิดความไว้วางใจครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษามากขึ้น
นักเรียน	หนูไม่ได้เล่าให้ใครฟังหรอกค่ะ หนูกลัวมีคนรู้เรื่องของหนูแค่ 2 - 3 คน ก็มีเพื่อนสนิทและแฟนหนู นอกนั้นยังไม่มีใครรู้หรอกค่ะ และตอนนี้ก็มีครูอีกคน	ฟังเนื้อหา : มีคนรู้เรื่องการตั้งครรภ์อยู่ 3 คนฟัง ความรู้สึก : นักเรียนมีความกังวล และอยากให้เก็บเป็นความลับ
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา	ครูขอบคุณนะค่ะที่เล่าให้ครูฟัง เรื่องของหนูครูก็คิดว่าคุณมีความสำคัญมากกับชีวิตหนู ครูก็จะเก็บเป็นความลับค่ะ	การตอบสนอง : ให้คุณค่ากับนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความมั่นใจมากขึ้นว่าเขาจะได้รับการช่วยเหลือและรู้สึกปลอดภัย
นักเรียน	ถ้าเอาเค้าออกก็เท่ากับฆ่าลูกตัวเอง เค้าคงโกรธและเกลียดหนูมาก เค้ายังไม่รู้อะไรเลยหนูก็จะทำร้ายเค้าแล้ว (เสียงสั่นเครือ)	ฟังเนื้อหา : ถ้าทำแท้งมีความเข้าใจว่าลูกจะรู้สึกโกรธเกลียด ฟังความรู้สึก : รู้สึกผิดและไม่มั่นใจที่จะทำแท้ง
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา	ฟังดูหนูรักลูกนะค่ะ และรู้สึกผิดต่อเขา	การตอบสนอง : ให้นักเรียนมองเห็นความรู้สึกของตนเองให้ชัดเจนขึ้น

ตัวอย่างการสนทนาที่แสดงถึงการรับฟังอย่างใส่ใจ

การสื่อสาร	ตัวอย่างคำพูด
นักเรียน	หนูไม่ได้เล่าให้ใครฟังหรอกค่ะ หนูกลัว มีคนรู้เรื่องของหนูแค่ 2 - 3 คน ก็มีเพื่อนสนิทและแฟนหนู และตอนนี้ก็มีครูอีกคน นอกนั้นยังไม่มีใครรู้หรอกค่ะ
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยความสามารถ/ผู้ให้การปรึกษา	ครูขอบคุณนะค่ะที่เล่าให้ครูฟัง เรื่องของหนูครูก็คิดว่ามีความสำคัญมากกับชีวิตหนู ครูก็เก็บเป็นความลับค่ะ
นักเรียน	ค่ะครู แต่หนูก็รู้สึกแย่มาก ๆ ๆ เลยค่ะ หนูรู้สึกจะทำผิดจริง ๆ
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยความสามารถ/ผู้ให้การปรึกษา	หนูรู้สึกตัวเองทำผิด
นักเรียน	ผิดมาก ๆ ๆ เลย ทำผิดกับพ่อกับแม่ แม่รู้คงรู้สึกแย่มาก แม่แคร์รักหนูมากค่ะครู หนูสงสารแม่
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยความสามารถ/ผู้ให้การปรึกษา	หนูรู้สึกผิดกับแม่มาก ๆ ฟังที่หนูบอกแม่แคร์รักหนูมากแล้วหนูคิดว่าจะทำอย่างไรดีเพื่อให้ไม่รู้สึกผิดกับแม่มากไปกว่านี้
นักเรียน	.....

(2.3) ทักษะการสรุปความ (Summaring) หมายถึง การรวบรวมข้อมูลหรือสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการให้การปรึกษา เพื่อการสรุปประเด็นสำคัญจากสิ่งที่พูดคุย แล้วนำมาเรียบเรียงให้เข้าใจตรงกันทั้งผู้ให้และผู้รับการปรึกษา โดยเป็นคำพูดสั้น ๆ ที่ครอบคลุมใจความสำคัญทั้งหมด การสรุปความแบ่งเป็น 3 วิธี การสรุปเนื้อหา การสรุปความรู้สึก และการสรุปกระบวนการให้การปรึกษา การสรุปความจะช่วยให้ผู้ให้และผู้รับการปรึกษาเข้าใจตรงกันในประเด็นปัญหา สาเหตุ และความต้องการ รวมทั้งยังทำให้ผู้รับการปรึกษาได้เห็นภาพรวมเกี่ยวกับตนเองได้ชัดเจนขึ้นและท้ายที่สุดการสรุปความยังเป็นการย้ำประเด็นสำคัญ ๆ ซึ่งจะส่งผลต่อกระบวนการคิดของผู้รับการปรึกษาการสรุปความ จะช่วยให้ข้อความที่ยาว ๆ นั้นสั้นลง โดยการนำมาแต่เนื้อหาและความรู้สึกสำคัญ ๆ ที่ผู้รับการปรึกษาแสดงออกมา ซึ่งจะช่วยให้เห็นทิศทางและประเด็นของปัญหาหรือกระบวนการปรึกษาชัดเจนขึ้น

การสรุปความสามารถทำในระยะต่าง ๆ ของกระบวนการให้การปรึกษา โดยตั้งแต่เริ่มการให้การปรึกษา เมื่อเป็นการให้การปรึกษาในครั้งที่สองเป็นต้นไป เพื่อเป็นการทบทวนเรื่องราวที่ผ่านมาจนนำเข้าสู่การให้การปรึกษาต่อไป และในระหว่างการให้การปรึกษา การสรุปความเป็นระยะ ๆ ก็สามารถช่วยกำหนดทิศทางเพื่อไม่ให้หลงทาง และท้ายที่สุดเมื่อจะจบการให้การปรึกษาในแต่ละครั้ง การสรุปความจะช่วยทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้นและกำหนดทิศทางให้การปรึกษาที่จะดำเนินการในครั้งต่อไป

ตัวอย่างการฟังอย่างใส่ใจ

บุคคล	ประโยคคำพูด	เนื้อหาและการสรุปความ
นักเรียน	หนูจะทำอย่างไรดีคะครู เพื่อนในห้องกับครูคนอื่นคงเกลียดหนู โรงเรียนคงไม่ให้เรียนต่อ หนูอยากเรียนต่อให้จบม.ต้น ถ้าท้องหนูโตขึ้น หนูคงไม่กล้ามาโรงเรียน หนูอายุจริง ๆ ค่ะ พ่อแม่หนูอยากให้หนูลาออกแล้วกลับไปอยู่บ้านนอก เพราะเขาอายุเพื่อนบ้าน แต่หนูไม่อยากไปค่ะ หนูกลัวถ้าต้องลาออก หนูไม่เคยไปอยู่บ้านญาติที่บ้านนอกเลย หนูกลัวค่ะ	เนื้อหา : นักเรียนพูดหลากหลายประเด็น มีความรู้สึกกลัว กังวล ไม่มั่นใจในสิ่งที่จะต้องเผชิญในโอกาสข้างหน้า
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา	ตอนนี้มีหลายอย่างในใจหนูนะคะ ทั้งหมดคือความกลัว ไหนจะกลัวเพื่อนและครูรังเกียจ ที่สำคัญคือกลัวไม่ได้เรียนต่อ จากที่หนูเล่ามา แสดงว่าพ่อแม่หนูรู้แล้วนะคะ และท่านอยากให้หนูเลิกเรียนย้ายไปคลอดลูกที่ต่างจังหวัด ส่วนตัวหนูไม่ต้องการแบบนั้นนะคะ	การสรุปความ : เป็นการเรียบเรียงความคิดความรู้สึกของนักเรียน เพื่อให้เขาได้เข้าใจและชัดเจนในสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวเอง
นักเรียน	หนูคิดอะไรไม่ออกเลยคะครู หนูสับสนไปหมด หนูรู้สึกว่าทำไมต้องเป็นเรา หนูไม่เคยคิดว่าเรื่องนี้มันจะเกิดขึ้นกับหนู หนูไม่เคยคิดจริง ๆ หนูต้องทำยังไงต่อคะ ไหนจะพ่อแม่ ไหนจะเรื่องเรียน หนูอยากหายจากโลกนี้ไปเลย	เนื้อหา : นักเรียนมีความรู้สึกกลัว สับสน ไม่เห็นทางออกที่จะคลี่คลายปัญหาได้
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา	หนูกลัวและสับสนกับสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นกับชีวิต และตอนนี้รู้สึกว่าไม่เห็นทางออกของปัญหา	การสรุปความ : เป็นการเรียบเรียงความคิด ความรู้สึกของนักเรียน เพื่อให้เขาได้เข้าใจ และชัดเจนในสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวเอง

ตัวอย่างการสนทนาที่แสดงการสรุปความ

การสื่อสาร	ตัวอย่างคำพูด
นักเรียน	หนูคิดอะไรไม่ออกเลยคะครู หนูสับสนไปหมด หนูรู้สึกว่าทำไมต้องเป็นเรา หนูไม่เคยคิดว่าเรื่องนี้มันจะเกิดขึ้นกับหนู หนูไม่เคยคิดจริง ๆ หนูต้องทำยังไงต่อคะ ไหนจะพ่อแม่ ไหนจะโรงเรียน หนูอยากหายจากโลกนี้ไปเลย
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา	หนูกลัวและสับสนกับสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นกับชีวิต และตอนนี้รู้สึกว่าไม่เห็นทางออกของปัญหา
นักเรียน	คะครู ชีวิตตอนนี้มันแย่มากเลย
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา	หนูรู้สึกแย่นะคะ ในความคิดของหนู ๆ คิดว่าประเด็นใดที่น่าจะเอามาคิดก่อนเป็นลำดับต้น ๆ
นักเรียน	หนูคิดว่าหนูอยากเอาออกคะ เก็บไว้แล้วจะเป็นยังไงต่อคะ ไหนหนูต้องเรียนอีก หนูอยู่ไม่ได้หรอกคะ
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา	คะ ประเด็นแรก ๆ หนูอยากเอาเด็กออก
นักเรียน	คะ แต่.....

(3) ขั้นตอนทางเลือกและแก้ไขปัญหา

เพื่อให้ผู้รับการปรึกษารู้ความต้องการของตนเองและตัดสินใจเลือกทางเลือกที่จะจัดการกับปัญหาของตน ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาจะต้องให้กำลังใจ เพื่อให้ผู้รับการปรึกษาสามารถที่จะยอมรับผลที่อาจทำให้ผู้รับการปรึกษาเสียใจหรือเจ็บปวดในการเลือกทางเลือกนี้เพราะแต่ละทางเลือกอาจมีทั้งข้อดีและข้อด้อย ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาต้องเชื่อมั่นในศักยภาพของผู้มาปรึกษาเพราะเป็นผู้ที่มีความชัดเจนในเรื่องราวที่เกิดขึ้นมากที่สุด เขาต้องเป็นผู้ตัดสินใจหาทางออกที่เหมาะสมและรับผิดชอบต่อการตัดสินใจของตนเอง ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/

ผู้ให้การปรึกษาต้องไม่ชี้แนะหรือหว่านล้อมให้ผู้รับการปรึกษาเลือกในทางเลือกที่ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาคิดว่าดี

ทักษะที่ใช้ในขั้นตอนทางเลือกและแก้ไขปัญหา

(3.1) ทักษะการหาทางเลือก ประเด็นการหาทางเลือกควรที่จะเป็นปัจจุบัน เนื่องจากสิ่งต่าง ๆ หรือปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้นผู้รับการปรึกษาสามารถที่จะแก้ไขได้ ในขณะที่เหตุการณ์ในอดีตและอนาคตผู้รับการปรึกษาไม่สามารถกลับไปเปลี่ยนแปลง

หรือจะกำหนดได้ และเพื่อพิจารณาจากความเป็นไปได้ของแผนหรือทางเลือกที่มีครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาอาจจะเปิดประเด็นเพื่อให้ผู้รับการปรึกษาคิดถึงข้อดีและข้อเสียของแต่ละทางเลือก วิธีการที่จะบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดได้ รวมทั้งอาจจะช่วยหาข้อมูลที่จำเป็นและข้อเสนอแนะสำหรับผู้รับการปรึกษาก่อนการตัดสินใจ

เลือกวิธีการใด ๆ ก็ตาม ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาควรคำนึงถึง

- ทางเลือกที่หลากหลาย
- ข้อดี - ข้อด้อยของแต่ละทางเลือก
- การตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมและเป็นไปได้ สามารถทำได้จริง

ตัวอย่างการสนทนาเพื่อการหาทางเลือก 1

การสื่อสาร	ตัวอย่างคำพูด
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	เท่าที่คุยกันมาดูเหมือนว่าหนูอยากเก็บลูกเอาไว้ และอยาก จะเรียนต่อด้วย
นักเรียน	ค่ะครู หนูต้องทำยังไงบ้างคะ
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	ถ้าท้องหนูโตขึ้นแล้วหนูต้องมาโรงเรียน หนูมองยังไงคะ
นักเรียน	หนูไม่อยากมาเดินในโรงเรียน แต่ถ้าเรียนที่บ้าน ทำรายงาน ส่งหนูก็พอไหวค่ะ โรงเรียนเค้าจะให้หนูเรียนที่บ้านไหมคะครู
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	ดูเหมือนหนูพร้อมที่จะเรียนที่บ้านนะคะ แล้วคุณพ่อคุณแม่ คิดยังไง
นักเรียน	แม่เค้าก็ยอมรับได้ค่ะ เค้าก็พูดกับหนูเหมือนที่ได้คุยกับครู นะคะ ว่าเค้ายินดีจะเลี้ยงตัวเล็ก แต่เค้าอยากให้หนูได้เรียน ให้จบ
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	จ้ะก็เป็นทางเลือกที่ดีนะคะ ครูขอเอาเรื่องการเรียนของหนู ไปหารือกับท่าน ผอ.นะคะ แต่ให้สบายใจได้ เพราะท่านก็เป็น ครูของหนูคนหนึ่งท่านพร้อมที่จะช่วยเหลือ
นักเรียน	ขอบพระคุณค่ะครู

ตัวอย่างการสนทนาเพื่อการหาทางเลือก 2

การสื่อสาร	ตัวอย่างคำพูด
นักเรียน	หนูจะทำอะไรดีคะครู หนูอยากเรียนต่อให้จบ ม.ต้น พ่อแม่ หนูอยากให้หนูลาออกแล้วกลับไปอยู่บ้านนอก เพราะเขาอายุ เพื่อนบ้าน แต่หนูไม่อยากไปคะ หนูกลัว ถ้าต้องลาออก หนูไม่เคยไปอยู่บ้านญาติที่บ้านนอกเลย หนูกลัวคะ
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยความสามารถ/ ผู้ให้การปรึกษา	แสดงว่าพ่อแม่หนูรู้เรื่องนะคะ ครูฟังดูตอนนี้หนูมี 2 ทางเลือก คือ ลาออกจากโรงเรียนแล้วกลับไปอยู่บ้านนอก และอยู่ที่นี้ แล้วเรียนต่อ
นักเรียน	คะครู
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยความสามารถ/ ผู้ให้การปรึกษา	ในทั้งสองทางนี้ครูดูเหมือนว่าจะเกี่ยวข้องกับทางบ้าน คือ พ่อ แม่ และทางโรงเรียนคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ถ้าครู จะขอพบพ่อ แม่ของหนู พร้อมกับผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพูดคุย และหาทางออกในการแก้ปัญหาด้วยกัน พอจะเป็นไปได้ไหมคะ
นักเรียน	มันจะกลายเป็นเรื่องใหญ่ไหมคะครู
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยความสามารถ/ ผู้ให้การปรึกษา	ครูเชื่อว่า ถ้าทุกฝ่ายได้พบ ได้คุยกัน ทุกคนรักหนู จะได้ช่วยกัน หาทางออกที่เหมาะสมสำหรับหนูและช่วยให้หนูก้าวผ่าน เรื่องราวเหล่านี้ไปได้
นักเรียน	ได้คะครู หนูจะไปบอกพ่อกับแม่มาคุยที่โรงเรียน หนูจะบอกว่าครูเชิญได้ไหมคะ
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยความสามารถ/ ผู้ให้การปรึกษา	ดีคะ ๆ ๆ มานัดวันกันนะคะ

(3.2) ทักษะการให้กำลังใจ (Reassurance)

ทักษะการให้กำลังใจ เป็นการสนับสนุนให้ผู้รับการปรึกษามั่นใจในความคิดและความรู้สึกของตัวเอง การปรึกษาเอง การให้กำลังใจจะช่วยลดความวิตกกังวลซึ่งจะช่วยทำให้ผู้รับการปรึกษารู้สึกถึงการยอมรับและการเข้าใจของครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาที่มีต่อตนเอง ซึ่งจะมีผลเอื้ออำนวยต่อการเปิดเผยความรู้สึกและความคิดของตนเอง การให้กำลังใจนั้นถูกมองว่าเป็นการให้การประคับประคอง (Palliative) เพื่อให้ผู้รับการปรึกษาสามารถได้ค้นหาศักยภาพในตนเองหรือแก้ไขปัญหา การให้กำลังใจอาจทำให้ผู้รับการปรึกษารู้สึกว่า ปัญหาไม่ใช่เรื่องแปลกแต่เกิดขึ้นกับทุก ๆ ชีวิตมิใช่ความผิดปกติใด ๆ แต่อย่างไรก็ตาม การให้กำลังใจนั้นควรหลีกเลี่ยงการให้กำลังใจกับสิ่งที่เราไม่สามารถจะทำนายผลได้หรือให้ความหวังที่ไม่แน่นอน ตัวอย่างเช่น

“ฉันรู้ว่าเธอจะต้องสอบได้ทุนแน่นอน”
“ทุกสิ่งทุกอย่างจะเรียบร้อย”

การให้กำลังใจที่ไม่อยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงอาจสร้างความไม่แน่ใจในตัวครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือ นักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาได้ การให้กำลังใจอาจจะแสดงในรูปของการรับรู้ถึงสิ่งที่ผู้รับการปรึกษาพูดออกมา เช่น การพยักหน้า การยิ้มรับ การพูดตอบรับสั้น ๆ เช่น ครับ ค่ะ อืม ฯลฯ ทักษะต่าง ๆ เหล่านี้จะเอื้ออำนวยให้ผู้รับการปรึกษามีเป้าหมายในการแก้ปัญหา สำรวจวิธีการแก้ปัญหา วางแผนการแก้ปัญหาด้วยตนเอง และเกิดกำลังใจในการแก้ปัญหา

ตัวอย่างการให้กำลังใจ

การสื่อสาร	ตัวอย่างคำพูด
นักเรียน	หนูไม่แน่ใจว่าหนูจะทำได้อย่างที่ตั้งใจไว้เลยคะครู หนูไม่แน่ใจจริง ๆ
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา	ครูรู้ว่าหนูกลัว แต่ครูก็เชื่อในตัวหนูนะคะ จากที่เราคุยกันมา ครูเชื่อว่าหนูจะเข้มแข็งและผ่านไปได้ด้วยดี เท่าที่ผ่านมา พ่อแม่และโรงเรียนพร้อมที่จะให้โอกาสหนูนะคะ ขอเพียง หนูเข้มแข็ง มีอะไรครูก็พร้อมที่จะรับฟัง ช่วยเหลือ ไม่ทอดทิ้งหนูนะคะ

**(3.3) ทักษะการให้ข้อมูลและคำแนะนำ
(Information giving and advice giving)**

การให้ข้อมูลเป็นการติดต่อสื่อสารทางวาจา เพื่อให้ข้อมูลที่จำเป็นแก่ผู้รับการปรึกษาในการเข้าใจปัญหา และใช้ประกอบการตัดสินใจ การให้ข้อมูลเป็นเพียงการบอกข้อมูลโดยไม่มี การโน้มน้าว หรือใส่ข้อคิดเห็นส่วนตัวของครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยความสามารถ/ผู้ให้การปรึกษาในกรณีของนักเรียนที่ด้อยความสามารถผู้ให้ข้อมูลควรให้รายละเอียดที่ชัดเจนตามจริงครอบคลุมตามทางเลือกต่างๆ ที่นักเรียนกำลังพิจารณาเพื่อการตัดสินใจ

โดยไม่ใส่ความคิดเห็นส่วนตัวหรือความเชื่อทางด้านศาสนาของตนเองในข้อมูลนั้น

การให้คำแนะนำเป็นการให้ข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาในการนำไปปฏิบัติหรือตัดสินใจตามความเหมาะสมของผู้รับการปรึกษาแต่ละคน ที่มีความคิดเห็นจำเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติซึ่งมีความจำเป็นและเหมาะสม การให้ข้อมูลและคำแนะนำจะเป็นเพียงให้ข้อมูลที่จำเป็นหรือแนวทางที่คิดว่าควรปฏิบัติ แต่อย่างไรก็ตามการตัดสินใจเลือกทางเดินหรือวิธีการดำเนินชีวิตเป็นเรื่องของผู้รับการปรึกษาเท่านั้น

ตัวอย่างทักษะการให้ข้อมูลและคำแนะนำ

การสื่อสาร	ตัวอย่างคำพูด
นักเรียน	ถ้าหนูต้องหยุดมาโรงเรียนแต่เรียนออนไลน์ที่บ้านแทนในระหว่างที่ท้องแก่ หนูจะต้องทำอะไรบ้างคะครู ที่บ้านหนูไม่มีเงินให้หนูเติมเน็ตมาก ๆ แน่เลย
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยความสามารถ/ผู้ให้การปรึกษา	ถ้าถึงเวลานั้น ครูจะช่วยประสานครูผู้สอนทุกรายวิชาให้ส่งใบความรู้ใบงาน ที่เป็นแบบเอกสารให้หนูทางไปรษณีย์นะคะ หรือถ้าหนูมีคนที่บ้านสะดวกมารับที่โรงเรียนก็จะช่วยประสานเรื่องวันเวลาให้นะ อย่าเพิ่งกังวลโรงเรียนตกลงพร้อมให้ความช่วยเหลือหนู เพราะหนูตัดสินใจเลือกที่จะเรียนต่อนะคะ

(3.4) ทักษะการคาดคะเนผลที่จะเกิดขึ้น

เป็นการชวนให้ผู้รับการปรึกษาคิดหรือมองเห็นผลของทางเลือกและการปฏิบัติตามแผนที่เขาเป็นผู้เลือกทั้งในทางที่ดีและไม่ดี ซึ่งผลที่ตามมาเป็นได้ทั้งสถานการณ์ ประสบการณ์ และความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของผู้รับการปรึกษา รวมทั้งเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นภายนอกจิตใจ

ผลที่ตามมาอาจจะเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ รวมทั้งอาจจะเกิดขึ้นในรูปของอารมณ์ความรู้สึกเช่น รู้สึกดี/ไม่ดีตลอดไปร่ง/

สับสน เป็นต้น หรือผลต่อร่างกาย เวลา เงินทรัพย์สิน ฯลฯ

ในการคาดคะเนผลที่จะเกิดขึ้น ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือ นักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาต้องเปิดโอกาสให้ผู้รับการปรึกษาคิดถึงข้อดีและข้อด้อยของทางเลือกและการปฏิบัติตามแผนการในทางเลือกนั้น ๆ นอกจากนี้ ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาอาจจะต้องตรวจสอบว่าผู้รับการปรึกษาเข้าใจสถานการณ์ได้อย่างถูกต้องด้วยการทวนซ้ำหรือสะท้อนความรู้สึก

ตัวอย่างทักษะการคาดคะเนผลที่จะเกิดขึ้น

การสื่อสาร	ตัวอย่างคำพูด
นักเรียน	หนูเลือกที่จะเก็บลูกไว้และเรียนต่อให้จบ ม.3 ค่ะครู หนูอยากเป็นนักบัญชีค่ะ
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา	ค่ะ ถ้าหนูเลือกแบบนี้ ข้อดีก็คือ หนูจะมีโอกาสได้เรียนจนจบ และได้ทำอาชีพอย่างที่ตั้งใจ แต่อาจมีข้อเสียคือ หนูต้องอดทนกับภาวะร่างกายที่เปลี่ยนแปลงเมื่อท้องเริ่มโตขึ้นเรื่อย ๆ และอารมณ์ที่อาจแปรปรวนไปตามภาวะต่าง ๆ ของคนท้อง หนูอาจต้องเหนื่อยกว่าปกตินะค่ะ และเรื่องรูปแบบการเรียนที่อาจจะต้องเรียนออนไลน์ที่บ้าน แทนการมาเรียนที่โรงเรียน

4) ขั้นตอนการสร้างเป้าหมายและคำมั่นสัญญา

ในกระบวนการข้างต้นจะเห็นได้ว่า ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาได้ช่วยให้ นักเรียนที่ตั้งครรภ์ได้รู้จักเข้าใจและยอมรับตนเองในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ได้ใคร่ครวญพิจารณาและวางแผนในการปรับปรุงแก้ไขตามทางเลือกที่ได้ตัดสินใจแล้ว แต่ด้วยในช่วงร่นวัยนี้มีการเปลี่ยนแปลงมากมายหลายด้าน มักเกิดความวุ่นวายสับสนได้ง่าย ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาต้องตระหนักถึงความสำคัญในช่วงนี้ โดยอาจใช้วิธีกำหนดให้นักเรียนได้เลือกเป้าหมายที่ชัดเจนของตนเองให้คำมั่นสัญญาในสิ่งที่ตั้งใจ และสร้างความเข้มแข็งทางใจ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(4.1) การเลือกเป้าหมายที่ชัดเจน

เป้าหมายชีวิตเป็นสิ่งที่บุคคลให้ความสำคัญ และปรารถนาจะเกิดขึ้นในอนาคตโดยเป็นแรงจูงใจให้ตนเองมีพลังที่ทำให้ชีวิตดำเนินไป การมีเป้าหมายชีวิตที่ชัดเจนจะช่วยให้บุคคลเข้าใจและมองเห็นตัวเองได้ชัดว่า สิ่งใดเป็นข้อที่ดี สิ่งใดเป็นข้อที่บกพร่อง ต้องปรับปรุงเพื่อให้เป้าหมายบรรลุผลสำเร็จ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสามารถพิจารณาทางเลือกและการตัดสินใจของตนตามสภาพความเป็นจริงมีความชัดเจน

แน่นอน ปฏิบัติได้ และรู้จักการวางแผน การปฏิบัติตามลำดับก่อนหลังมีการประเมินผล การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง มีการพูดคุยร่วมกัน ระหว่างครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา ว่ามีเป้าหมายใด ที่ถูกต้อง เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ ไม่ใช่ความเพ้อฝัน พร้อมทั้งจะลงมือทำ และปรับเปลี่ยนตนเองในทางที่ดีและเป็นประโยชน์กับชีวิต ก่อให้เกิดการยอมรับ และเห็นคุณค่าในตน ต่อไป

ตัวอย่างการสนทนา

การสื่อสาร	ตัวอย่างคำพูด
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	เท่าที่คุยกันมาทั้งหมดหนูและพ่อแม่ เหมือนกับว่าหนูตัดสินใจที่จะเก็บลูกเอาไว้
นักเรียน	ค่ะ ก็คิดอย่างนั้นค่ะครู
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	หนูคิดว่าการเลือกของหนูครั้งนี้มันมีผลกับชีวิตของหนูยังไง
นักเรียน	ก็...มันก็กลัว กังวลค่ะครู แต่มันก็คงเป็นทางที่ดีที่สุดที่คิดได้ตอนนี้
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	จะ ครูเข้าใจนะ แต่ชีวิตเราก็คงต้องเดินต่อไป และการเดินต่อครั้งนี้ครูว่ามันต้องมีเป้าหมายที่ชัด ๆ แล้วยะ เพื่อเราจะได้รู้ว่าเราต้องทำอะไร อย่างไร นะคะ เป้าหมายชัด ๆ ของหนูตอนนี้คืออะไร
นักเรียน	หนูตัดสินใจเก็บลูกไว้
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	การเก็บลูกไว้ หนูคิดว่าหนูต้องทำอะไรบ้างคะ

ตัวอย่างการสนทนา

การสื่อสาร	ตัวอย่างคำพูด
นักเรียน	ก็... ดูแลตัวเองดี ๆ อยู่บ้านช่วยแม่ทำงานบ้าน จะได้ไม่คิดมาก
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	มีอะไรนอกจากนี้อีกไหมคะ
นักเรียน	เรื่องเรียนก็คงคลอดแล้วก็ค่อยไปเรียนทำเรื่องพักการเรียนไว้ อย่างที่คุยกันแต่เวลาอยู่ที่บ้านนาน ๆ มันต้องทำอะไรบ้างคะครู หนูก็คงเบื่อมาก ๆ เลย
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	เท่าที่ฟังมาหนูว่าจะดูแลตัวเองดี ๆ และช่วยงานที่บ้าน ดูแลตัวเองดี ๆ จะต้องทำยังไงนะ
นักเรียน	หนูว่า กินอาหารที่ดี ๆ มีประโยชน์ พักให้พอ แม่บอกว่า แม่จะช่วยหนูเรื่องอาหารการกิน คงต้องพึ่งแม่มากเลย
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	เท่าที่ครูเจอแม่ของหนูเค้าเป็นแม่ที่รักและเข้าใจลูกมากเลยนะ หนูว่าจะช่วยงานบ้านเค้าด้วย หนูจะทำได้แค่ไหน
นักเรียน	หนูต้องทำให้ได้คะครู แม่รักหนู หนูเข้าใจแล้วว่าอะไร ที่ทำให้เค้าเหนื่อยน้อยลงหนูก็จะทำ หนูทำให้เค้าเสียใจ มามากแล้ว
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	จ๊ะ หนูมีเป้าหมายชัด ๆ ที่ทำได้ด้วยตัวเองเลย 2 อย่างนะ ดูแลตัวเองเรื่องการกินอยู่และช่วยงานที่บ้าน
นักเรียน	คะครู หนูจะตั้งใจคะ ขอบคุณครูมากเลยนะคะที่ดูแลหนูมาตลอด
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	คะ ครูเชื่อว่าหนูจะทำได้ตามที่หนูตั้งใจ ครูให้กำลังใจนะ

(4.2) การให้คำมั่นสัญญา

การให้คำมั่นสัญญาเป็นการแสดงการยืนยันถึงความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะลงมือปฏิบัติ การทำสัญญาเป็นข้อตกลงระหว่างครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยความสามารถ/ผู้ให้การปรึกษาและนักเรียนผู้มาปรึกษา เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ได้ตัดสินใจเลือกและวางเป้าหมายเอาไว้ และในการให้คำมั่นสัญญาจะระบุถึงการเสริมแรงเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ตัวอย่างการสนทนา

การสื่อสาร	ตัวอย่างคำพูด
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยความสามารถ/ ผู้ให้การปรึกษา	ถ้าหนูทำได้ตามที่หนูตั้งใจ หนูจะรู้ว่าตัวเองเข้มแข็งอดทน และถ้าหนูตั้งใจทำอะไรจริง ๆ ละก็ หนูก็ทำได้นะ
นักเรียน	ค่ะหนูก็อยากให้เป็นอย่างนั้น หนูคงรู้สึกดีกับตัวเองมาก
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยความสามารถ/ ผู้ให้การปรึกษา	หนูว่าถ้าได้ทำอย่างที่ตั้งใจ มันจะทำให้หนูรู้สึกดีและรู้สึกว่า มีคุณค่ากับชีวิตหนูมากเลยนะ
นักเรียน	ค่ะครู เรื่องที่เกิดทำให้หนูรู้สึกว่าตัวเองทำไม่ดี หนูคงหาคุณค่าของตัวเองไม่เจอ
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยความสามารถ/ ผู้ให้การปรึกษา	ปัญหาที่หนูกำลังเผชิญเป็นเพียงเรื่องราวหนึ่งในชีวิตที่เข้ามาณะคะ ชีวิตหนูยังมีอีกหลายส่วนที่หนูทำได้ดีและ ถ้าหนูผ่านเรื่องนี้ไปได้มันก็จะมือนาคดี ๆ รอหนูอยู่ และมันจะเป็นเครื่องแสดงว่าหนูเข้มแข็งและไม่ย่อท้อต่อเรื่องร้าย ๆ ที่เข้ามา นี่ไงคะคุณค่าของหนู ดังนั้น หนูต้องเห็นคุณค่าในตัวเองก่อน อย่ารอให้คนอื่น มาบอก เราทำได้ คุณค่าในตัวเองมันก็เกิดขึ้นนะคะ
นักเรียน	แต่ถ้าหนูทำไม่ได้ละคะครู
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยความสามารถ/ ผู้ให้การปรึกษา	หนูคิดว่าอะไรบางอย่างที่จะเป็นเงื่อนไขที่ทำให้หนูทำไม่ได้ และ หนูคิดว่าจะขจัดเงื่อนไขนั้นได้อย่างไรคะเพื่อที่ว่าหนูจะได้ไปให้ถึงเป้าหมาย
นักเรียน	ขอบคุณค่ะครู

(4.3) การสร้างความเข้มแข็งทางใจ

การสร้างความเข้มแข็งทางใจหรือพลังสุขภาพจิต เป็นความสามารถทางอารมณ์และจิตใจในการปรับตัว และฟื้นตัวกลับสู่ภาวะปกติภายหลังที่พบกับเหตุการณ์วิกฤติที่ก่อให้เกิดความยากลำบากในชีวิตอันเป็นคุณสมบัติหนึ่งซึ่งช่วยให้บุคคลผ่านพ้นปัญหาอุปสรรคและดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุข ยิ่งกว่านั้นผู้ที่มีพลังสุขภาพจิตจำนวนมากยังสามารถใช้วิกฤติเป็นโอกาสยกระดับความคิด จิตใจ และการดำเนินชีวิตไปในทางที่ดีขึ้นหลังจากเหตุการณ์วิกฤตินั้นผ่านพ้นไปซึ่งในที่นี้ขอเสนอแนวทางในการสร้างความเข้มแข็งทางใจของนักเรียนที่ด้อยความสามารถด้วย “พลังฮึด ฮึด ฮึด” ตามแนวทางของกรมสุขภาพจิต ดังนี้

	ความหมาย	เพิ่มพลังโดย
พลังฮึด	การทนต่อแรงกดดัน	ปรับอารมณ์ ปรับความคิด
พลังฮึด	การมีความหวังและกำลังใจ	เพิ่มความหวัง เปิดมุมมองจิตใจให้กว้าง
พลังฮึด	การสู้เอาชนะอุปสรรค	ปรับพฤติกรรม ดำเนินการอย่างมีเป้าหมายชีวิต

ตัวอย่างการสร้างความเข้มแข็งทางใจ “พลังใจ” (ปรับอารมณ์ ปรับความคิด)

การสื่อสาร	ตัวอย่างคำพูด
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	ตอนนี้หนูเป็นยังไงบ้างคะ
นักเรียน	หลังจากวันนี้ไป ชีวิตหนูไม่รู้จะต้องเจออะไรอีก หนูยอมรับ ค่ะว่า แม้จะตัดสินใจที่จะเก็บลูกไว้แล้วก็ตั้งใจไว้แล้วว่า ต้องทำอะไรบ้าง แต่มันก็ยิ่งเศร้า ๆ เหงา ๆ อย่างบอกไม่ถูก หนูไม่แน่ใจตัวเองว่าจะอยู่อย่างมีความสุขได้อย่างไรค่ะครู
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	ครูเข้าใจนะ หนูกำลังพยายามเข้มแข็งที่จะเดินหน้าต่อไป แต่ลึก ๆ หนูก็แอบท้อ เหมือนไม่มีแรงจะก้าว ครูเข้าใจจริง ๆ .....
นักเรียน	ค่ะ มันเป็นอย่างนั้นจริง ๆ ค่ะ หนูจะทำยังไงดีคะ
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	ที่หนูรู้สึกเศร้า ท้อแท้ หดแรงแรง มันมีประโยชน์กับหนูไหมคะ
นักเรียน	ไม่เลยค่ะ มันกลับทำให้หนูหดแรงแรงมากขึ้น ๆ
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	แล้วหนูจะให้ความรู้สึกอย่างนั้นอยู่กับหนูต่อไปอีกนานไหมคะ
นักเรียน	หนูกำลังพยายามค่ะ หนูก็รู้นะคะว่ามันไม่มีประโยชน์อะไร ที่จะหมกมุ่นครุ่นคิดอยู่กับเรื่องที่เกิดขึ้น แล้วก็กลับไปแก้ไข อะไรไม่ได้
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	นั่นสิคะ เมื่อมันกลับไปแก้ไขอะไรไม่ได้ สิ่งทีหนูน่าจะทำ คืออะไรคะ
นักเรียน	หนูต้องยอมรับ และเผชิญกับความจริงที่เกิดขึ้น เพราะยัง มันก็เกิดขึ้นแล้ว หนูคงย้อนกลับไปไม่ได้
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	เมื่อหนูคิดได้แบบนี้ ตอนนี้หนูรู้สึกอย่างไรคะ
นักเรียน	มันเบาขึ้นค่ะ แต่หนูชอบกลับไปคิดวนเวียนอีกค่ะครู

ตัวอย่างการสร้างความเข้มแข็งทางใจ “พลังใจ” (ปรับอารมณ์ ปรับความคิด)

การสื่อสาร	ตัวอย่างคำพูด
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	หนูจะคิดวนเวียนเรื่องที่ทำให้ไม่สบายใจเวลาไหนคะ
นักเรียน	เวลาหนูอยู่คนเดียวค่ะ
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	แล้วตอนที่หนูไม่คิดวนเวียนเรื่องนี้ สัมเรื่องนี้ไปได้คือ ตอนไหนคะ
นักเรียน	ตอนที่หนูมีงานต้องทำ หรือตอนที่หนูอยู่กับคนอื่น ๆ ค่ะ หนูก็จะคิดเรื่องอื่น ไม่คิดเรื่องที่ทำให้ทุกข์ค่ะ
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	หนูพบใช้ไหมคะว่า ถ้าหนูมีสิ่งที่จะต้องทำ หรือมีคนอยู่ด้วยหนู ก็จะไม่จมอยู่กับเรื่องที่ทำให้ทุกข์ ไม่หมกมุ่นอยู่กับมัน แต่จะ ทำสิ่งอื่น ๆ แทน ถึงตอนนี้หนูพอจะได้คำตอบไหมคะ
นักเรียน	ค่ะครู หนูเข้าใจแล้วว่าหนูต้องไม่ว่าง ไม่อยู่เฉย ๆ ไม่อยู่คนเดียว หนูต้องอยู่ให้ได้ เรื่องมันเกิดขึ้นแล้ว ยอมรับมัน แก้ไขไป ไม่หมกมุ่นอยู่กับมันจนไม่มีแรงเดินหน้าต่อ
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	ค่ะ แรก ๆ หนูอาจต้องหากิจกรรมทำ หรือหากคนมาพูดคุย ด้วยเพื่อให้หนูไม่คิดหมกมุ่น แต่นานไปครูเชื่อว่าหนูจะค่อย ๆ เข้มแข็งขึ้น
นักเรียน	ค่ะครู หนูต้องอยู่ให้ได้ หนูต้องยอมรับมัน แก้ไขไป ไม่หมกมุ่นอยู่กับมันจนไม่มีแรงเดินหน้าต่อ และถ้าหนูเหงา หนูโทรปรึกษาครูได้ไหมคะ
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	ยินดีค่ะ

ตัวอย่างการสร้างความเข้มแข็งทางใจ “พลังใจ” (เพิ่มความหวัง เปิดมุมมองจิตใจให้กว้าง)

การสื่อสาร	ตัวอย่างคำพูด
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	ดีแล้วแหละ...ที่สำคัญหนูต้องไม่ลืมนะคะว่า หนูยังมีพ่อ แม่ ครู และเพื่อน ๆ ที่เข้าใจและคอยเป็นกำลังใจให้หนูอยู่ตลอด หนูไม่ได้เผชิญปัญหาอยู่โดยลำพังนะคะ
นักเรียน	จริงด้วย...ถ้าไม่เกิดเรื่องนี้ หนูจะไม่รู้เลยว่าชีวิตหนูก็ยังมี คนที่เข้าใจและคอยห่วงใย คนใกล้ตัวหนูทั้งนั้นเลยคะ
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	คนเหล่านั้น ไม่ใช่แค่เข้าใจและห่วงใยหนูเท่านั้นนะคะ แต่ทุกคนยังรอคอยให้หนูเข้มแข็ง กลับมาใช้พลังให้เต็มที่ กลับมาเรียน และทำในสิ่งที่หนูตั้งใจไว้ต่อไป
นักเรียน	เพียงหนูเท่านั้นใช่ไหมคะ ที่จะทำให้พ่อ แม่ ครู และเพื่อน ไม่ผิดหวังเหมือนที่ผ่านมา
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	ทุกคนหวังว่าหนูจะผ่านช่วงเวลานี้ไปได้ และเต็มทีกับการเดินทางต่ออย่างมีพลังความสุขสำเร็จของหนู เป็นความสุขของพ่อ แม่ ครูและเพื่อน ๆ ด้วยคะ
นักเรียน	คะครู หนูจะใช้ชีวิตเดินทางต่อไป เพื่อ พ่อ แม่ ครู และเพื่อน ๆ ไม่ใช่แค่ตัวหนูคนเดียว
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	ดีจังคะ หากทุกคนได้ยิน คงดีใจไม่ต่างจากครู
นักเรียน	หนูเองก็จะคอยบอกตัวเองไว้เสมอคะ

ตัวอย่างการสร้างความเข้มแข็งทางใจ “พลังใจ” (ปรับพฤติกรรม ดำเนินการอย่างมีเป้าหมายชีวิต)

การสื่อสาร	ตัวอย่างคำพูด
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	แล้ว....หนูคิดว่า หนูควรต้องลงมือทำอะไรต่อจากนี้บ้าง ที่เป็นรูปธรรม
นักเรียน	นั่นสิคะ ที่ผ่านมานูชอบแต่คิด หยุตอยู่แค่ตั้งใจ ไม่เคย ลงมือทำอะไรจริงจังอย่างมีเป้าหมายเลยคะ
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	ถ้า.....เราลองมาดูกันใหม่ว่าอะไรคือเป้าหมายในชีวิตของหนู
นักเรียน	ดีคะ ขอขอบคุณมากเลยคะครู ถ้าหนูมีเป้าหมายชีวิตชัด ๆ หนูคงไม่ทำอะไรผิดพลาดเช่นนี้
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	อย่าเสียเวลาโทษตัวเองเลยคะ หนูมองไปข้างหน้านะ ว่าอะไรคือเป้าหมายในชีวิตของหนู
นักเรียน	หนูอยากเรียนให้จบปริญญาตรี มีงานทำ มีเงินเลี้ยงดูพ่อแม่คะ
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	เป้าหมายนี้ หนูจะไปถึงได้ยังไงคะ
นักเรียน	หนูต้องจบ ม.6 แล้วเรียนต่อมหาวิทยาลัยในคณะที่หนู อยากเรียน
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	ตอนนี้หนูเหลือเวลาอีกเท่าไรคะถึงจะจบ ม.6
นักเรียน	อีกปีเดียวคะ ตอนนี้หนูอยู่ชั้น ม.5 แล้วคะ
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	หนูทำได้ไหมคะ เรียนอีกปีเดียว ก็จะเข้ามหาวิทยาลัย ได้แล้ว
นักเรียน	ต้องทำให้ได้คะ.... ไม่งั้นฝันของหนูไม่มีวันจะเป็นจริงได้เลย
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา	ครูเอาใจช่วยนะคะ ที่หนูจะดูแลตัวเองขณะท้องไปด้วย และก็วางแผนเรื่องการเรียนต่อให้จบ ม.6 ไปด้วย เพื่อจะได้ เข้ามหาวิทยาลัยตามที่หนูตั้งใจ และเมื่อนึกท้อระหว่างทาง เมื่อใด ให้นำนี้ถึงเป้าหมายชีวิตของหนูไว้ นะคะ
นักเรียน	คะครู..... ขอขอบคุณมากนะคะ

(5) ขั้นตอนการให้การปรึกษา

การให้การปรึกษานั้นเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล 2 คน ที่มีเป้าหมายเพื่อการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระหรือแรงกดดันภายในจิตใจ รวมทั้งช่วยเพิ่มเติมหรือสร้างเสริมศักยภาพของบุคคล ดังนั้น เมื่อบุคคลทั้ง 2 คนบรรลุเป้าหมายการให้การปรึกษาก็จะสิ้นสุดลง ซึ่งบางครั้งการสิ้นสุดของกระบวนการให้การปรึกษาก็อาจเกิดจากสาเหตุอื่น ๆ ได้ เช่น ผู้รับการปรึกษาต้องการยุติหรืออาจต้องการความช่วยเหลืออื่น เป็นต้น

การให้การปรึกษาอาจดำเนินและยุติได้ภายในครั้งเดียว หรืออาจจะดำเนินไปจนถึงช่วงระยะเวลาหนึ่ง จนมีสัญญาณที่แสดงว่าการให้การปรึกษามาถึงจุดที่สามารถยุติการให้การปรึกษาได้ เช่น ผู้รับการปรึกษาค้นหาวิธีการแก้ปัญหาและ

พัฒนาจนเกิดความมั่นใจที่จะเลือกและตัดสินใจปฏิบัติได้อย่างชัดเจน ความวุ่นวายภายในใจลดลงหรือหมดไป การเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้น เป็นต้น

ในการยุติการให้การปรึกษานอกจากจะตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ปัญหาได้แล้ว ผู้รับการปรึกษาต้องพร้อมรับมือกับผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจของตนและเข้าใจว่าหากไม่เป็นไปตามที่คิดไว้ย่อมสามารถเปลี่ยนแปลงได้เสมอเพราะในอนาคตอาจมีปัจจัยหรืออุปสรรคใดๆ เกิดขึ้นมาอีกได้ แต่ถ้าผู้รับการปรึกษามีเป้าหมายที่มั่นคงในการแก้ปัญหาและมีคำมั่นสัญญากับตนเองในการปฏิบัติตามแนวทางที่เลือก ก็จะทำให้ผู้รับการปรึกษาพร้อมที่จะรับกับเหตุการณ์ในอนาคต

ตัวอย่างการยุติระหว่างการให้การปรึกษา

การสื่อสาร	ตัวอย่างคำพูด
นักเรียน	ครูขา...หนูยังไม่อยากให้ใครรู้เรื่องของหนูค่ะ ตอนนี้มีแต่แม่ เพื่อนสนิทคนเดียวในห้องที่รู้ และแม่สัญญาว่าจะไม่เล่าให้ใครฟัง หนูขอคิดก่อนได้ไหมคะ และหนูก็อยากคุยกับแฟนก่อนว่า เขาจะอย่างไร
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา	วันนี้เราคุยกันมาพอสมควรแล้วนะคะ สรุปรว่า หนูยังไม่ยินดีให้ครูแจ้งพ่อแม่และโรงเรียนนะคะ หนูขอเวลาไปคิดก่อน และระหว่างนี้หนูจะขอคุยกับแฟนก่อนว่าจะอย่างไร ถ้าฉัน ครูขอนัดหมายคุยกับหนูครั้งต่อไป ในวันพุธ ตอนเลิกเรียนดีไหมคะ หนูจะได้มีเวลา คิดทบทวน 3 วัน และเหตุการณ์นี้ก็จะได้ไม่ยืดเยื้อเกินไป

ตัวอย่างการยุติเมื่อสิ้นสุดการให้การศึกษา

การสื่อสาร	ตัวอย่างคำพูด
นักเรียน	<p>ครูคะหนูตัดสินใจแล้วคะว่าจะเอาลูกไว้เพราะพ่อแม่หนูยินดีเลี้ยงให้ และพ่อแม่แพนก็เห็นดีด้วย ส่วนตัวหนูกับแพนเราจะเรียนต่อกันคะ แพนหนูเขาจะเรียนสายอาชีพ สาขาช่างซ่อมเครื่องยนต์ เขาอยากออกมาทำงานเร็ว ส่วนหนูตอนนี้ขอแค่เรียนให้จบ ม.3 ก่อน แล้วค่อยคิด เพราะหนูคงต้องช่วยแม่ดูแลลูก แต่ตอนที่หนูคลอดจะตรงกับช่วงสอบปลายภาค หนูจะทำยังไงคะ</p>
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การศึกษา	<p>เอาละ จากที่เราคุยกันมาหลายครั้งแล้ว จนหนูพบทางเลือกนะคะ หนูตัดสินใจที่จะเรียนต่อจนจบ ม.3 แล้วค่อยคิดต่อว่าจะเรียนอะไรหรือหยุดเรียน ส่วนตอนนี้หนูจะเรียนออนไลน์ไปจนถึงช่วงสอบปลายภาคนะคะ ซึ่งครูได้ประสานกับทางโรงเรียนและคุณครูในรายวิชาต่าง ๆ ให้แล้ว</p> <p>ส่วนตอนสอบหนูคงต้องรอให้คลอดเรียบร้อยแล้วค่อยมาขอสอบในภายหลัง ซึ่งก็ยังมีเวลาในช่วงปิดเทอม สำหรับเทอม 2 เราค่อยมาดูความพร้อมของหนูกันอีกทีดีไหมคะว่าจะมาเรียนด้วยวิธีไหน ดังนั้น ตอนนี้หนูพยายามดูแลสุขภาพนะคะ เพื่อตัวหนูเองและลูก ส่วนเรื่องเรียนเดี๋ยวครูขอเวลาประชุมครูผู้สอนเพื่อให้ได้รายละเอียดที่ชัดเจนอีกครั้ง น่าจะเป็นวันพรุ่งนี้ แล้วครูจะนัดหมายหนูเพื่อพาหนูไปพบคุณครูในทุกรายวิชานะคะ</p>
นักเรียน	<p>ครูคะหนูยังกังวลว่า ถ้าคุณครูคนอื่นเข้าไม่ยอมช่วยจะทำไงคะ</p>
ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การศึกษา	<p>หนูกลัวนะคะครูเข้าใจคะ แต่เรื่องนี้มันยังไม่เกิดนะคะ อย่าเพิ่งกลัวคะ เท่าที่เราได้พูดคุยกันมาหนูก็จะเห็นว่าทุก ๆ คนพร้อมให้โอกาสหนูนะคะ แต่ถ้ามันเป็นอย่างที่หนูกลัวจริง ๆ เราก็ต้องยอมรับมันนะแล้วมาหาทางแก้กันต่อไป ครูยังไม่ทิ้งหนูนะคะ เราจะเดินไปด้วยกันนะ เพราะถ้าหนูเลือกทางนี้แล้ว การเรียนต่อด้วย ท้องด้วย เลี้ยงลูกด้วย ย่อมต้องเจออุปสรรคอีกมาก หนูพร้อมจะเจอใช้ไหมคะ</p>
นักเรียน	<p>คะครู อย่าทิ้งหนูนะคะ หนูจะพยายามอดทนและผ่านมันไปให้ได้ เพราะหนูยังเป็นความหวังของพ่อกับแม่ หนูจะอดทนเพื่ออนาคตของหนูคะ</p>

3. ครูผู้ให้การดูแล

ช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ ผู้ให้การปรึกษา กับการประสานงาน

การปรึกษาในกรณีนักเรียนตั้งครรภ์เป็นการช่วยให้ผู้รับการปรึกษาได้เข้าใจตนเองและเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นจนสามารถตัดสินใจหาทางออกได้บนข้อมูลที่ถูกต้องและความพร้อมของตนเอง อีกทั้งสามารถปรับเปลี่ยนความคิด ทศนคติที่มีต่อตนเองให้เป็นไปในทิศทางที่ดี ไม่ตำหนิ รู้สึกผิดและโทษตัวเอง จนสามารถประพฤติปฏิบัติในแนวทางที่เป็นประโยชน์กับตนเองได้ แต่การจัดการกับปัญหาการตั้งครรภ์ของนักเรียนเป็นสถานการณ์ที่ซับซ้อนไม่ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานเฉพาะตัวนักเรียนที่มารับการปรึกษาเพียงคนเดียว แต่ยังรวมถึงบุคคลในครอบครัว เพื่อน เพื่อนบ้าน คนรู้จัก ครู ผู้บริหารในโรงเรียน และทีมสหวิชาชีพด้วย การตัดสินใจของนักเรียนจึงมีการเกี่ยวข้องกับบุคคลดังกล่าวข้างต้นด้วย ดังนั้น งานสำคัญประการหนึ่งของครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาคือการประสานกับบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยต้องผ่านการรับรู้และเห็นชอบจากนักเรียนผู้รับการปรึกษาก่อน บทบาทการเป็นผู้ประสานของครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษาต้องวางตัวเป็นกลางไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เอื้อให้แต่ละฝ่ายรับรู้เรื่องราวให้กระจ่างชัดตามความเป็นจริง เข้าใจความต้องการของแต่ละฝ่ายและให้โอกาสทุกฝ่ายแสดงออกทั้งความคิดและความรู้สึกได้อย่างอิสระ แต่ทุกอย่างควรยุติที่ข้อเท็จจริงที่เป็นไปได้ ไม่ใช่อารมณ์ในการแก้ปัญหา

รูปแบบการประสานความช่วยเหลือให้นักเรียนที่ด้อยความสามารถ มีดังนี้

3.1 การประสานกับครอบครัว

<p>1. วัตถุประสงค์</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นและจัดการกับความรู้สึกและอารมณ์ด้านลบที่เกิดขึ้น 2. เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวได้พูดคุยกันบนข้อเท็จจริงและเหตุผลมากกว่าการใช้อารมณ์ ยอมรับฟังซึ่งกันและกัน 3. เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวได้ช่วยเหลือกัน เป็นส่วนหนึ่งในการร่วมกันหาทางออกในการจัดการกับปัญหา 4. เพื่อให้ได้ข้อสรุปและแนวทางแก้ปัญหาร่วมกันของคนในครอบครัวที่เป็นไปได้
<p>2. บทบาทของครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยความสามารถ/ผู้ให้การปรึกษา</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นสื่อกลางในการประสานระหว่างนักเรียนกับครอบครัว 2. จัดบรรยากาศให้คนในครอบครัวได้มีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหา 3. เอื้ออำนวยให้คนในครอบครัวสื่อสารความคิดความรู้สึกของตน และรับฟังซึ่งกันและกัน ยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้นก้าวผ่านอารมณ์และความรู้สึกทางลบได้ จนสามารถใช้เหตุผลและข้อเท็จจริงมาจัดการปัญหาและหาทางออกร่วมกัน โดยใช้ทักษะและกระบวนการการปรึกษา

ตัวอย่างคำพูดที่ใช้

ช่วงการสื่อสาร	ตัวอย่างคำพูด
ช่วงเริ่มต้น การประสาน	<ul style="list-style-type: none"> > “ครูขอคุยกับคุณแม่เรื่องของน้อง..... คุณแม่พอจะทราบเรื่องราวของน้องหรือเปล่าคะ” > “ช่วงนี้น้อง..... อยู่ที่โรงเรียนดูเงียบ ๆ คุณพ่อได้สังเกตน้องตอนอยู่ที่บ้านเป็นอย่างไรบ้าง” > “ครูได้คุยกับน้อง.....ที่โรงเรียน น้องเค้าเห็นว่าคุณพ่อคุณแม่มีความสำคัญกับชีวิตของเค้ามาก ครูเลยขอพบคุณพ่อคุณแม่คะ”
ช่วงร่วมกันหาทางออก และความช่วยเหลือ	<ul style="list-style-type: none"> > “ในเรื่องที่เกิดขึ้นครูได้คุยกับน้อง..... ครูพบว่าลูกของคุณแม่มีเหตุผลที่มีความชัดเจน อยากให้คุณแม่ได้ฟังน้อง..... หน่อยค่ะ” > “ยังไง ๆ น้อง..... ก็เป็นลูกสาวของคุณพ่อ ครูคิดว่าการหาทางออกเกี่ยวกับเรื่องนี้ น่าจะได้มีการมาพูดคุยร่วมกัน” > “คุณแม่มีความคิดเห็นอย่างไรกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับลูกของคุณแม่” > “ครูรับรู้ว่าคุณพ่อกำลังโกรธมาก ครูเข้าใจและเห็นใจมาก ๆ ค่ะ” > “ในสถานการณ์ขณะนี้ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้ว เรามาร่วมกันหาหรือหาทางออกที่เหมาะสมที่สุด คุณพ่อคิดยังไงคะ” > “แนวทางที่คุณแม่นำเสนอนี้ คุณแม่ลองมาฟังความเห็นของน้อง..... ว่าเขาคิดอย่างไร” > “จากการที่ได้รับฟังความคิดเห็นของแม่ หนูรู้สึกอย่างไรบ้าง” > “คุณพ่อคุณแม่ได้ฟังน้อง..... พูด อยากจะบอกอะไรบ้างคะ” > “เมื่อแม่รู้เรื่อง และโกรธโมโหหนูมาก หนูจะทำยังไงได้บ้าง” > “ความคิดเห็นของแต่ละคนมีความแตกต่างกัน อยากให้หนูรับฟังคุณพ่อชัด ๆ นะคะ ครูรับรู้ว่าท่านพูดด้วยความรักและเป็นห่วงมาก”
ช่วงท้ายของ การประสาน	<ul style="list-style-type: none"> > “วันนี้ได้ข้อสรุปว่าน้อง..... จะขอลาพักการศึกษาจนกว่าจะคลอแล้วคุณพ่อคุณแม่จะดูแล ส่วนทางครูก็จะช่วยดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับทางโรงเรียน” > “ครูรู้สึกขอบคุณที่ได้มาคุยกันวันนี้ทำให้ทุกคนได้มองเห็นแนวทางแก้ไขปัญหา และได้หาทางออกร่วมกัน” > “ครูยินดีนะคะถ้าในระหว่างนี้จะให้ครูมาคุยหรือประสานกับใครบ้าง เพื่อจะให้แนวทางที่ตัดสินใจได้บรรลุวัตถุประสงค์”

3.2 การประสานกับผู้บริหาร ครู และบุคลากรในโรงเรียนที่เกี่ยวข้อง

<p>1. วัตถุประสงค์</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อทำความเข้าใจกับผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการหาแนวทางช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์ 2. เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนและมีแนวปฏิบัติในการให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์ให้เหมาะสมแต่ละกรณี 3. เพื่อให้ทุกฝ่ายในโรงเรียนมีส่วนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งด้านการเรียน สุขภาพกาย สุขภาพจิต เศรษฐกิจ การจัดการด้านกายภาพที่เอื้อต่อการตั้งครรภ์ ฯลฯ
<p>2. บทบาทของครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นสื่อกลางประสานความเข้าใจเพื่อร่วมกันให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่ตั้งครรภ์กับผู้บริหาร ครู และบุคลากรในโรงเรียนที่เกี่ยวข้อง 2. นำเสนอข้อมูล สถานการณ์การตั้งครรภ์ของโรงเรียนและร่วมกันหาแนวทางในการป้องกันปัญหา 3. จัดบรรยากาศให้มีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหา และร่วมมือกันช่วยเหลือแก้ไขปัญหา 4. แจ้งให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องรับรู้ถึงความสำเร็จในการร่วมมือกันช่วยเหลือนักเรียนเมื่อสิ้นสุดการดูแลช่วยเหลือ

ตัวอย่างคำพูดที่ใช้

ช่วงการสื่อสาร	ตัวอย่างคำพูด
<p>ช่วงเริ่มต้น การประสาน</p>	<ul style="list-style-type: none"> > “ตอนนี้ในโรงเรียนของเรามีเด็กที่ตั้งครรภ์ ท่านผู้อำนวยการมีมุมมองอย่างไรบ้างคะ” > “เราจะทำความเข้าใจกับครูในเรื่องการตั้งครรภ์ของเด็กอย่างไร” > “โรงเรียนของเรามีแนวทางหรือวิธีการอย่างไรบ้างในการรับมือกับปัญหานี้”

ตัวอย่างคำพูดที่ใช้

ช่วงการสื่อสาร	ตัวอย่างคำพูด
ช่วงร่วมกันหาทางออกและความช่วยเหลือ	<ul style="list-style-type: none"> > “ครูมีความคิดเห็นอย่างไรที่ลูกศิษย์เราตั้งครรภ์” > “เมื่อลูกศิษย์ในห้องตั้งครรภ์ครูคิดว่าเราที่เป็นครูจะช่วยอะไรเขาได้บ้าง” > “เด็กขอเรียนที่บ้านและทำรายงานส่งจนกว่าเขาจะคลอดในรายวิชาของครูจะดำเนินการอย่างไรได้บ้าง”
ช่วงท้ายของการประสาน	<ul style="list-style-type: none"> > “นักเรียนที่ห้องของคุณครู ได้คุยกับเด็กและพ่อแม่ ตกกลางเขาจะลาออกนะคะ และย้ายไปอยู่ที่ต่างจังหวัดคะ” > “ลูกศิษย์ที่เราได้ช่วยกัน เขาขอเรียนต่อคะ แต่เรียนที่บ้าน ตอนนี้ได้ประสานผู้สอนเรียบร้อยแล้ว พ่อแม่เขาก็เห็นดีด้วยคะ” > “ลูกศิษย์ที่เราได้ช่วยกันดูแล ตอนนี้แจ่มใสขึ้น เขาจะกลับมาเรียน เขาได้ลูกชายคะ ตอนนี้นำคุณแม่ยายเลี้ยง”

3.3 การประสานกับบุคคล/ผู้เชี่ยวชาญ จากหน่วยงาน/หน่วยบริการภายนอกเพื่อการส่งต่อ

1. วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้นักเรียนตั้งครรภ์ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและได้รับการดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสมและปลอดภัยจากผู้ที่มีความรู้ มีทักษะ เชี่ยวชาญเฉพาะทาง 2. เพื่อให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์รับรู้และเชื่อมั่นว่ามีบุคคลและผู้เชี่ยวชาญ จากหน่วยงานและหน่วยบริการต่าง ๆ ที่พร้อมจะให้การดูแลช่วยเหลือ
2. บทบาทของครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือ นักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นสื่อกลางประสานงานระหว่างนักเรียน ผู้ปกครองกับบุคคล/ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงาน/หน่วยบริการภายนอกที่เกี่ยวข้อง ในการให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์ 2. ประสานขอข้อมูลเพิ่มเติม ขอความช่วยเหลือและส่งต่อกรณีที่มีความจำเป็น 3. อำนวยความสะดวกให้นักเรียนไปพบบุคคล/ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงาน/หน่วยบริการภายนอกที่เกี่ยวข้องด้วยความสบายใจ 4. แจ้งผลในการร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือนักเรียนและแสดงความขอบคุณต่อบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ตัวอย่างคำพูดที่ใช้ (...ตัวอย่างเฉพาะประสานด้านสุขภาพ)

ช่วงการสื่อสาร	ตัวอย่างคำพูด
ช่วงเริ่มต้นการประสาน	<ul style="list-style-type: none"> > “ครูมีคุณหมอมที่เข่าเชี่ยวชาญในเรื่องนี้ เขาสามารถให้ข้อมูลได้ครอบคลุม หนูสนใจไปพบเขาไหมคะ” > “คุณแม่อยากคุยกับคุณหมอมที่เชี่ยวชาญด้านนี้โดยเฉพาะไหมคะ ครูสามารถติดต่อให้ได้ค่ะ” > “คุณพยาบาลที่หนูจะไปพูดคุย เขาบอกว่าสามารถคุยตอนเย็น ๆ ที่หนูพร้อมได้จ้ะ”
ช่วงร่วมกันหาทางออกและความช่วยเหลือ	<ul style="list-style-type: none"> > “ทางโรงเรียนต้องการทราบข้อมูลว่าทางโรงพยาบาลมีระบบในการดูแลนักเรียนที่ด้อยความสามารถอย่างไรบ้าง” > “ทางคุณพยาบาลต้องการให้ทางโรงเรียนร่วมมืออย่างไรที่จะเป็นประโยชน์กับนักเรียน ทางเราก็มินินะคะ” > “อยากขอความช่วยเหลือให้คุณพยาบาลแนะนำการดูแลตนเองระหว่างตั้งครรภ์ให้กับนักเรียนค่ะ” > “ทางโรงเรียนมีนักเรียนที่ด้อยความสามารถ เราได้คุยกันแล้วทั้งนักเรียนและผู้ปกครองต้องการเอาเด็กออกค่ะ ครูเลยจะขออนุญาตส่งนักเรียนและผู้ปกครองให้มาคุยรายละเอียดกับทางโรงพยาบาลนะคะ”
ช่วงท้ายของการประสาน	<ul style="list-style-type: none"> > “นักเรียนที่ห้องของคุณครู ได้คุยกับเด็กและพ่อแม่ ตกลงเขาจะลาออกนะคะ และย้ายไปอยู่ที่ต่างจังหวัดค่ะ” > “ลูกศิษย์ที่เราได้ช่วยกัน เขาขอเรียนต่อค่ะ แต่เรียนที่บ้าน ตอนนี้ได้ประสานผู้สอนเรียบร้อยแล้ว พ่อแม่เขาก็เห็นดีด้วยค่ะ” > “ลูกศิษย์ที่เราได้ช่วยกันดูแล ตอนนี้แฉ่งใสขึ้น เขาจะกลับมาเรียน เขาได้ลูกชายค่ะ ตอนนี้ให้คุณยายเลี้ยง”

3.4 การประสานกับเพื่อนนักเรียน

1. วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อสร้างความเข้าใจกับเพื่อน ๆ ร่วมชั้นเรียน และนักเรียนในโรงเรียนให้เข้าใจยอมรับและให้โอกาสดูแลกับเพื่อนนักเรียนที่ตั้งครรภ์ 2. เพื่อให้เพื่อนได้ช่วยเหลือเพื่อน และมีแนวทางการปฏิบัติตนที่เหมาะสมระหว่างเพื่อน ๆ กับนักเรียนที่ตั้งครรภ์
2. บทบาทของครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นสื่อกลางในการช่วยให้เพื่อนนักเรียนในห้อง และนักเรียนทั้งโรงเรียนเข้าใจและยอมรับ 2. จัดบรรยากาศเอื้อให้มีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของเพื่อนที่จะมีส่วนในการช่วยเหลือเมื่อเพื่อนเกิดปัญหา 3. ส่งเสริมให้มีการดูแลช่วยเหลือกัน อยู่ร่วมกันอย่างกัลยาณมิตร

ตัวอย่างคำพูดที่ใช้

ช่วงการสื่อสาร	ตัวอย่างคำพูด
ช่วงเริ่มต้น การประสาน	<ul style="list-style-type: none"> > “ตอนนี้ในห้องของเรามีเพื่อนที่กำลังประสบปัญหาพบว่า กำลังตั้งท้องนะคะ ครูอยากปรึกษาว่าเราจะช่วยเพื่อนของเราได้อย่างไรบ้าง เพื่อให้เพื่อนของเราผ่านไปให้ได้” > “เราจะทำความเข้าใจกับเพื่อนนักเรียนคนอื่น ๆ อย่างไรดีคะ”
ช่วงร่วมกันหาทางออก และความช่วยเหลือ	<ul style="list-style-type: none"> > “นักเรียนมีความคิดเห็นกับเรื่องนี้อะไรบ้างคะ” > “ในฐานะเพื่อนร่วมห้องเรียน นักเรียนจะช่วยเพื่อนให้เรียนต่อไปจนจบชั้นนี้ได้ยังไงคะ” > “เราจะช่วยกันได้อย่างไรบ้างที่จะทำให้เพื่อนคนอื่นเห็นใจ ให้โอกาสเพื่อนของเรา โดยไม่ต้องขอร้องหรือล้อเลียน ครูขอความคิดเห็นคะ”
ช่วงท้ายของ การประสาน	<ul style="list-style-type: none"> > “เพื่อนของเราตอนนี้ตัดสินใจเรียนต่อ แต่ขอเรียนแบบออนไลน์นะคะ เพราะไม่สะดวกในการเดินทางมาเรียน หากนักเรียนคนใดพร้อมจะให้ความช่วยเหลือในวิชาใด ๆ บอกครูมานะคะ ครูจะประสานต่อให้คะ” > “เพื่อนของเราตอนนี้ใกล้คลอดแล้วนะคะ สุขภาพดีทั้งแม่และลูก เพื่อน ๆ ว่างแวะไปเยี่ยมนะคะ เพื่อนเราจะได้มีกำลังใจ” > “เพื่อนเราคลอดแล้วนะคะ หลานของพวกเราเป็นผู้ชายนะ ครูได้ข่าวว่ามีคนไปเยี่ยมมาแล้ว ดีจัง เพื่อนจะได้มีกำลังใจ เตียวเปิดเทอมสองเพื่อนจะกลับมาเรียนนะคะ ครูหวังว่าพวกเราทุกคนจะยินดีต้อนรับและให้โอกาสเพื่อนนะคะ ถ้าพวกเราโอเคกับเพื่อน ปฏิบัติกับเขาเหมือนเดิม ครูเชื่อว่า เพื่อนของเราจะมีกำลังใจ และเรียนต่อได้จนจบนะคะ”

ทั้งกระบวนการปรึกษาเพื่อหาทางเลือกและการประสานความช่วยเหลือกับฝ่ายต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนที่ได้กล่าวมาข้างต้น นับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์ผ่านวิกฤติปัญหานี้ไปได้ไม่ว่านักเรียนจะตัดสินใจเลือกทางเลือกใดก็ตาม เพราะการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์ ย่อมมาจากความร่วมมือของทุกคนที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ดังนั้น ครูผู้ให้การดูแล

ช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา จึงควรได้รับการฝึกฝนและพัฒนาทักษะการให้การปรึกษา และทักษะในการประสานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำหน้าที่ของครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์/ผู้ให้การปรึกษา เพื่อนำพาลูกศิษย์ออกจากปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทที่

แนวทาง

การจัดการเรียนรู้

สำหรับนักเรียนตั้งครรภ์

**ครูและโรงเรียน
ต้องตระหนักว่าเด็กและ
เยาวชนมีโอกาที่จะ
ก้าวพลาดได้ หรือ
เผชิญกับปัญหาทางเพศ
ในรูปแบบต่าง ๆ
เนื่องจากสภาพแวดล้อม
การดำรงชีวิตในปัจจุบัน
มีความเปลี่ยนแปลง**

และปัญหาเรื่องเพศของเด็กและเยาวชนในสังคมไทย มีความซับซ้อน อันมาจากฐานคิดด้านสังคมและวัฒนธรรมที่ยังคงไม่เปิดโอกาสการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นตามพัฒนาการของช่วงวัย ขาดการเตรียมเด็กให้เข้าสู่วัยรุ่นและรู้เท่าทันอารมณ์เพศของตัวเอง ไม่สามารถจัดการตัวเองให้มีความรับผิดชอบ และปลอดภัย เพราะปัจจัยด้านทัศนคติของผู้ใหญ่ ทำให้การเรียนรู้เรื่องเพศของวัยรุ่นยังคงเป็นการลองผิดลองถูกด้วยตัวเอง และหากเกิดความผิดพลาด ก็จะไม่ได้รับการยอมรับจากคนรอบข้าง ดังนั้น คนใกล้ชิดต้องมีความเข้าใจต่อพัฒนาการทางเพศ และตระหนักว่า เรื่องเพศเป็นเรื่องปกติของคนทุกคน ครูและโรงเรียน

เป็นส่วนหนึ่งของการดูแลช่วยเหลือให้โอกาสเปิดกว้างและเปิดใจต่อการเรียนรู้ของวัยรุ่น ซึ่งต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือให้ได้รับการศึกษาจนจบตามหลักสูตร อีกทั้งมีความเข้มแข็ง มีความพร้อมต่อการดำรงชีวิต สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างปกติสุข

การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่ตั้งครรภ์ รวมถึงการป้องกันการตั้งครรภ์สำหรับเยาวชนในโรงเรียน อยู่บนพื้นฐานของการคุ้มครองสิทธิเด็ก และเยาวชนทั้งด้านการศึกษา สุขภาพ สังคมและสวัสดิการ การเจริญเติบโตด้านต่าง ๆ

พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 มาตรา 5 ได้ระบุไว้ว่า “วัยรุ่นมีสิทธิตัดสินใจด้วยตนเอง และมีสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้” ที่สำคัญในมาตรา 6 (3) ที่ระบุว่า “ให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนหรือนักศึกษาที่ตั้งครรภ์ให้ได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสมและต่อเนื่อง” รวมทั้ง กฎกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดประเภทของสถานศึกษาและการดำเนินการของสถานศึกษาในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2561 โดยเฉพาะในข้อ 7 ที่ระบุว่า “ให้สถานศึกษาตามวรรคหนึ่งจัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งตั้งครรภ์ให้ได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสมและต่อเนื่อง โดยใน (1) อนุญาตให้นักเรียนหรือนักศึกษาดังกล่าวหยุดพักการศึกษาในระหว่างการตั้งครรภ์ การคลอด และหลังคลอดเพื่อดูแลบุตรตามความเหมาะสม และจัดการเรียนการสอนให้เกิดความยืดหยุ่นตามศักยภาพอย่างต่อเนื่อง” ซึ่งนายแพทย์วิวัฒน์ โรจนพิทยากร ผู้อำนวยการศูนย์นโยบายและการจัดการสุขภาพคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ได้เคยกล่าวไว้ว่า “เรื่องเด็กท้องต้องได้เรียนเป็นเรื่องสำคัญ การเรียนเป็นการสร้างอนาคตของคนทุกคน ซึ่งล่าสุดเมื่อเดือนตุลาคม 2561 ที่ผ่านมากกระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 โดยหนึ่งในข้อกำหนดสำคัญ คือ การประกาศให้ทุกสถาบันการศึกษาใด ๆ ก็แล้วแต่ เมื่อพบว่าเด็กตั้งครรภ์จะต้องไม่ให้เด็กออกจากโรงเรียนยกเว้นจะมีการย้ายตามความประสงค์ของนักเรียนการให้เด็กกลับสู่ระบบการเรียนยังมีประโยชน์ เพราะเคยมีผลการศึกษาจากต่างประเทศพบว่า เด็กที่อุ้มท้องมาเรียนจะช่วยสร้างความตระหนักให้กับเพื่อนให้เข้าใจและระมัดระวังป้องกันไม่ให้ท้องก่อนวัยอันควรได้”

การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสที่จะได้รับการศึกษาเสมอภาคเท่าเทียมกันอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยยึดหลักนักเรียนสำคัญที่สุด ดังนั้น โรงเรียนจึงต้องจัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนที่ตั้งครรภ์ ให้ได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสมและต่อเนื่อง จนจบหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับ หรือการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยโรงเรียนจะต้องยืดหยุ่นในวิธีการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่ตั้งครรภ์ โดยอาจจะต้องทำแผนการจัดการเรียนรู้รายบุคคลในลักษณะที่มีความหลากหลาย และจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพนักเรียนที่ตั้งครรภ์ หรือวิธีการอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและสภาพนักเรียนที่ตั้งครรภ์

บทบาทหน้าที่ ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ให้แก่เด็กนักเรียนที่ตั้งครรภ์

โรงเรียนในฐานะองค์กรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษาของนักเรียนโดยตรง มีหน้าที่จัดการเรียนการสอน และบริการทางการศึกษาให้กับนักเรียนทุกคน ทุกระดับชั้นอย่างทั่วถึงด้วยความเสมอภาค กรณีที่มีนักเรียนที่ตั้งครรภ์ระหว่างเรียน ผู้มีบทบาทเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู บุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ในโรงเรียน ผู้ปกครอง ตัวนักเรียนและพ่อของเด็กในครรภ์ บุคคลเหล่านี้ต้องรับทราบและร่วมมือกันแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เด็กนักเรียนที่ตั้งครรภ์ได้รับการช่วยเหลือคุ้มครองตามสิทธิของพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 ภายใต้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ได้กำหนดบทบาทของครูและบุคลากรในโรงเรียนให้ดำเนินการทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน การป้องกันการตั้งครรภ์ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย และการดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่ตั้งครรภ์หรือเผชิญปัญหาทางเพศ รวมถึงการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของเด็กนักเรียนที่ตั้งครรภ์ ซึ่งกรณีนี้ บุคลากรในโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการเฝ้าระวังและจัดการเรียนการสอนให้นักเรียน ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา

- 1.1 ประชุมชี้แจงผู้เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาร่วมกัน
- 1.2 จัดตั้งทีมงาน เช่น ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่ตั้งครรภ์ ครูพยาบาล ครูประจำวิชา ครูที่รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียน หัวหน้าระดับ ผู้ปกครองของนักเรียน คณะกรรมการวิชาการ กรรมการอำนวยการทุกฝ่าย เพื่อรับทราบกระบวนการทำงาน และการดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่ตั้งครรภ์ ตามสภาพปัญหาและบริบทของโรงเรียน

2. ฝ่ายวิชาการ

จัดทำโครงการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน เป็นรายกรณี โดยคณะกรรมการฝ่ายวิชาการ ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา ครูประจำวิชา ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์ ครูที่รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หัวหน้าระดับ ผู้ปกครอง และนักเรียน ร่วมกัน วางแผนและพิจารณาการจัดรูปแบบวิธีการเรียน การสอน การใช้สื่อ การวัดและประเมินผล ให้เป็นไปตามสภาพสรีระของนักเรียนอย่าง เหมาะสมและต่อเนื่อง

3. ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือ นักเรียนที่ตั้งครรภ์ :

ร่วมกับครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา ครูพยาบาล หัวหน้าระดับ ครูที่รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

- 3.1 สังเกตและสื่อสารกับผู้ปกครองเกี่ยวกับ พฤติกรรมสุขภาพและปัญหาอุปสรรคของ นักเรียนที่ตั้งครรภ์ ในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ระหว่างตั้งครรภ์
- 3.2 ออกเยี่ยมบ้านหรือประสานงานระหว่าง ครูประจำวิชา กับนักเรียนในกรณีที่นักเรียน เรียนรู้ด้วยตนเองอยู่ที่บ้านอย่างต่อเนื่องจนจบ ภาคการศึกษา
- 3.3 บันทึกผล สรุปผล และรายงานผลตาม แบบรายงานผลของโรงเรียนส่งถึงหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง เช่น ระเบียบสะสม แบบบันทึกข้อมูล สุขภาพ รายงานผลการเรียน (คะแนนเก็บ ระหว่างภาค คะแนนปลายภาค ระดับผล การเรียน) ฯลฯ

4. ผู้ปกครองของนักเรียน ที่ตั้งครรภ์

- 4.1 ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา ร่วมกันระหว่าง บ้านกับโรงเรียนในการดูแลให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์ มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่พร้อมในการดูแล ทารกในระหว่างตั้งครรภ์และหลังคลอด อย่างปลอดภัย และเอื้ออำนวยให้นักเรียน ได้รับการดูแลด้านการศึกษาย่างต่อเนื่อง จนจบหลักสูตร

5. พ่อของเด็กทารกในครรภ์

- 5.1 ในกรณีที่พ่อของเด็กทารกในครรภ์อยู่ในโรงเรียน เดียวกัน ควรต้องให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบ ในระหว่างที่นักเรียนตั้งครรภ์ โดยร่วมกันดูแล ถึงสภาพจิตใจ การเสริมแรง การให้กำลังใจ รับผิดชอบช่วยเหลือ ประสานงานด้าน การเรียนรู้กับครูประจำวิชาในการรับ-ส่งชิ้นงาน /ภาระงาน เป็นที่เลี้ยงคอยอธิบายการเรียน ระหว่างที่นักเรียนที่ตั้งครรภ์ต้องเรียนรู้ ด้วยตนเองที่บ้าน ตลอดจนรับผิดชอบเลี้ยงดู ทารกร่วมกันภายหลังคลอด (ครูผู้ให้การดูแล ช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์ให้คำปรึกษา เพื่อให้สามารถรับผิดชอบทารกพร้อมกันในฐานะ ความเป็นพ่อแม่) ทั้งนี้ ผู้มีบทบาทเกี่ยวข้อง กับนักเรียนที่ตั้งครรภ์ต้องทำความเข้าใจถึง สภาพปัญหาอย่างลึกซึ้ง เพื่อเตรียมความพร้อม ในการวางแผนการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้ ให้มีความหลากหลายอย่างเป็นระบบ นักเรียน ที่ตั้งครรภ์สามารถตัดสินใจเลือกวิธีการ รูปแบบ การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองตามความสมัครใจ ซึ่งจะช่วยให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่าง มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมาย ภายใต้การบริหารจัดการการดำเนินงาน ให้เป็นไปตามบริบทของโรงเรียนที่กำหนดไว้

แนวทางการจัดทำ แผนการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่ตั้งครรภ์ (Guidelines for creating lesson plan for pregnant students)

ตามที่พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาคครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 และกฎกระทรวงกำหนดประเภทของของสถานศึกษาและการดำเนินการของสถานศึกษาในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2561 ที่ระบุให้สถานศึกษาต้องจัดให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์ได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสมต่อเนื่องและจัดการเรียนการสอนให้เกิดความยืดหยุ่นตามศักยภาพอย่างต่อเนื่องนั้น หากพิจารณาการดำเนินงานที่ผ่านมาของหน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงศึกษาธิการจะเห็นว่า ได้มีการดำเนินงานเพื่อดูแลช่วยเหลือในการจัดทำแผนการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมาโดยตลอด เช่น ในปี พ.ศ. 2541 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายให้ผู้พิการทุกคนที่ต้องการเรียนต้องได้เรียน และได้กำหนดสาระสำคัญให้สถานศึกษาจัดการประเมินนักเรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของนักเรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอน

ดังนั้น ในกรณี “นักเรียนตั้งครรรภ์” การจัดทำแผนการเรียนรู้รายบุคคล ก็จะใช้แนวทางในการดำเนินงานในลักษณะเดียวกันตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น และเพื่อให้โรงเรียนที่มีนักเรียนที่ตั้งครรรภ์สามารถจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้จัดทำแนวปฏิบัติการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนที่มีนักเรียนที่ตั้งครรรภ์ โดยมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์นักเรียนที่ด้อยความสามารถ

ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาหรือครูแนะแนวหรือครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยความสามารถวิเคราะห์นักเรียนที่ด้อยความสามารถเพื่อนำไปเป็นแบบและจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพนักเรียนที่ด้อยความสามารถในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 ข้อมูลส่วนตัว
- 1.2 ความต้องการของนักเรียน
- 1.3 สภาพแวดล้อม
- 1.4 พิจารณาอายุครรภ์
- 1.5 สุขภาพของนักเรียนที่ด้อยความสามารถ

2. กำหนดมาตรฐาน ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้เพื่อจัดการ เรียนรู้ที่เหมาะสมและเอื้อต่อ นักเรียนรายบุคคล

ครูประจำวิชา คณะกรรมการวิชาการ กลุ่มบริหารวิชาการ ร่วมกันกำหนดเฉพาะมาตรฐาน ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ที่นักเรียนกำลังเรียนอยู่ในชั้นนั้น ๆ โดยพิจารณาส่วนที่จะต้องเรียนรู้ในระหว่างด้อยความสามารถเพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการปรับกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมและปลอดภัยอย่างมีคุณภาพ

3. ออกแบบการจัดการเรียนรู้ รายบุคคล

ครูประจำวิชา ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาและนักเรียนควร กำหนดเป้าหมายร่วมกัน จัดลำดับการเรียนรู้วางแผนการวัดผล ประเมินผล การเรียนรู้และการปฏิบัติให้ชัดเจน พิจารณาวิธีการเรียน การสอน กิจกรรมของนักเรียนในลักษณะต่าง ๆ ตลอดจนคัดเลือกสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพนักเรียนที่ด้อยความสามารถ ซึ่งสามารถปฏิบัติได้ ดังนี้

- 3.1 จัดทำหน่วยการเรียนรู้ตามมาตรฐาน ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ในรายวิชาแต่ละระดับชั้น ในส่วนที่นักเรียนต้องเรียนด้วยตนเอง
- 3.2 กำหนดการสอน /โครงการสอน โดยปรับ กำหนดการสอน/โครงการสอนจากเดิม ให้เหมาะสมกับนักเรียนในช่วงเวลาด้อยความสามารถที่นักเรียนจำเป็นต้องเรียนด้วยตนเองให้มีความต่อเนื่องกับโครงการสอนปกติ โดยเฉพาะ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/นวัตกรรมการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล จำนวนชั่วโมง รวมถึงการ นับเวลาเรียนในแต่ละรายวิชา ซึ่งครูประจำวิชา ต้องจัดทำและแจ้งนักเรียนอย่างชัดเจนเพื่อให้ เข้าใจตรงกัน
- 3.3 การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ปรับแผนการเรียนรู้ จากปกติให้เอื้อต่อนักเรียนได้เรียนรู้อย่าง ปลอดภัยในช่วงระยะเวลาที่ไม่สามารถเรียน ในห้องเรียนปกติได้ (สาระสำคัญ จุดประสงค์ การเรียนรู้/ผลการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ยังสามารถใช้รูปแบบเดิมได้ ส่วนที่เป็น กระบวนการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/ นวัตกรรม การวัดผลและประเมินผล ควรปรับ ให้เอื้อต่อสภาพสรีระของนักเรียนที่จะสามารถ เรียนรู้ได้ในทุกที่ ทุกเวลาอย่างปลอดภัย)

รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนรู้ให้แก่เรียนที่ด้อยความสามารถ

การจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่ด้อยความสามารถสามารถจัดการเรียนรู้ได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ การเรียนในชั้นเรียนตามปกติตลอดภาคการศึกษาหรือตลอดปีการศึกษา การเรียนรู้ด้วยตนเองหรือเรียนที่บ้าน และพักการเรียน นักเรียนสามารถเลือกรูปแบบวิธีการเรียนตามความสมัครใจ และในแต่ละรูปแบบก็มีวิธีการปฏิบัติตามลำดับ ดังนี้

1. การเรียนในชั้นเรียนตามปกติตลอดภาคการศึกษาหรือตลอดปีการศึกษา

- 1.1 จัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรปกติของโรงเรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
- 1.2 ปรับกิจกรรมการเรียนรู้และวิธีการวัดผลและประเมินผลให้เหมาะสมกับสภาพตั้งครรภ์ของนักเรียน เช่น วิชาที่ต้องมีภาคปฏิบัติ และกิจกรรมพัฒนานักเรียนที่เป็นภาคสนาม เป็นต้น
- 1.3 สร้างพื้นที่ปลอดภัยในการเรียนรู้อย่างรอบด้าน (สถานที่ สิ่งแวดล้อม กิจกรรมที่เหมาะสม การให้ การเสริมแรงในการเรียนรู้ ฯลฯ)

ข้อดี

- 1) เรียนและทำกิจกรรมไปพร้อมกับเพื่อนตามปกติ
- 2) มีเพื่อน ๆ ให้ความช่วยเหลือ ไม่ว่าจะเหว่
- 3) สิ้นสุดการเรียนทุกรายวิชาไปพร้อมกับเพื่อน ๆ

ข้อจำกัด

- 1) ด้วยสรีระร่างกายที่เปลี่ยนแปลงทำให้เกิดอึดอัดและไม่คล่องตัว
- 2) กิจกรรมการเรียนภาคปฏิบัติต้องระวังทุกอิริยาบถ
- 3) อาจจะต้องพึ่งพาเพื่อนเมื่อทำกิจกรรมกลุ่ม

2. การเรียนรู้ด้วยตนเองหรือเรียนที่บ้าน กรณีที่นักเรียนไม่สามารถเข้าชั้นเรียนตามปกติได้ตลอดภาคการศึกษา ก็จำเป็นที่จะต้องเรียนด้วยตนเองที่บ้านมีแนวปฏิบัติดังนี้

- 2.1 ชี้แจงผู้เกี่ยวข้องให้ทราบข้อมูล ข้อตกลง และแนวปฏิบัติร่วมกัน
- 2.1.1) แจกข้อมูลการเรียนรู้แต่ละรายวิชาให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับกำหนดการเรียนรู้ (เรียนตอน ไหน เมื่อไร อย่างไร) ขั้นตอนการเรียนรู้ (เตรียมตัวอย่างไร ทำอย่างไร) ข้อตกลงภาระงาน/ชิ้นงาน การนับเวลาเรียนให้ครบตามรายวิชาการวัดผลและประเมินผลตลอดจนการตัดสินผลการเรียน

- 2.1.2) ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูวิชาการ ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา ครูประจำวิชา ครูแนะแนว ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์ ผู้ปกครอง และตัวนักเรียน

- 2.2 ออกแบบสื่อ/นวัตกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยครูแต่ละรายวิชาออกแบบสื่อ/นวัตกรรมที่หลากหลายให้เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาวิชานั้น ๆ อาจพิจารณาหรือให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์มีส่วนร่วมในการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับสภาพตนเอง เช่น ห้องเรียนจำลอง โครงการเรียนรู้แผนผัง แผนภูมิ สื่อสิ่งพิมพ์ทุกประเภท คลิปวิดีโอ บทเรียนออนไลน์ ออนไลน์ (On air) การเรียนรู้ที่ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทุกประเภท ได้แก่ Zoom, Google Meet เป็นต้น

- 2.3 กำหนดมาตรฐาน ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ ครูประจำวิชาทุกรายวิชาต้องสำรวจมาตรฐาน ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ที่นักเรียนที่ตั้งครรภ์ต้องเรียนด้วยตนเองในระหว่างที่ไม่สามารถเรียนในห้องเรียนปกติ เพื่อนำไปเป็นข้อมูลจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและปลอดภัย

- 2.4 จัดทำแผนและวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ครูประจำวิชาทำแผนการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาของตนเอง โดยนำแผนการเรียนรู้ที่ใช้สอนในห้องเรียนปกติมาปรับในหัวข้อกิจกรรมการเรียนรู้สื่อ/นวัตกรรมการวัดผลและประเมินผลให้สอดคล้องกับนักเรียนตามที่ออกแบบไว้เหมาะสมสำหรับนักเรียนตั้งครรภ์ กรณีที่ต้องมีการรับ - ส่ง ภาระงาน/ชิ้นงาน สื่อ/นวัตกรรมหรือเอกสารการเรียนรู้ นักเรียนสามารถเลือกปฏิบัติได้ ดังนี้

แนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์

- 2.4.1) นักเรียนรับงานด้วยตนเอง
  - 2.4.2) มอบหมายเพื่อนมารับงานแทน
  - 2.4.3) ผู้ปกครองมารับงานแทน
  - 2.4.4) ครูวิชาการ ครูประจำชั้น ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์ หรือผู้ประสานงานที่โรงเรียนแต่งตั้งมอบหมายรวบรวมภาระงาน/ชิ้นงาน สื่อ/นวัตกรรมฯลฯ มอบให้นักเรียนที่บ้าน
- 2.5 นักเรียนเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยครูประจำชั้นหรือครูประจำวิชาหรือครูแนะแนวหรือครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์ชี้แจงและสร้างความเข้าใจ ให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกวิธีการเรียนรู้และการปฏิบัติตนที่จะเรียนรู้อย่างปลอดภัยตลอดระยะเวลาของการตั้งครรภ์
- 2.6 การวัดผลและประเมินผล ครูประจำรายวิชาทุกรายวิชาจะเป็นผู้เก็บรวบรวมคะแนนระหว่างภาคจากชิ้นงาน/ภาระงาน แบบฝึกหัดแบบทดสอบฯลฯ และอื่น ๆ ที่ได้ออกแบบตามขั้นตอนของการวัดผล ประเมินผลระหว่างภาคและปลายภาคตามข้อตกลงในรายวิชานั้น ๆ แล้วบันทึกไว้เป็นหลักฐานตลอดภาคเรียนเพื่อนำไปตัดสินผลการเรียนปลายภาคเรียน
- 2.7 การตัดสินผลการเรียนให้เป็นที่ไปตามดุลพินิจของครูประจำวิชา เช่น กรณีสอบปลายภาคสามารถทำได้ 2 วิธี
- 2.7.1) ตัดสินจากแบบทดสอบหรือข้อสอบปลายภาคเหมือนนักเรียนทั่วไป
  - 2.7.2) ตัดสินจากภาระงาน/ชิ้นงาน โครงการที่ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้ ต้องกำหนดภาระงาน/ชิ้นงาน โครงการ ให้มีคุณภาพเทียบเท่ากับเครื่องมือการสอบปลายภาคของนักเรียนปกติ

ข้อดี

- (1) มีความเป็นอิสระ เป็นส่วนตัวมากขึ้น ไม่ต้องเร่งรีบกับการทำงานในชั้นเรียน
- (2) มีเวลาดูแลสุขภาพของตัวเองและพักผ่อนได้มากขึ้น
- (3) ฝึกความรับผิดชอบและมีวินัยในตัวเอง

ข้อจำกัด

- (1) ขาดการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ เนื่องจากอยู่คนละสถานที่
- (2) ขาดคู่คิดหรือเพื่อนสำหรับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างทำกิจกรรม
- (3) ขาดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมที่ยากลำบากเพราะต้องทำเพียงลำพัง

3. พักการเรียน

กรณีที่นักเรียนตั้งครรภ์มีความประสงค์ขอพักการเรียนตลอดระยะเวลาที่ตั้งครรภ์สามารถทำได้โดยแจ้งให้โรงเรียนทราบและปฏิบัติตามระเบียบการขอพักการเรียน ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์ ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา หรือผู้ประสานที่โรงเรียนมอบหมายต้องให้คำแนะนำ ชี้แจงข้อมูลอย่างรอบด้านเกี่ยวกับการกลับเข้าเรียนว่าจะไม่ได้เรียนกับเพื่อนรุ่นเดียวกันเหมือนเดิม ต้องเรียนกับรุ่นน้องและจบพร้อมรุ่นน้อง นักเรียนต้องเตรียมปรับตัว ปรับใจ ให้อยอมรับสภาพการเรียนที่แท้จริงให้ได้เสียก่อน เพื่อจะไม่เกิดความท้อแท้ ความทุกข์ กังวล เมื่อกลับเข้าเรียน

เมื่อได้รับอนุญาตให้พักการเรียน นักเรียนควรต้องติดต่อกับโรงเรียนเป็นระยะ ๆ ผ่านทางระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนรับทราบข้อมูลรอบด้านเกี่ยวกับตัวนักเรียนและพร้อมที่จะให้การดูแลช่วยเหลือจนนักเรียนสามารถกลับเข้าเรียนจนจบการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ระหว่างพักการเรียนนักเรียนต้องปฏิบัติดังนี้

3.1 เข้าสู่ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน โดยมีครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยความสามารถ หรือ ผู้ประสานงานที่โรงเรียนแต่งตั้งมอบหมายทำหน้าที่ ดังนี้

3.1.1 รับผิดชอบติดตามดูแลนักเรียนที่ด้อยความสามารถเป็นระยะ ๆ ตลอดภาคเรียน/ตลอดปีการศึกษา

3.1.2 ประสานงานขอความร่วมมือจากหน่วยงานองค์กร บุคคลากร (นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ในพื้นที่) ที่เกี่ยวข้องในการสร้างความเข้าใจ ให้ความรู้ดูแลช่วยเหลือ สุขภาวะองค์รวม และให้ได้เรียนรู้เกี่ยวกับ สุขอนามัยแม่และเด็ก รวมถึงการบริหาร ทารกหลังคลอดอย่างถูกต้อง ปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ ฯลฯ

3.2 ประเมินความพร้อมและความต้องการของนักเรียนในระหว่างด้อยความสามารถ ครูผู้ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยความสามารถ หรือผู้ประสานงานที่ได้รับมอบหมายจะติดตามความคืบหน้าและประเมินความพร้อมด้านสุขภาวะองค์รวม (กาย จิต อารมณ์ สังคม ปัญญา) ของนักเรียนและทราบว่าเข้าสู่ภาวะปกติ โดยมีผู้ปกครอง ผู้รับผิดชอบดูแลทารกอย่างปลอดภัย และนักเรียนประสงค์กลับเข้าเรียน โรงเรียนก็จะดำเนินการรับนักเรียนเข้าเรียนในชั้นเรียนปกติต่อไป

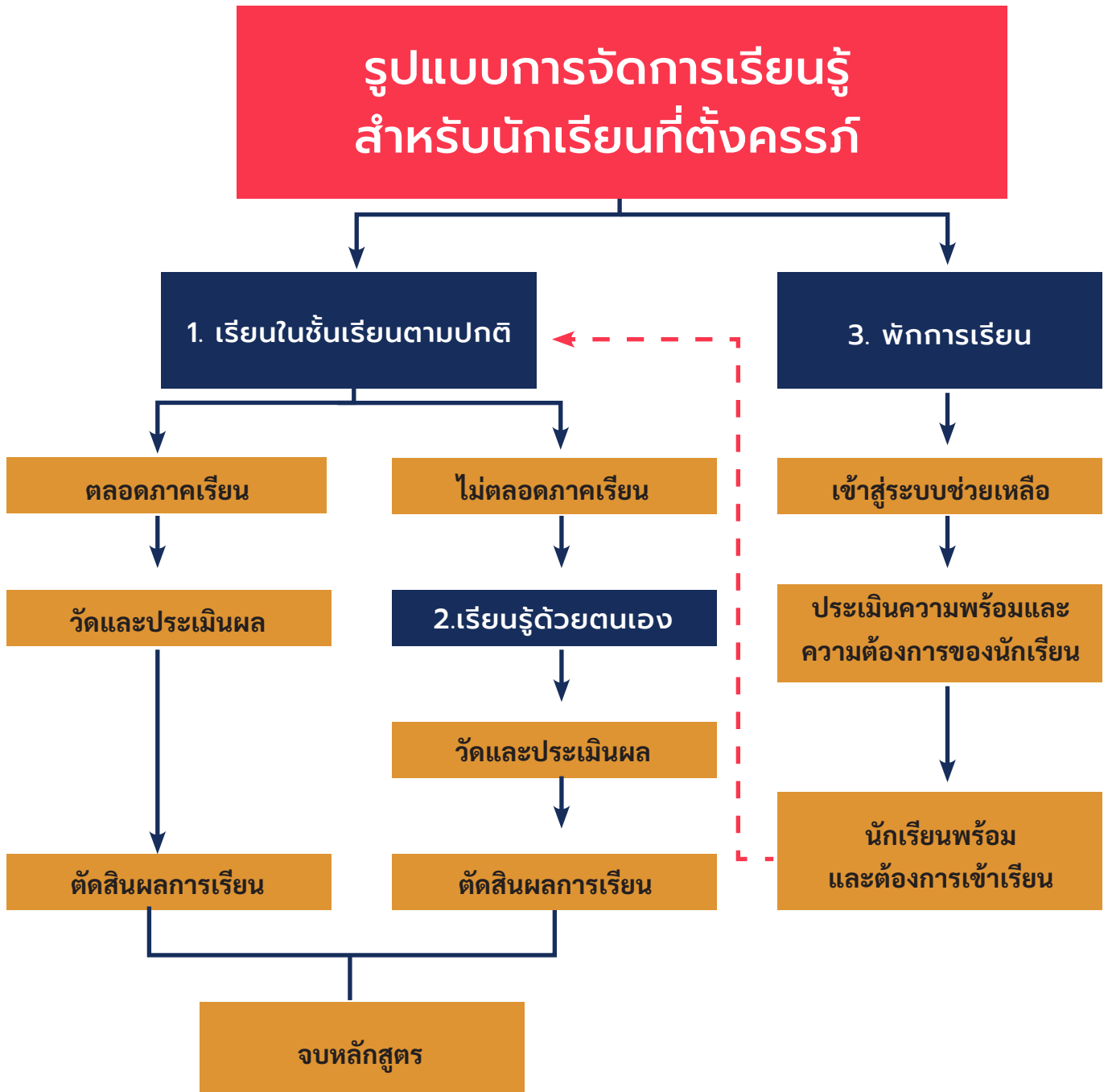
3.3 นักเรียนมีความพร้อมและต้องการกลับเข้าเรียนเมื่อนักเรียนผ่านช่วงระยะเวลาด้อยความสามารถและคลอบเป็นที่ยอมรับ สภาร่างกายจิตใจ และปัญญาพร้อมที่จะกลับเข้าสู่ห้องเรียนปกตินักเรียนสามารถทำเรื่องขอกลับเข้าเรียนในชั้นเรียนปกติตามภาคเรียนที่พักการเรียนไปก่อนหน้านั้น และสามารถศึกษาได้จนจบหลักสูตร

การจบหลักสูตร

โรงเรียนในฐานะผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาจะต้องปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการวัดผลและประเมินผลการเรียนของโรงเรียนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เป็นข้อกำหนดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ร่วมกับพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559

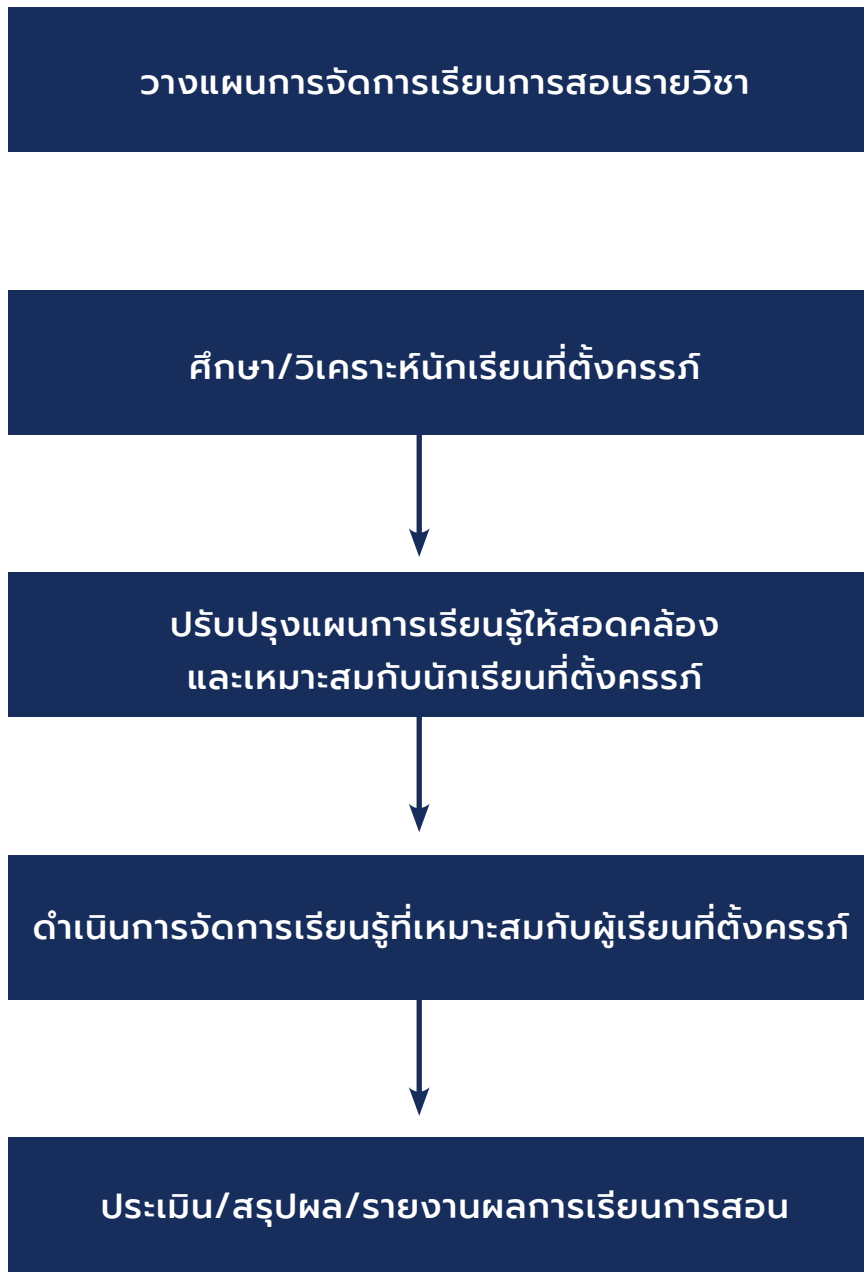
แผนผังที่ 3

รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่ด้อยความสามารถ

แผนผังที่ 4

การจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่ด้อยความสามารถ

တၢ်အၢ်ပူၤ

1. กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1.1 พระราชบัญญัติ
การป้องกันและแก้ไขปัญหา
การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น
พ.ศ. 2559

1.2 กฎกระทรวงกำหนด
ประเภทของสถานบริการ
และการดำเนินการของ
สถานบริการในการป้องกัน
และแก้ไขปัญหาคกรรภ์
ในวัยรุ่น พ.ศ. 2561

2.

เอกสารการสำรวจข้อมูลและ สัมภาษณ์เชิงลึกนักเรียนที่ตั้งครรภ์

3.

แนวทางการนิเทศการดำเนินงาน เพศวิถีศึกษาสู่คุณภาพนักเรียน

4.

เอกสารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

5.

คู่มือแนวทางการให้ความคุ้มครอง และช่วยเหลือนักเรียนนักศึกษา ซึ่งถูกล่วงละเมิด

6.

สวัสดิการด้านสังคมสำหรับวัยรุ่น ที่ด้อยโอกาส

6.1 ด้านที่พัก กรณีไม่สามารถพักอาศัยกับครอบครัวได้ : บ้านพักเด็กและครอบครัวทุกจังหวัด

6.2 ด้านเงินสนับสนุนการเลี้ยงดูบุตร

- เงินสงเคราะห์เด็กภายในครอบครัว กรณีครอบครัวมีฐานะยากจนมีสิทธิได้รับการช่วยเหลือค่าเลี้ยงดู ค่าพาหนะ ค่าการศึกษาหรือค่าใช้จ่ายอื่นๆ สำหรับเด็ก รวมถึงทุนการประกอบอาชีพสำหรับครอบครัว เพื่อบรรเทาความเดือดร้อน โดยแจ้งความประสงค์ได้ที่ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัด หรือโทร. 1300
  - การช่วยเหลือเงินค่าเลี้ยงดูเด็กเดือนละไม่เกิน 2,000 บาท ต่อเด็ก 1 คน
  - การช่วยเหลือเป็นสิ่งของ เช่น เครื่องอุปโภคบริโภคสำหรับเด็กตามความจำเป็น เดือนละไม่เกิน 500 บาท ต่อเด็ก 1 คน
  - กรณีเห็นสมควรให้ความช่วยเหลือครอบครัวใดที่ให้ความอุปการะเด็กมากกว่า 1 คน ให้พิจารณาช่วยเหลือเงินค่าเลี้ยงดูเด็กได้ ภายในวงเงินเดือนละไม่เกิน 4,000 บาท และ/หรือช่วยเหลือเป็นเครื่องอุปโภคบริโภค ภายในวงเงินเดือนละไม่เกิน 1,000 บาท
- เงินอุดหนุนเด็กแรกเกิด (โครงการ) กรณีครอบครัวที่มีรายได้น้อย ให้ตั้งแต่แรกเกิด จนถึงเด็กอายุ 6 ปี เดือนละ 600 บาท โดยติดต่อขอรับเงินอุดหนุนได้ที่เทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่
- เงินสงเคราะห์บุตร กรณีแม่วัยรุ่นมีสิทธิประกันสังคมยื่นคำขอรับเงินสงเคราะห์บุตรเดือนละ 800 บาท ได้ที่สำนักงานประกันสังคมในพื้นที่ หรือโทร. 1506

6.3 ด้านการรับเลี้ยงบุตร/ยกบุตรบุญธรรม กรณีไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้ ประสานกรมกิจการเด็ก และเยาวชน โทร. 1300

6.4 ด้านอาชีพ : ขอรับการฝึกอาชีพได้ที่ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (กทม.) หรือ ที่ศูนย์เรียนรู้ การพัฒนาสตรีและครอบครัว สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (กรณีต่างจังหวัด)

7.

ตัวอย่างแบบฟอร์มต่าง ๆ สำหรับการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียน ที่ตั้งครรภ์

7.1 แบบบันทึกข้อมูลรายบุคคลสำหรับนักเรียนที่ด้อยความสามารถ

ชื่อโรงเรียน.....ระดับชั้น.....สังกัด.....
เริ่มใช้แผนวันที่.....สิ้นสุดแผนวันที่.....

1. ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ - นามสกุล นักเรียนที่ด้อยความสามารถไม่พร้อม ด.ญ./น.ส. ....
กำลังเรียนระดับชั้น.....ภาคเรียนที่ .....ปีการศึกษา.....
วัน เดือน ปีเกิด วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....นับถึงวันรับเรื่อง อายุ.....ปี.....เดือน
อายุครุภัณฑ์ ( ).....สัปดาห์ / .....เดือน ( ) ยังไม่ทราบ/ไม่แน่ชัด
ปัจจุบัน นักเรียนพักอาศัยอยู่กับ ( ) บิดาและมารดา ( ) บิดา ( ) มารดา ( ) ผู้อื่น (ระบุ).....
ชื่อ - ชื่อสกุลบิดา.....
ชื่อ - ชื่อสกุลมารดา.....
ชื่อ - ชื่อสกุลผู้ปกครอง.....เกี่ยวข้องกับ.....
ที่อยู่ติดต่อได้ บ้านเลขที่.....ตรอก/ซอย.....หมู่ที่.....ชื่อหมู่บ้าน.....
ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....
รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรศัพท์เคลื่อนที่.....
โทรสาร.....e-mail.....

2. ความต้องการของนักเรียนภายหลังผ่านกระบวนการให้การปรึกษาแล้ว

- ด้อยความสามารถต่อและเรียนต่อ
- ยุติการด้อยความสามารถและเรียนต่อ
- อื่น ๆ.....

3. ข้อมูลด้านการแพทย์ หรือ ด้านสุขภาพ

- กรู๊ปเลือด (ระบุ) .....
- โรคประจำตัว (ระบุ) .....
- ประวัติการแพ้ยา (ระบุ) .....
- โรคภูมิแพ้ (ระบุ) .....
- ข้อจำกัดอื่น ๆ (ระบุ) .....
- ผลการตรวจทางการแพทย์ (ระบุ) .....

4. ข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดูแลช่วยเหลือ .....

5. ตารางกำหนดแนวทางการวางแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่ด้อยความสามารถ

เรื่อง...../รหัสวิชา...../รายวิชา	ระยะเวลา.....ชั่วโมง	ระยะเวลา.....ชั่วโมง

แนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยความสามารถ

วิธีการจัดการเรียนรู้	สื่อ / อุปกรณ์การเรียนรู้	เกณฑ์และวิธีประเมินผล	ผู้รับผิดชอบ

6. ความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการเรียนรู้

ที่	รายการ	รหัสวิชา	สิ่งที่มีอยู่แล้ว/แหล่งที่มา						
			ผู้จัดหา			วิธีการ			
			(1)	(2)	(3)	(1)	(2)	(3)	
รวมรายการที่ขอรับการอุดหนุน		..... รายการ							
รวมจำนวนเงินที่ขอรับการอุดหนุน		..... บาท							

7. คณะกรรมการจัดทำแผน

	ชื่อ	ตำแหน่ง	ลายมือชื่อ
7.1	.....	.....	.....
7.2	.....	.....	.....
7.3	.....	.....	.....
7.4	.....	.....	.....
7.5	.....	.....	.....

8. ความเห็นของบิดา/มารดา/ผู้ปกครอง หรือนักเรียน
การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลฉบับนี้

ข้าพเจ้า เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย

ลงชื่อ.....
(.....)
บิดา/มารดา/ผู้ปกครอง หรือนักเรียน

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

7.2 ตัวอย่างกำหนดการสอนของนักเรียนกลุ่มทางเลือก โรงเรียน.....ประจำปีการศึกษา 2/2563 (30 พฤศจิกายน 2563 – 26 มีนาคม 2564)

รายชื่อวิชา (พื้นฐาน)	รายชื่อวิชา (พื้นฐาน)	มาตรฐาน/ตัวชี้วัด	ภาระงาน/ชิ้นงาน
วิทยาศาสตร์ 6	- คลื่น	ว 2.3 ม.3/10 ว 2.3 ม.3/11 ว 2.3 ม.3/12	- ใบงาน - ชุดกิจกรรม - แบบทดสอบ
	- แสงและการมองเห็น	ว 2.3 ม.3/13-21	- ใบงาน - ชุดกิจกรรม
	- ปฏิสัมพันธ์ในระบบสุริยะและเทคโนโลยีอวกาศ	ว 2.3 ม.3/1-4	- Mind mapping - ใบงาน
คณิตศาสตร์ 6	- ระบบสมการเชิงเส้นสองตัวแปร	ค 1.3 ม.3/3	- แบบฝึกหัด - ใบงาน
	- การแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสูงกว่าสอง	ค 1.2 ม.3/1	- แบบฝึกหัด - ใบงาน
	- ความคล้าย	ค 2.2 ม.3/1	- แบบฝึกหัด - ใบงาน
	- อัตราส่วนตรีโกณมิติ	ค 2.2 ม.3/2	- แบบฝึกหัด - ใบงาน
	- วงกลม	ค 2.2 ม.3/3	- แบบฝึกหัด - ใบงาน
พลานามัย 6	- ทักษะการเคลื่อนไหว กิจกรรมพลศึกษา และ หลักการออกกำลังกาย	พ 3.1 ม.3/2	- แบบฝึกหัด - ใบงาน
	- แชร์บอล	พ 3.1 ม.3/1 พ 3.1 ม.3/2 พ 3.1 ม.3/3 พ 3.2 ม.3/1-5	- รายงานเรื่องแชร์บอล - แบบทดสอบ
	- น้ำใจนักกีฬา	พ 3.2 ม.3/1	- ใบงาน

**กำหนดการสอนของนักเรียนกลุ่มทางเลือกโรงเรียน.....
ประจำปีการศึกษา 2/2563
(30 พฤศจิกายน 2563 – 26 มีนาคม 2564)**

รายชื้อวิชา (พื้นฐาน)	รายชื้อวิชา (พื้นฐาน)	มาตรฐาน/ตัวชี้วัด	ภาระงาน/ชิ้นงาน
ศิลปะ 6 (ดนตรี)	- องค์ประกอบของงานศิลปะและดนตรี	ศ 2.1 ม.3/1	- ใบงาน
	- ร้องเล่นเพลงดนตรี	ศ 2.1 ม.3/2	- ใบงาน
	- แต่งเพลงครื้นเครงใจ	ศ 2.1 ม.3/3	- บทเพลง
	- สร้างสรรค์บทเพลง	ศ 2.1 ม.3/4	- ใบงาน
	- ความแตกต่างของบทเพลง	ศ 2.1 ม.3/5	- ใบงาน
	- ดนตรีสัมพันธ์	ศ 2.1 ม.3/6-7	- แบบทดสอบ
	- ประวัติศาสตร์ดนตรีและปัจจัยที่ทำให้งานดนตรีได้รับการยอมรับ	ศ 2.2 ม.3/1-2	- ใบงาน
สังคมศึกษา 6	เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาประเทศ	ส 3.1 ม.3/2 ส 3.1 ม.3/3	- ใบงาน
	บทบาทของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศ	ส 3.2 ม.3/1 ส 3.2 ม.3/2 ส 3.2 ม.3/4 ส 3.2 ม.3/5	- ใบงาน - รายงาน เรื่อง บทบาทของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศ
	การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ	ส 3.2 ม.3/6	- ใบงาน
	การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	ส 3.2 ม.3/3	- ใบงาน
	ทวีปอเมริกาเหนือ	ส 5.1 ม.3/1 ส 5.1 ม.3/2 ส 5.2 ม.3/1 ส 5.2 ม.3/2 ส 5.2 ม.3/3 ส 5.2 ม.3/4	- ใบงาน - รายงาน

กำหนดการสอนของนักเรียนกลุ่มทางเลือกโรงเรียน.....
ประจำปีการศึกษา 2/2563
(30 พฤศจิกายน 2563 – 26 มีนาคม 2564)

รายชื่อวิชา (พื้นฐาน)	รายชื่อวิชา (พื้นฐาน)	มาตรฐาน/ตัวชี้วัด	ภาระงาน/ชิ้นงาน
สังคมศึกษา 6 (ต่อ)	ทวีปอเมริกาใต้	ส 5.1 ม.3/1 ส 5.1 ม.3/2 ส 5.2 ม.3/1 ส 5.2 ม.3/2 ส 5.2 ม.3/3 ส 5.2 ม.3/4	- ใบงาน
	การจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมของโลก	ส 5.2 ม.3/5	- ใบงาน
สุขศึกษา 6	- ปัญหาสุขภาพในชุมชน	พ 4.1 ม.3/3	- ใบงาน
	- พฤติกรรมเสี่ยงที่มีผลต่อสุขภาพ	พ 5.1 ม.3/1	- รายงาน
	- การแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงของเยาวชน	พ 5.1 ม.3/2 พ 5.1 ม.3/3	- ใบงาน
	- การดื่มแอลกอฮอล์กับการเกิดอุบัติเหตุ	พ 5.1 ม.3/4	- ใบงาน
	- หลักการช่วยฟื้นคืนชีพ	พ 5.1 ม.3/5	- ใบงาน
	- การวางแผนการสร้างเสริมสุขภาพ	พ 4.1 ม.3/4	- ใบงาน
	- การพัฒนาสมรรถภาพทางกาย	พ 4.1 ม.3/5	- ใบงาน - ทดสอบร่างกายด้วยตัวเอง
ภาษาอังกฤษ 6	- An Emergency	ต 1.1 ม 3/3-4 ต 1.2 ม 3/4-5 ต 1.3 ม 3/2-3	- ใบงาน
	- Healthy Living	ต 2.1 ม 3/2-3 ต 2.2 ม 3/2	- ใบงาน
	- Green Living	ต 3.1 ม 3/1	- ใบงาน
	- Telly Addicts	ต 4.1 ม 3/1	- ใบงาน

รายชื่่ววิชา (พื้นฐาน)	รายชื่่ววิชา (พื้นฐาน)	มาตรฐาน/ตัวชี้วัด	ภาระงาน/ชิ้นงาน
ภาษาอังกฤษ 6 (ต่อ)	- Do you believe it?	ต 4.2 ม 3/1	- ใบงาน
	- Choices	ต 4.2 ม 3/1	- ใบงาน
ภาษาไทย 6 (วรรณคดีและวรรณกรรม)	- บทละครพูดเรื่อง เห็นแก่ลูก	ท 1.1 ม.3/4 ม.3/7 ท 3.1 ม.3/5 ท 5.1 ม.3/1 ม.3/2 ม.3/3	- ใบงาน - แบบฝึกหัด
	- พระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ	ท 1.1 ม. 3/1 ท 5.1 ม. 3/1 ม. 3/2 ม. 3/3 ม. 3/4	- หนังสือเล่มเล็ก - รายงาน
	- พระบรมราชา	ท 1.1 ม. 3/3 ท 2.1 ม. 3/3 ท 4.1 ม. 3/1 ท 5.1 ม. 3/1 ม. 3/2 ม. 3/3	- ใบงาน - แบบฝึกหัด
	อิศรณูภาพ	ท 1.1 ม. 3/1 ม. 3/4 ท 2.1 ม. 3/2 ท 5.1 ม. 3/1-4	- ใบงาน - แบบฝึกหัด
	-บทพากย์เอราวัณ	ท 1.1 ม. 3/1 ม. 3/4 ท 5.1 ม. 3/1 ม. 3/2 ม. 3/3 ม. 3/4	- ใบงาน - แบบฝึกหัด

แนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยความสามารถ

รายชื่อวิชา (พื้นฐาน)	รายชื่อวิชา (พื้นฐาน)	มาตรฐาน/ตัวชี้วัด	ภาระงาน/ชิ้นงาน
วิทยาการคำนวณ 3	- เทคโนโลยีเปลี่ยนโลก	ว. 4.2 ม.3/1	- ใบงาน
	- เทคโนโลยีแก้ปัญหา	ว. 4.2 ม.3/2-4	- ใบงาน
	- เทคโนโลยีเพิ่มมูลค่า	ว. 4.2 ม.3/2-3	- ใบงาน
ประวัติศาสตร์ 6	- การสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ไทยสมัยรัตนโกสินทร์	ส 4.3 ม.3/3	- ใบงาน - แบบฝึกหัด
	- ภูมิภาคของโลก กับพัฒนาการทาง ประวัติศาสตร์	ส 4.2 ม.3/1	- ใบงาน - แบบฝึกหัด
	- ความขัดแย้งและ ความร่วมมือของโลกใน คริสต์ศตวรรษที่ 20 ถึงปัจจุบัน	ส 4.2 ม.3/2	- ใบงาน - แบบฝึกหัด - รายงาน ความขัดแย้งและ ความร่วมมือของโลกใน คริสต์ศตวรรษที่ 20 ถึงปัจจุบัน
การงานอาชีพและเทคโนโลยี 6	- บรรจุภัณฑ์	ง 1.1 ม.3/1-3	- ถูจากกระดาษ - ภาชนะจากใบตอง
	- องค์กรธุรกิจ	ง 1.1 ม.3/1-3	- ใบงาน - แบบฝึกหัด
	- การหางานจากสื่อและ แนวทางการเข้าสู่อาชีพ	ง 1.1 ม.3/1-3	- ใบงาน - รายงาน การค้นคว้า อาชีพที่สนใจ
	- การขยายพันธ์พืช	ง 1.1 ม.3/1-3	- กิ่งตอน - ใบงาน

*หมายเหตุ รายวิชาที่กำหนดเป็นรายวิชาพื้นฐานของโรงเรียน ส่วนรายวิชาเพิ่มเติมของโรงเรียนได้กำหนด
ใช้การบูรณาการกับรายวิชาพื้นฐาน ซึ่งอยู่ในตารางถัดไป

รายวิชาเพิ่มเติมของโรงเรียน..... ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

รายวิชา	บูรณาการ
หน้าที่พลเมือง 6	สังคมศึกษา 6
อาเซียนศึกษา 2	สังคมศึกษา 6
พลศึกษา 6	พลานามัย 6
โครงงานช่าง	การงานอาชีพและเทคโนโลยี 6
การปลูกพืชผักสวนครัวทั่วไป 1	การงานอาชีพและเทคโนโลยี 6
สมรรถนะอาชีพ 2	การงานอาชีพและเทคโนโลยี 6

7.2 ตัวอย่างการจัดผังโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้

แผนที่ 1

ผังโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย รายวิชา เสริมทักษะภาษาไทย ภาคเรียนที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ครูแจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้
2. ให้นักเรียนร้องเพลงมาตราตัวสะกด พร้อมสนทนาเนื้อหาจากเพลง และให้นักเรียนสังเกตคำ และขีดเส้นใต้คำที่ไม่มีตัวสะกดหรือตัวสะกดที่ตรงตามมาตราในเนื้อหาเพลง
3. ให้นักเรียนดูบัตรคำและอ่านสะกดคำตามมาตรา
4. ครูยกตัวอย่างคำ 4 - 5 คำใให้นักเรียนจำแนกเสียงมาตราตัวสะกดเพื่อสังเกตว่าคำเหล่านั้นไม่มีตัวสะกดหรือมีตัวสะกดในมาตราใด
5. ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าคำในมาตราที่สอนจากหนังสือแบบเรียน หรือหนังสืออื่น ๆ แล้วเขียนลงในสมุดของตนเอง ให้ได้มากที่สุด
6. จากกิจกรรมที่นักเรียนค้นหาคำเป็นของตนเองแล้วให้นักเรียนจับคู่กัน และนำผลงานของตนเองและเพื่อนมาตรวจสอบร่วมกันว่าควรเพิ่มเติมให้ถูกต้องสมบูรณ์
7. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็น 5 กลุ่มโดยคณะนักเรียน ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันหาคำเพิ่มเติมจากที่มีอยู่แล้วในผลงาน จับคู่โดยครูกำหนด ดังนี้ กลุ่มที่ 1 เขียนชื่อสัตว์ กลุ่มที่ 2 เขียนชื่อของใช้ กลุ่มที่ 3 เขียนชื่อผัก ผลไม้กลุ่มที่ 4 เขียนชื่อดอกไม้ กลุ่มที่ 5 เขียนชื่อเครือญาติ
8. ให้ตัวแทนกลุ่ม อ่านคำของกลุ่มที่บันทึกไว้ ครูและเพื่อน ๆ ช่วยกันตรวจสอบความถูกต้อง
9. ให้นักเรียนนำคำมาตราตัวสะกด ที่ครูกำหนดให้ไปเติมในประโยคง่าย ๆ
10. นักเรียนและครูร่วมกันสรุป
11. นำผลงานของนักเรียนแต่ละกลุ่มจัดแสดงไว้ที่ฝาผนัง หรือหน้าชั้นเรียน

การวัดและประเมินผล

ประเด็น

- การอ่านและเขียนคำที่อยู่ในมาตราตัวสะกดตรงมาตราและไม่ตรงมาตรา
- การจำแนกคำตามมาตราตัวสะกดได้
- ความสามารถในการคิด
- ความสามารถในการสื่อสาร
- ใฝ่เรียนรู้
- มีความมุ่งมั่นในการทำงาน

วิธีวัดและประเมินผล

- แบบทดสอบความรู้อ
- สังเกตการทำงานกลุ่ม
- สังเกตพฤติกรรมการอ่าน การเขียนเครื่องมือ
- แบบทดสอบ
- แบบสังเกตพฤติกรรมการอ่าน การเขียน

USSR ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

แนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตั้งครรภ์

กรมสุขภาพจิต, กลุ่มที่ปรึกษา. คู่มือการให้การปรึกษาปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อม. เบญจพร ปัญญา (บรรณาธิการ). พิมพ์ครั้งที่ 1 นนทบุรี: ปิยอนด์ พับลิชชิง. 2554.

กรองแก้ว ทองประเสริฐ. บทบาทครูในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น: กรณีศึกษาครูในสถานศึกษา เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2560.

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. แนวแนะ: โครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบตาม นิธินันท์ โกมล. ประสบการณ์ของชีวิตวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พึงปรารถนาภายหลังการทำแท้งแบบผิดกฎหมาย ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาจิตวิทยาการศึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2553 แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

จิ้น แบรี่, การให้การปรึกษา Counseling. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2549.

พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2559. (2559, 31 มีนาคม) ราชกิจจานุเบกษา.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (2545, 19 ธันวาคม) ราชกิจจานุเบกษา.

พัฒนาสังคมและสวัสดิการ, กรม. ประกาศ เรื่องอัตราและหลักเกณฑ์การจ่ายเงินช่วยเหลือเด็กแก่ครอบครัวอุปถัมภ์และ/หรือช่วยเหลือเครื่องอุปโภคบริโภคแก่เด็กตามความจำเป็น พ.ศ. 2548.

ยูนิเซฟ. รายงานสังเคราะห์การวิเคราะห์สถานการณ์การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในประเทศไทย.

ราชกิจจานุเบกษา, กฎกระทรวงกำหนดประเภทของสถานบริการและการดำเนินการของสถานบริการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2561.

ราชกิจจานุเบกษา, กฎกระทรวงการจัดสวัสดิการสังคมที่เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2563.

ศิริพร จิรวัดนกุล, การให้คำปรึกษาทางเลือกสำหรับวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์. วารสารพยาบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 2 2559 (หน้า5-16)

สาธารณสุข, กระทรวง. กรมอนามัย. รายงานการเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พ.ศ. 2563.

เอกสารยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ.2560 - 2569 ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหา การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2559.

ภาษาอังกฤษ

unicef.org/thailand/sites/unicef.org.thailand/files/2558_sib_kan_mue_wan_15_kum_phan_2564

Core y, Gerald. Theory and Practice of Counseling and Psychotherapy. 8 ed. CA :Thomson Brook / Cole 2009

Laurie L, Hornberger. Options Counseling for the Pregnant Adolescent Patient <http://pediatrics.aappublications.org/> by 945218 on December 28, 2017 สืบค้น เมื่อวันที่ 15 กพ. 2564

รายชื่อคณะจัดทำเอกสาร
แนวทางการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนที่ตั้งครรภ์

รายชื่อวิทยากร	ตำแหน่ง
1. นายภิญโญ ภูศรี	ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีพุดผา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพฯ
2. นายสันติ นาคี	ผู้อำนวยการโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
3. นายมณฑิเตอร์ ม่วงศรีศักดิ์	ข้าราชการบำนาญ
4. นางสุรีย์ อรรถกร	ข้าราชการบำนาญ
5. นางกรแก้ว ถนอมกลาง	ข้าราชการบำนาญ

รายชื่อคณะทำงาน	ตำแหน่ง
1. นายชล่ำ อรรถธรรม	ข้าราชการบำนาญ
2. นายไชยา กัญญาพันธ์	ข้าราชการบำนาญ
3. นางธนิมา เจริญสุข	ข้าราชการบำนาญ
4. นางสาวสร้อย ทรัพย์ประสงค์	ข้าราชการบำนาญ
5. นางสาวพรทิพย์ ดินดี	ข้าราชการบำนาญ
6. นางวิภา เกตุเทพา	ข้าราชการบำนาญ
7. นางสาวสุภรณ์ แซ่ตระกูล	ข้าราชการบำนาญ
8. นายนิสิต เนินเพิ่มพิสุทธิ	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครอง และช่วยเหลือเด็กนักเรียน
9. นายยุทธนา สำราญกิจ	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ปฏิบัติหน้าที่รองผู้อำนวยการศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครอง และช่วยเหลือเด็กนักเรียน
10. นางนภาพร แสงนิล	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน ปฏิบัติหน้าที่รองผู้อำนวยการศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครอง และช่วยเหลือเด็กนักเรียน

รายชื่อคณะทำงาน	ตำแหน่ง
11. นางชรินดา พิมพ์บุตร	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ปฏิบัติหน้าที่รองผู้อำนวยการศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครอง และช่วยเหลือเด็กนักเรียน
12. นายนรินทร์ธรณ์ แซ่ล้า	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง ปฏิบัติหน้าที่รองผู้อำนวยการศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครอง และช่วยเหลือเด็กนักเรียน
13. นางสาวจันทร์ชนก โยธินัชชवाल	กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข
14. นายธรรมบุญ วิชาหา	ผู้อำนวยการโรงเรียนภูพระวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ
15. นายทำนอง พรามนัส	ผู้อำนวยการโรงเรียนโพธิ์ทองพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง
16. นายโชคดี มุสิกะสังข์	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดลอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต ๒
17. นางณภัค อินทร์ปาน	ผู้อำนวยการโรงเรียนกรุงหยันวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาานครศรีธรรมราช
18. นายราม โสวัน	ผู้อำนวยการโรงเรียนกระแซงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร
19. นางธนาภรณ์ อรรคฮาด	ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี
20. นางสาวธารินี มาลาธรรม	ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด
21. นางสาวอัยยา บุญยรัตเศรษฐ์	รองผู้อำนวยการโรงเรียนชลบุรีวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด
22. นางสุจิตา เจริญขวัญ	ครูเชี่ยวชาญ โรงเรียนโนนคุณวิทยาการรัชมิ่งคลาภิเษก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ
23. นางธนาภรณ์ ภูติพิภย์	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนผาอินทร์แปลงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย

รายชื่อคณะทำงาน	ตำแหน่ง
24. นางเอี่ยมศิริ สวัสดิ์ธรรม	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนผาอินทร์แปลงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย
25. นางประภาสนันท์ ธรศรี	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนสามพาดพิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรดิตถ์
26. นางธนาภรณ์ ภูดีทิพย์	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนผาอินทร์แปลงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย
27. นางเอี่ยมศิริ สวัสดิ์ธรรม	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนผาอินทร์แปลงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย
28. นางธนาภรณ์ ภูดีทิพย์	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนผาอินทร์แปลงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย
29. นางนัจรีภรณ์ ทุมสงคราม	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต ๑
30. นางสาวกัญญาพัชญ์ เชื้อจันทร์ยอด	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต ๒
31. นางณิชารัตน์ ภิรมรักษ์	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี
32. นายประชา อ่อนรักษา	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
33. นางสาวยุภาภรณ์ สมพร	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
34. นางสาวมิณชิตา เดชเกตุ	นักวิเคราะห์นโยบายและแบบแผนปฏิบัติการ สำนักงานบูรณาการกิจการการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
35. ผศ.ดร.วิชชุดา ฐิติโชติรัตนนา	อาจารย์ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
36. ผศ.มัทนียา กายแก้ว	อาจารย์สาขาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
37. นางทัตดาว สุวิมล	ครูโรงเรียนนารีวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรดิตถ์

รายชื่อคณะกรรมการ	ตำแหน่ง
38. นางกัลญา สนวนสอน	ครูแนะแนว โรงเรียนน้ำริดวิทยา
39. นายสมพร เล็กจินดา	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรดิตถ์
40. นางสาวทัศนวรรณ ปัญญาแดง	ครู โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายา ในพระสังฆราชูปถัมภ์
41. นางสาวเชษินีร์ แสวงสุข	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม
42. นายกฤตพาส จิระรัตน์พิศาล	ครูแนะแนว โรงเรียนแม่อนวิทยาลัย
43. นางชิตสุดา หงษ์ภักดี	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่
44. นางสาวธิดิพร ดนตรีพงษ์	ครูแนะแนว โรงเรียนขลุ่ยระนาดภิเชก
45. นายธวัชชัย พาชื่น	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด
46. นางสาวแสงจันทร์ เมธาตระกูล	นักจิตวิทยาโรงเรียนประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต ๑
47. นางสาวจริญญา ไทยแท้	เจ้าหน้าที่ธุรการชำนาญงาน
48. นายตฤณ เจนหนองแขง	ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน
49. นางสาวจันทร์สุดา แซ่ลี	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
50. นายสุรศักดิ์ วินิจสร	เจ้าหน้าที่มูลนิธิแพธทูเฮลท์
51. นางสาวญานิกา กู๊ดวิน	เจ้าหน้าที่มูลนิธิแพธทูเฮลท์
52. นางสาวทวีพร บุญเลี้ยง	เจ้าหน้าที่มูลนิธิแพธทูเฮลท์

คณะบรรณาธิการกิจ

1. นางสาวสร้อย ทรัพย์ประสม
2. นางสาวพันธุ์ ศรีพงษ์พันธุ์กุล
3. นางสุขเกษม เทพลีธี
4. นางสุดจิตร ไทรนิมมวล

ข้าราชการบำนาญ

รองผู้อำนวยการ

ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นักวิชาการศึกษาคำนาฏการพิเศษ

ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นักวิชาการศึกษาคำนาฏการพิเศษ

ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวทาง
การดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน
ที่ตั้งครุฑ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ